

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200228

UNIVERSAL
LIBRARY

ಬಂಧುಪ್ರೇಮ.

[ಒಂದು ಸಾವಿರದೊಳಗೆ ಕಥೆ.]

ಲೇಖಕ —

“ ಪರಶುರಾಮತನಯ ”

ನವ್ಯಂಬರ ೧೯೨೪.

ಅನಂದವನ-ಅಗಡಿಯ ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಿ. ಪ. ಕಾಲ
ಇವರಿಂದ ಛಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಬೆಲೆ ೧೦ ಆಣೆ.

ಬಂಧುಪ್ರೇಮ.

[೧]

...
ಢ್ಲೆವೆಯ ಮರುದಿವಸ; ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯ; ಈಗೀಗ
ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಮಿಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು; ನಿಶಾಕರನು
ತನ್ನ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಡುತ್ತಿದ್ದನು;
ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವು ವೇಳುಗಳಿಂದ ಸಂದಟಿತವಾಗತೊಡಗಿತು.

ನೋಡನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ವೇಗದಿಂದ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತುಸು
ಹೊತ್ತಿನ ಮುಂಚೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುಂದರಿಯು ಎಂಥ ಅದ್ವಿತೀಯ ರಮಣೀಯತ್ವದಿಂದ
ಶೋಭಿಸತೊಡಗಿದ್ದಳೋ, ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಅಳಿದು
ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಭೀಕರವಾದ ಮೇಘಗರ್ಜನೆಯು ಕೇಳಹತ್ತಿತು. ಹಾ, ಹಾ,
ಅನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಘನವಾದ ಮಳೆಯಾಗಿ ಎತ್ತ ನೋಡಿದತ್ತ ನೀರೇ ನೀರಾಗಿ
ಹೋಯಿತು. ದಾರಿಯೊಳಗಿನ ರಹದಾರಿಯು ಕೆಲವುಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಕಟ್ಟಾಗಿ
ಹೋಯಿತು. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಿ
ಕೆಯು ಒಂದು ಸಂದಿಯ ಓಣಿಯೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ಮಾರ್ಗದ
ಒಂದು ಪಕ್ಕಹಿಡಿದು ಲಗುಬಗೆಯಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದಳು. ಕೆಲವು ಹಾದಿಯನ್ನು
ಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋದಬಳಿಕ ಮ್ಯಾನಸವಾಲಟಿಯ ಒಂದು ಮಿಣುಮಿಣುಕಾದ ಅಂಡ
ರದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಭಯಭೀತ ಹಾಗೂ ನಿಸ್ಸೇಜ ಮುಖವು ಕಾಣಿಸಹತ್ತಿತು.
ಅವಳು ತನ್ನ ತೊಯ್ದ ದಟ್ಟಿಯ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಗಂಟನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿ
ದ್ದಳು. ಅವಸರದಿಂದ ಅವಳು ಮತ್ತೆ ತುಸು ದಾರಿಯನ್ನು ನಡೆದು ಹೋಗು
ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಓಣಿಯೊಳಗಿನ ಜಾರಿಕೆಯಿಂದ ಅವಳ ಕಾಲು ಜಾರಲಾ, ಅವಳು
ದೊಪ್ಪೆಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು! ಹಾ! ಇದೇನಾಯಿತು?

ಹೀಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಬಾಲಿಕೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಯಿತು; ಆದರೆ ಕೆಸರಿನಿಂದ ಹೊಲಸಾದ ತನ್ನ ದಟ್ಟಿಯನ್ನು ಗದ್ದಲವಾಗದಂತೆ (ಎರಡನೆ ಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಹಾಗೆ) ಹೇಗೆ ತೋಳು ಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೀತೆಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅವಳ ಕೋಮಲ ಹೃದಯಕ್ಕಾದ ದುಃಖವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವದು ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ ಆ ಬಾಲಿಕೆಯು ಬಿದ್ದವಳು ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದಳು. ತಾನು ಬಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ನೋಡಿದ್ದೀವೆಂಬದು ಆಕೆಗೆ ಖಾತ್ರಿ ಯಾಗಲು, ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಅವಳು ಕೂಡಲೆ ಮರೆತಳು. ಬಳಿಕ ಅವಳು ತನ್ನ ದಟ್ಟಿಯ ಸೆರಗಿನೊಳಗೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಟೆಗೆ ರಾಡಿಬಡಿದು ಹೊಲಸು-ಗಿಲಸಾಗಿದೆಯೇ ಹೇಗೆಂಬದನ್ನು ಆ ಲಾಂದರದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಆ ಗಂಟು ಹೊಲಸಾಗಿದ್ದೀವೆಂಬದು ತಿಳಿಯಲು ಆಕೆಗೆಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ಇಷ್ಟಾದ ವೇಲೆ ಅವಳು ಪುನಃ ದಾರಿಹಿಡಿದಳು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವಷ್ಟ ರಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಮನೆಯು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರುವದಿಲ್ಲೆಂಬದನ್ನು ಮನ ವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಡಸಾಲೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಳು. ಆ ಮನೆಯ ತಲೆಬಾಗಿಲವು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಕಿಟಕಿಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ—ಅವ್ವಾ, ಎ ಅವ್ವಾ; ಅಣ್ಣಾ, ಎ ಅಣ್ಣಾ ಎಂದು ಒಳಗಿನವರನ್ನು ಕೂಗಹತ್ತಿದಳು.

ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಆಕೆಯ ಕೂಗಿಗೆ ಯಾರೂ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಡ ಲಿಲ್ಲ; ಬಾಗಿಲವೂ ತೆರೆಯಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಕಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಿರ.ವಂತೆ ಕೇಳಹತ್ತಿತು. ಆಗ ಆ ಹುಡುಗಿಯು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂರಿತು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೂಗಿದಳು. ನಂತರ ಆ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ತೆರೆದು ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ಹೊರಗೆ ಹಣಕಿಹಾಕಿ—“ಯಾರು? ಚಿನ್ನೀ, ಚಿನ್ನವ್ವಾ; ಬಾ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲಿಕ್ಕೆ ಕೋ” ಎಂದು ಕ್ಷೇಣಸ್ವರದಿಂದ ನುಡಿದಳು.

ಬಾಲಿಕೆಯು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ನೋಡಿ, ಶೀಘ್ರ ವಾಗಿ ಒಳನೇರಿ ಬಾಗಿಲವನ್ನಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಆ ಕೋಣೆಯು ಅಂಧಕಾರ ಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಳಿಕ ಆ ಬಾಲಿಕೆಯು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂರಿತು— ಅವ್ವಾ! ದೀಪ ಹಚ್ಚುವದಿಲ್ಲೇನು? ಅಣ್ಣನು ಬಂದನೋ? ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರೇ ಇಲ್ಲವೋ? ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಚಿಗ್ಗುವನು ನೋಡಿದರೆ ಇನ್ನು ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡದೆ ಬಿಡು

ವದಿಲ್ಲ. ಅವಾ, ಕಡ್ಡೀಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿದೆ, ಕೊಡಬಾರದೇ? ದೀಪವನ್ನಾದರೂ ಹಡ್ಡು ತ್ರೇಸೆ; ಚಿಮಣಿಯು ಗೂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದಷ್ಟೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಅದೆ. ಆದರೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲ, ಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಕಡ್ಡೀ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಮಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತ ತಾಯಿಯು ಅಂದಳು.

ಚಿನ್ನವ್ವ—ಅವಾ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿಷ್ಟು ಕೆಸರಾಗಿದೆಯಂದೀ, ಬರುವಾಗ ನನ್ನ ಕಾಲು ಜಾರಿತು.

ತಾಯಿ—ಜಾರಿಗಿರಿ ಬಿದ್ದೆಯೇನು? ಅಂತೇ ಮಳೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೋಗಬೇಡೆಂದದ್ದು. ಪೆಟ್ಟುಗಿಟ್ಟು ಹತ್ತಿತೇ?

ಚಿನ್ನವ್ವ—ಪೆಟ್ಟೀನಾಗಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ದಟ್ಟಿ ಮಾತ್ರ ಅರಲಿನಿಂದ ತುಸಹೊಲ ಸಾಗಿದೆ. ಈಗೇನು ಮಾಡಲೇ ಅವಾ, ಚಿಗವಾ ನೋಡಿಗೀಡ್ಯಾಳು.

ತಾಯಿ—ದಟ್ಟಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಹೊಲಸಾಗಿವೆ ತೋರಿಸು. ದೀಪ ತುಸ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡು, ನೋಡೋಣ.

ಚಿನ್ನವ್ವನು ದೀಪದ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ತುಸ ಹಿರಿದಳು. ಆಗ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲದ ಆ ದೀಪದಿಂದ ಕುರುಡು ಕುರುಡಾದ ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದಿತು. ಕಿಟಕಿಯ ಕೆಳಗಿನ ಒಂದು ಮುರಕ ನವಾರಿನ ಹೊರಸಿನವೇಲೆ ಚಿನ್ನವ್ವನ ತಾಯಿಯು—ಅಕೆಯ ಹೆಸರು ಗಂಗಮ್ಮ—ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಎದುರುಬದುರಿಸ ಎರಡು ಗೂಟೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಉದ್ದವಾದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹರಕುಬರಕಾದ ಒಟ್ಟಿ-ಒರಿಗಳನ್ನು ಒಣಗಹಾಕಿದ್ದರು. ಚಿನ್ನವ್ವನ ತಾಯಿಯು ಒಹಳ ನೋರಿದ್ದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಕಾಷ್ಠವತ್ ಕೈಯನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿದಳು. ಚಿನ್ನವ್ವನು ತನ್ನ ದಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತೋರಿಸುವಾಗ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೆ ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಇಂದು ಸಂಜೆಯಮುಂದೆ ತುಸ ಚಳಿಚಳಿಯಾಗ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಅಂಥ ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಗೆ ಹೊದಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜಾಣನುಬಂಧಿಕರಾದ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಮನೆಯಿಂದ ಒಂದು ಹಜ್ಜಡವನ್ನು ಗಂಟುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಳು. ಚಿನ್ನವ್ವನ ತಂದೆಯಾದ ವೀರಪ್ಪನೂ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ಪರಮಮಿತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಈಗಿರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ವೀರಪ್ಪನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮರಣಹೊಂದಲು, ಗಂಗಮ್ಮನು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು—ಚಿನ್ನವ್ವ ಹಾಗೂ ಹೇಮಾದ್ರಿ—ಇವರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೈದಾನನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಮೈದಾನನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ

ಸಾವಕ್ಕನು ಮಹಾದುಷ್ಟಳಿದ್ದಳು; ಆದರೂ ಅನಿವಾಳಹಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಅವರ ಆಶ್ರಯವನ್ನೇ ಹೊಂದಬೇಕಾಯಿತು.

ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಚಿನ್ನವನ್ನಿಂತ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸಣ್ಣವಳಾದ ಬಸವ್ವೆಯೊಬ್ಬ ವಳೊಬ್ಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಗಂಗಮ್ಮನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತನ್ನ ನೆಫೌಣ್ಣಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಬೆಳಗಿನ ಕ್ಯಾಗಸ, ಉಡುಸಾರಣಿ-ಮುಸುರಿ ಮೊದಲಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ-ಸಾಯಂಕಾಲಗಳ ಆಡಿಗೆ-ನೀರು, ಬಟ್ಟೆ ಸೆಳೆಯುವದು, ಕುಟ್ಟುವದು, ಬೀಸುವದು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ದೇಹದಂಡನದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಆವಳೊಬ್ಬಳೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾಪ! ಆ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ತವರುಮನೆಯವರಾರೂ ಇರದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯು ದೈವದಮೇಲೆ ಭಾರವನ್ನೊಗೆದು ತನ್ನ ಮೈದುನನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ನೆಫೌಣ್ಣಿಯ ಕಟಕಟಿಯನ್ನು ಸಹನಮಾಡ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು!

ಸಾವಕ್ಕನ ತವರುಮನೆಯವರು ಶ್ರೀಮಂತರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೇ ಶತಂಶನದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ಸೊಕ್ಕಿನ ಹಾಗೂ ಉದ್ಧಿಟ್ಟುಭಾವದವಳಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ಬೇರೆ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಗಂಡನಾದ ಶಂಕರದ್ವನಾದರೂ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬಹಳ ಹೆದರಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ನಿರಾಶ್ರಿತಳಾದ ನಮ್ಮ ಗಂಗಮ್ಮನ ಪಾಡೇನು? ಗಂಗಮ್ಮನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಸುತೀಲ ಹಾಗೂ ಸಹನಶೀಲಳಾದ್ದರಿಂದ ಬಿದ್ದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಕೆಯು ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಆಕೆಯ ಆಧಾರ ಸರ್ವಸ್ವವು ಆಕೆಯ ಮಗನಾದ ಹೇಮಾದ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆತನ ತಿಕ್ಷಣದ ವೆಚ್ಚ ಹಾಗೂ ಚಿನ್ನವನ್ನ ಮದುವೆಯ ಖರ್ಚಿನಭಾರ ಇವುಗಳು ತನ್ನ ಮೈದುನನಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳ ಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಗಂಗಮ್ಮನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಹನಶೀಲಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈಜೆಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ಈ ಆಸಹ್ಯಮನೋವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಕ್ಷಯರೋಗದ ಭಾವನೆಯಾದಂತಾಗಿತ್ತು. ಗಂಗಮ್ಮನು ಈ ದಿವಸ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ನೀಗಿಸಿ ಮತ್ತು ಸಂಜೆಯ ಆಡಿಗೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು ಬಹಳ ಆಯಾಸವಾದ್ದರಿಂದ ಶುಸ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಇಂದು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಆಕಾಶವು ದಟ್ಟವಾದ ಮೇಘಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಶಕೆಯುಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲೇ ಆಶಕ್ತಳಾಗಿದ್ದ ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಡಿದಿವಸವನ್ನು ಆಕೆಯು ಹೇಗೆಹೇಗೆಯೂ ತನ್ನ ಮನೆಗೆಲಸ

ಗಲ್ಲ ಕಳೆದಳು; ಆದರೆ ಮೂರೂಸಂಜೆಯಾದಕೂಡಲೆ ಆಕೆಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಜಳಿ ಜಳಿ ಎನಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಮೂರಕ ಮಂಜದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಳು. ಬರಬರುತ್ತ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದ ಗಂಗಮ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಆತ್ತಕಡೆಗೆ ಬೇಕಂತಲೇ ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಒಂದೆರಡುಸಾರೆ ತನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದು ರುಚಿಸದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಗಂಡನಿಗೆ ಸಾಕುಸಾಕೆನಿಸುವಂತೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದಳು!

“ ಆಗಿದ್ದಾದರೂ ಏನು ಆವರಿಗೆ(ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ)? ನಾನೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವದರಿಂದಲೇ ಇನ್ನೂ ಚನ್ನಾಗಿದೆ; ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತುಸ ನೀಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರು ಬರುತ್ತಾರೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಇವರ ಅಂತಃಕರಣವು ಇಷ್ಟು ಬಿಕ್ಕುಹಿಕ್ಕುವದು; ಖೋಡಿಯಾದ ನಾನು ಎದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಮೂಲಗುವವರೆಗೆ ಒಂದೇಸವನೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ; ಮತ್ತು ಈ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಕಂದಮ್ಮ ಬಸವ್ವನು ಹಗಲೆಲ್ಲ ಆಡಿಗೆಯಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುಳಿ ದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರೇನು? ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿವಸಗಳಿಂದ ತುಸ ಜ್ವರ ಬರಹತ್ತಿವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತೆಮಾಡುವದು? ಆದರೆ ಹೆಂಗಸರ ಜಡ್ಡಿನ ಅಂತಸ್ಥ ಸಂಗತಿಯ ಜ್ಞಾನವು ಗಂಡಸರಿಗೆ ಹೇಗಾಗಬೇಕು? ಮಾನಸಿನಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುವದರ ದಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆಯೇ ಮೂರಕಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ನೀವೇ ನೋಡಿರಿ! ಆ ಚಿನ್ನಿಯು ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಹಣಕಿಹಾಕುವಳೇನು? ಅವಳೂ ಅವಳ ಅಣ್ಣನಾದ ಹೇಮಾದ್ರಿಯೂ ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಓದ.-ಬರಹಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವಳು ಓದ:-ಬರಹ ಕಲಿಯದಿದ್ದರೆ ವಾಸ! ಎಲ್ಲ ಕಡೇರಿ-ಕೋಟೀಗಳೂ ಹಾಳೇ ಬೀಳಬಹುದಲ್ಲವೇ? ”

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಾವಕ್ಕನ ವಾಕ್ಯವಾಹವು ಒಮ್ಮೆ ಸುರುವು ಆಯಿತೆಂದರೆ, ಕೇಳುವವರಿಗೆ ತಲೆಬೇಸರಿಡುವವರೆಗೂ ಅದು ಬಂದಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬರೇ ಸಾವಕ್ಕನೇ ಗಂಗಮ್ಮ ವೊಡಲಾದವರನ್ನು ಇಷ್ಟು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳೆಂತಲ್ಲ; ಅವಳ ಮಗಳಾದ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಬಸಮ್ಮನುಕೂಡ ತಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಅವರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ವೀರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸರ್ವಪುರಿಯ ಕೋಟೀನಲ್ಲಿ ೫೦ ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳದ ನೌಕರಿಯಿತ್ತು. ಅವರ ತಮ್ಮನಾದ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ವಿದ್ಯೆ-ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿದ್ದನು. ವೀರಪ್ಪನವರೇ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮದುವೆ, ನಿಬ್ಬಣ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಮಂಗಲಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಮಾವನು ದೊರೆತದ್ದರಿಂದ, ಮದುವೆಯಾದ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಮಾವನವರು ಅಳಿದೇವರನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೇ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಪ್ಪಿದರು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಮಾವನ ಮನೆ ಸೇರಿದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಂದ ಮುಂದಿನ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆತನನ್ನು ಆತನ ಮಾವನು ತನ್ನ ಪರಿಚಯದವನಾದ ಒಬ್ಬ ಶೇಟೆಜಿಯ ಅಂಗಡಿಯ ಲೆಕ್ಕ-ಪತ್ರ ಬರೆಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದನು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಹೀಗೆ ನೌಕರಿಮಾಡಹತ್ತಿದಕೂಡಲೆ ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅವನೊಡನೆ ಅವಿಭಕ್ತನಾಗಿ-ಕೂಡಿಯೇ-ಇರದೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಾ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ-ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ-ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲೀನಳಾಗಿ ನಡೆಯುವದು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವಳು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ—“ ನಾವು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ, ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಹೀಗೆಯೇ ಕಾಲಕಳೆಯ ಹತ್ತಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರವಾಗುವದಾದರೂ ಎಂದಿಗೆ? ಈಗ ಶಾವು ಹ್ಯಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ರೀತಿಯಿಂದ ದುಡ್ಡು ಸಂಪಾದಿಸ ಹತ್ತಿರುವಿರಿ; ಅಂದಬಳಿಕ ಭಾರವನರ ಮೇಲಾದರೂ ನಾವೇಕೆ ನಮ್ಮ ಖರ್ಚಿನ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಿಸಬೇಕು?” ಇತ್ಯಾದಿ ಸವಿಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವನ ಕಿವಿಯೊದಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡಳು. ಹೆಂಡತಿಯ ಈ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ತಲೆಹಾಕಿದ ಆ ಭೋಳೇ ಸ್ವಭಾವದ ಶಂಕರಪ್ಪನು ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಬಿಡಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕುರಿತು ಅಣ್ಣನ ಒಳಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ತೆಗೆದನು. ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿಲೆ ಬಿದ್ದವನೂ, ತನ್ನಿಂದಲೇ ವೃದ್ಧಿಂಗತನಾದವನೂ, ಕೇವಲ ಭೋಳೇ ಸ್ವಭಾವದವನೂ ಆದ ತನ್ನ ತಮ್ಮನು ಹೆಂಡತಿ-ಸಾವಂಜಿರ ಇಚ್ಛೆಯ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನಿಂದ ವಿಭಕ್ತನಾಗಿರುವದು ವೀರಪ್ಪನಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಭೋಳರಣೇ ಪುರಷನು ಭೋಳೇಸ್ವಭಾವದ ಶಂಕರಪ್ಪನು, ಕ.ಹಕ ಸ್ವಭಾವದ ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹಾಗೂ ಆತನ ಶ್ರೀಮಂತ ಮಾವ ಮೊದಲಾದ ಪರಿವಾರದವರ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಂದು ಮುಂದೆ ಬಡಿದಾಡಿ ವಿಭಕ್ತರಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ, ಈಗಲೇ ಆಗುವದು ಲೇಸೆಂದು ಬಗೆದು ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು ತಮ್ಮನ ಅಲೋಚನೆಗೆ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದನು.

ಹೀಗೆ ಆ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ಸುವಿಚಾರದಿಂದ ವಿಭಕ್ತರಾಗಿರಹತ್ತಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ನಗರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವೆಸಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈಗಿನ ಮನ್ವಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಬಡಿದಾಟವಿಲ್ಲದೆ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ ಹಿನ್ನೆಗಳಾಗಿ ಅವರು ಸುಖದಿಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಬಗೆಯುವಂತೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಂಕರಪ್ಪನು ವಿಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ವೀರಪ್ಪನವರಾದರೂ ಕಾರಣದರತ್ತದಿಂದ ಶಂಕರಪ್ಪನನ್ನೂ ಅವನ ಮಡದಿಯನ್ನೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ, ತಾವು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲೂ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ಪರಸ್ಪರರ ವೇಷಯವಾಗಿ ಎಂದೂ ವ್ಯಗ್ರಚಿತ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ!

ಹೀಗಿರಲು, ಪತಿಯ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮರಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಗಂಗಮ್ಮನು ಮೈದುನನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಸಾವಕ್ಕನು ಇಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರಳಿಬಹುದೆಂದು ಆಕೆಯ ಸ್ವಭಾವದ ದೃಢಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ, ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಈ ವೊಡಲು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವದೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹುಟ್ಟುಗೂಡುಗಳೂ ಹೊರಬೀಳಬೇಕಾದರೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸ್ವತಃ ಅನನ್ಯಗತಿಕವಾಗಿ ಎರಡನೆಯವರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ, ಅದನ್ನೇ ಬೇರೊಬ್ಬ ಅನಾಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಅಂದರೆ ವೊಡಲನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹುರಡ್ಡೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಸಾವಕ್ಕನ ಸ್ವಭಾವಪರಿಚಯವು ದಿನೇದಿನೇ ಜವಾಗಿ ಆಗಹತ್ತಿತು. ಗಂಗಮ್ಮನು ಅನಾಥಳಾಗಿ ತನ್ನ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವಳು ಮನೆತನದ ಹಿರಿಯಹೆಣ್ಣುಮಗಳೂ, ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಚೆಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಉಣಿಸಿ ತಿನಿಸಿ ಸಲಹಿದವಳೂ ಆದದ್ದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಸಾವಕ್ಕನು ಒಳ್ಳೇ ಗೌರವದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ತಿಳಿದು ನಡೆಯುವಷ್ಟು ಸೌಜನ್ಯವೂ, ಸುತೀಲವೂ, ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು? ತನ್ನ ತವರೂಪನೆಯ. ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಅಬ್ಬರದ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಸೆಟೆಯುವ ಆ ಸಟೆಯೆಯು ಗಂಗಮ್ಮನನ್ನು ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ನೆಫೆಣ್ಣೆಯೆಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಯಾವಳೊಬ್ಬ ದಾಸಿಯೆಂದೇ ಗಂಗಮ್ಮನನ್ನು ಅವಳು ತಿಳಿದದ್ದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಮನಸಿಗೆ ಬಾರದ ಚಾಕರಬಾಯಿಯೊಡನೆ ತೀರ ಕಠೋರವಾಗಿ ನಡೆಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಗಂಗಮ್ಮನ ಕೂಡ ಆಕೆಯು ನಡೆಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇರಲಿ.

ಚಿನ್ನವ್ವನು ಬತ್ತಿ ಎಳೆದು ದೀಪವನ್ನು ಫಾಳಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಕೆಸರಿ ನಿಂದ ಮುಳುಗಿದ ಆಕೆಯ ದಟ್ಟಿಯು ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ಆಗ ಅವಳು—
 “ಚನ್ನೀ, ಇಕ್ಕೋ ಇತ್ತ ನೋಡು, ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಳೇ ಸೀರಿಯಿದೆ. ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಉಟ್ಟುಕೋ. ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ನೋಡೋಣ, ಈ ತೊಯ್ದ ದಟ್ಟಿಯನ್ನು. ಚಿನ್ನವ್ವಾ, ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಚಿಗವ್ವನು ಬರಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಇಲ್ಲೇ ಇರವ್ವಾ! ನಾನಿನ್ನೇಳಲಾರೆನು. ಹೋಗು, ಬೇಗ ಹೋಗಿ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಡು. ಆದರೆ ತಂಗೀ, ನೀನು ತಂದಿರುವ ಆ ಹಜ್ಜಡವನ್ನಷ್ಟು ನನಗೆ ವೊದಲು ಹೊಚ್ಚ ಹೋಗವ್ವಾ” ಎಂದು ಮಗಳನ್ನು ಕೂರಿತು ಹೇಳಿದಳು.

ಚಿನ್ನವ್ವನು ತಾಯಿಗೆ ಹಜ್ಜಡವನ್ನು ಹೊಚ್ಚ ಹೋದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಕೈಯು ತಾಯಿಯ ಮೈಗೆ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗಲು, ಆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಜ್ವರದ ಉರಿಯನ್ನು ಅದು ಸಹಿಸದಾಯಿತು. ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಈ ಪರಿ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಜ್ವರದ ತಾಪವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವದನ್ನು ಅರಿತು—“ಅವಳು ಅವ್ವಾ, ನಿನಗೆಷ್ಟು ಜ್ವರಬಂದಿವೆಯಲ್ಲ!” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಗಂಗಮ್ಮ—ಹೌದವ್ವಾ ಮಗಳೇ, ನನಗೀಗ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚು ಜಳಿಯಾಗ ಹತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಆ ತಾಯಿ.—ಮಕ್ಕಳು ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ದುಃಖವನ್ನು ಕೂರಿತು ತುಸಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವ ಕ್ಲನು ಎನೇನೋ ಗದ್ದರಿಸಿ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದ್ದಳು.

[೨]

ಹೇ ಮಪ್ಪನವರೇ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣಾಗಿತ್ತು? ಹೊತ್ತುಮುಣಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಬಡೆದರೂ ಈಚೆಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಲಿ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭಲೆ! ಮನಸಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಾ? ನಿನಗಾರೂ ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡುವವರು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ; ಒಮ್ಮೆಯಾಯಿತು, ಎರಡುಸಾರೆಯಾಯಿತು; ಎಷ್ಟೋಸಾರೆಯಾಯಿತು; ಹೇಳುವವರಾದರೂ ಎಷ್ಟುಸಾರೆ ಹೇಳುವರು? ಎಚ್ಚರಿಕೆ! ಬಲು ಎಚ್ಚರಿಕೆ!! ಮತ್ತೆ ಹೀಗಾಯಿತೆಂದರೆ... ಎಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ಗದ್ದರಿಸಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಧಡ್‌ಧಡ್ ಎಂದು ಅಟ್ಟದ ಪಾವಟಿಗೆಯ ಸಪ್ಪಳವೆಗೆ ಹತ್ತಿತು. ಹೀಗೆ ಒತ್ತರದಿಂದ ಮೇಲಂತಸ್ತಿನಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುವವರಾರೊಂದು ಚಿಗವ್ವನ ಕೂಗಾಟದಿಂದ ಮೊದಲೇ ಬೆದರಿದ್ದ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಅತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಬಸವ್ವನು ಅಟ್ಟದಿಂದ ಇಳಿಇಳಿಯುತ್ತಲೆ ದೊಡ್ಡದನಿಯಿಂದ—ಅವ್ವಾ! ಏ ಅವ್ವಾ! ಕೇಳು; ನಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಮೊದಲು ಕೇಳಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ನೀನು ಅನ್ನತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಅನ್ನು; ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಬಂದೊಡನೆ ಅವನಿಂದ ಆ ಸ್ವಲ್ಪಲನ್ನು ಮೇಲಿಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ನೀನು ಇಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಅಂದಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ಮೇಲಿಡಿಸು ನೋಡುವಾ! ಎಂದು ತಾಯಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದಳು.

ಸಾವಕ್ಕ—“ಹೌದು, ಒಳ್ಳೇ ನೆನಪು ಕೊಟ್ಟಿ” ಎಂದು ತುಸ ಶಾಂತಳಾದಂತೆ ತೋರಿಸಿ, ಹೇಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ಕೂರಿತು—ಹೇಮಾ, ಹೋಗು ನಿಮ್ಮ ವ್ವನ ಕೋಣೆಯೊಳಗಿರುವ ಆ ಸ್ವಲ್ಪಲನ್ನು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಒಯ್ದು ಇಡು; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಬಸವ್ವನು ನಿನ್ನ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ತಾಯಿಯು ಹೇಮಾದ್ರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹುಕುಮು ಮಾಡಿದೊಡನೆಯೇ ಬಸವ್ವನು ಗಂಗೆಮ್ಮನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ಧಡಲೆಂದು ಹಿಂದೂಡಿ ಗಂಗೆಮ್ಮನನ್ನು ಕೂರಿತು—“ದೊಡ್ಡವ್ವಾ ಏ ದೊಡ್ಡವ್ವಾ, ಈಗಾಗಲೇ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟೆಯೇನು? ನಡಿ ಏಳು; ಬಹಳ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿದದೆ; ನನಗೆ ಮೊದಲು ನೀಡು; ಅವ್ವನು ಬರುವವರೆಗೆ ಈ ದಿನ ನಾನು ತಡೆಯುವದ

ಕಲ್ಲ; ಏಳು, ಬೇಗನೆ ಏಳುವಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಅಲಲ! ಇದೇನು? ಚಿನ್ನವ್ಯವರಾ ದೊಡ್ಡ ಸೀರೆಯನ್ನುಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ!! ” ಎಂದವಳೇ ಚಿನ್ನವ್ಯವನು ನೀರಿಗೆಯನ್ನಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲು, ಬಸವ್ಯನು ಅವಳ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಆ ನೀರಿಗೆಯನ್ನು ಕಸಿದೊಗೆದು ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದಳೆಯುತ್ತ ನಡುಮನೆಗೆ ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಬಂದು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂರಿತು—“ ಅವಾ, ಇತ್ತ ನೋಡು; ಚಿನ್ನವ್ಯವರ ವೇಷವನ್ನು!” ಎಂದು ಅಕ್ಕೋಶದಿಂದ ಒದರಿದಳು.

ಆಗ ಸಾವಕ್ಕನು ಚಿನ್ನವ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ ಮಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಕ್ಕೋಶ ದಿಂದ—“ ಏನೇ ಚಿನ್ನೇ, ಹಗಲೆಲ್ಲ ಸೀರಿ-ದಟ್ಟಿಗಳನ್ನುಡುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆಯುವೆ ಯಲ್ಲ! ನಿನಗೆ ಕೆಲಸಬೋಗಸೆಗಳಿಲ್ಲೇನು? ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೀನು ಬಹಳ ಸೊಕ್ಕಿಗೆ ಬಂದಿ ರುತ್ತೀಯೆ” ಎಂದು ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿದಳು.

ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಹೇಮನು ಕೋಣೆಯೊಳಗಿನ ಸ್ಥೂಲನ್ನು ಹೊರಗೆ ತಂದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಬಸವ್ಯನು ಒಳ್ಳೇ ಹರುಷದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತ “ತರಿಸಿದೆನು, ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ಸ್ಥೂಲನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ತರಿಸಿದೆನು? ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಂದಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ನಡುವಂತೆ ಹಂಗಿಸುತ್ತ ಆ ಅಡ್ಡದ ಹತ್ತುವರ್ಷದ ಟೋಣವ ಕೂಸು ಸೆರೆಕೂಡಿದ ಮಂಗನಂತೆ ಕುಣಿದಾಡ ಹತ್ತಿತು. ಹೀಗೆ ಆ ಹುಡುಗಿಯು ಅಕಾಂಡ-ತಾಂಡವಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿ ರಲು, ಅಕೆಯ ದಕ್ಕೆಯು ಆ ಸ್ಥೂಲಿಗೆ ಬಡಿಯಲು ಅದು ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಕೈಯೊಳ ಗಿಂದ ಜಾರಿ ಅದರ ಒಂದು ಏಣು ಅವನ ಕಾಲ ಹೆಬ್ಬೊಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅದು ಬೆಬ್ಬಿಯಾಗಿ ಅದರೊಳಗಿಂದ ಕಾರಂಜಿಯಂತೆ ನೆತ್ತ ರವು ವೃಟಿಯತೊಡಗಿತು. ಆ ಭಯಂಕರ ನೋವಿನಿಂದ ಹೇಮನು ಬಿಟ್ಟನೆ ಬೀರಿ ಡನು. ಮಗನ ಆ ಆರ್ತಧ್ವನಿಯು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಗಂಗಮ್ಮನ ಕಣಕರಂಧ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಆ ಆರ್ತಧ್ವನಿಯು ಹಾಲಾಹಲ ಎಷದಂತೆ ಅವಳ ಕಿವಿಗಳನ್ನೂ ಹೃದಯವನ್ನೂ ಸುಡಹತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಆತ್ಮ ಮಾತೆಗೆ ಆಗ ಏನನಿಸಿದ್ದೀತೆಂಬದನ್ನು ಸಹೃದಯರಾದ ನಮ್ಮ ವಾಚಕರೇ ತರ್ಕಿಸಬಹುದು. ಅಣ್ಣನ ಆ ಬೀರಾಟವನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಿನ್ನವ್ಯನು ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಅಣ್ಣನ ಕಾಲಿನ ರಕ್ತವನ್ನು ಒರಿಸಿ ತಣ್ಣೀರಿನ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸುತ್ತುಹತ್ತಿದಳು. ಆದರೆ ಇದು ಆ ದುಃಸ್ವಭಾವದ ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಸಹನ ವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಅಹಹ! ಚನ್ನೀ, ಹೇಮನಿಗಿಂತ ನಿನಗೇ ಹೆಚ್ಚು ವೆಟ್ಟು ಬಡಿದಿದೆಯೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದಲ್ಲ? ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ, ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರು ಇದ್ದಾರೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಇದ್ದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಷ್ಟು ಅಂತಃಕರಣ ಎರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ನೋಡು. ಚನ್ನೀ! ಏಳು, ಮಾನಗೇಡೀ, ಕೈಗೆಲಸವಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲದ ಮೂರಕ ಮಾಡಬರಬೇಡ” ಎಂದವಳೇ ಸಾವಕ್ಕನು ಚನ್ನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಳೆದೊಯ್ಯಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರದ ಚನ್ನಿವ್ವನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನ ಬೊಟ್ಟಿಗೆಯೊಡನೆ ತಣ್ಣೀರಿನ ಪಟ್ಟಿಸುತ್ತಿಬಿಟ್ಟು ಕಾನೇ ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಅಡಿಗೆಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಹೀಗೆ ಚನ್ನಿವ್ವನು ತನ್ನ ಕೆಲಸ ತೀರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಸಾವಕ್ಕನ ಬಾಯಿಯೆಂಬ ತೋಫಿನ ಗುರಿಯು ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಕಡೆಗೇ ಹೊರಳಿತು. ಆಗ ಅವಳು “ಎಲಾ ಆದದ್ದಾದರೂ ಏನು ನಿನಗಿಷ್ಟು ಚೀರಾಡಲಿಕ್ಕೆ? ಕತ್ತೆಯಂತೆ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಟೊಣಪ ನಾಗಿದ್ದಿಯೆ. ಹೀಗಿದ್ದು ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ಸಣ್ಣ ಸೊಲ್ಲು ಎತ್ತುವದಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಹಿಡಿ, ಎತ್ತು, ಅವ್ಯಾಳಿಯ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಮೊಸಡಿಯನ್ನೇನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವೆ. ಎಂಟು-ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ಊರೊಳಗೆ ಅಂಡೆಲೆಯ ಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಕೊಂಡವೂ ನಾಚಿಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆ? ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಿಮಗೆ ಯಾರ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಕುಣಿಯಿರಿ, ಮಾನಬಂದ ಹಾಗೆ ಕುಣಿಯಿರಿ!” ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಿಂದ ಒದರಾಡುತ್ತಲೂ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಗಲ್ಲಹಿಂದಿ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಾಹೋಗುತ್ತಲೂ ಸಾವಕ್ಕನ ವಾಕ್‌ಪ್ರವಾಹವು ಮಾನೆಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತರದಿಂದ ನಡೆದಿರಲು, ಮಾನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತ “ ಕುಣಿಯಿರಿ, ಯಾರು ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಕುಣಿಯಿರಿ ಎಂದು ಯಾರಿಗೆ ಅಂದೆ?” ಎಂದು ಕಂಕರಪ್ಪನು ಕೇಳಿದನು.

ಅತ್ತ-ವ್ಯಸ್ತವಾದ ಪೋಷಾಕು, ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಹುಚ್ಚು ಲಕ್ಷಣ, ಜೋಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವ ನಡಿಗೆ ಇವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಶಂಕರಪ್ಪನವರ ಸ್ವಾರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ದೇಹಭಾನವಿರಲಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಕೂಡಲೆ ಕಂಡು ಬರುವಂತಿತ್ತು. ಆಗ ಸಾವಕ್ಕನು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದವಳೇ—“ಮತ್ತಾರು ಇಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವವರ? ಈ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗ ಹೇಮನು. ಮತ್ತಾರಿರಬೇಕು? ಕುಣಿಯಿರಿ.....ಮಕ್ಕಳೇ. ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಕುಣಿಯಿರಿ. ನನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಾಕುಸಾಕಾಗಿದೆ.” ಎಂದು ಮಾತ್ರ ನುಡಿದಳು.

“ಎ...ಎಲ-ಎಲ!! ಈ...ಈ...ರ-ರ-ರಕ್ತವೆ...ಲ್ಲಿಯದಾ?”

ಎಂಬ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ

“ಇಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ರಕ್ತವದೆ! ಇಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ತ-ಗಿಕ್ತಗಳಿರುವದಿಲ್ಲ ಎಲಾ ಹೇಮಾ, ಕಳಗೇನು ನೋಡುತ್ತೀ. ನಿನ್ನ ಮುಸುಡೀ ಕರಗೆ ಮಾಡು ಇಲ್ಲಿಂದ” ಎಂದು ಚಿಗವ್ವನು ಚೀರಲು, ಹೌಹಾರಿದ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲೆಡ್ಡಿಯ ಹತ್ತಿದನು.

“ನಿ...ನಿಲ್ಲು. ಹೇ...ಮಾ...ತುಸ...ನಿ...ಲ್ಲು. ಹೋಗ...ಬೇಡ.” ಎಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಅವನನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಹೋಗಲು, ಸಾವಕ್ಕನ ರೌದ್ರಮೂರ್ತಿಯು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಹತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಂದು—“ಆತ ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಳಿಸುವಿರೋ ನಾನೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಲಿರೋ?” ಎಂದು ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾಗಿ ನುಡಿಯಿತು

“ನೀ-ನೀನು ನಡುವೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ” ಎಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಅನ್ನಲು,

ಆಗ ಆಕೆಯು ಸಿಟ್ಟುಬಿಂಕಿಯಾಗಿ ಹಲ್ಲುಕಡಿಯುತ್ತ—“ಎನಂದಿರಿ, ನಾನು ಮಾತಾಡಬೇಡವೇ? ಯಾಕೆ? ನಾನು ಮಾತಾಡತಕ್ಕವಳೇ; ಈ ಮನೆಗೆ ನಾನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲವೇನು? ನೀವು ಬೇಕಾದಹಾಗೆ ಕುಣಿದೀರಿ; ಆದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಆ ನಿಮ್ಮ ಕುಣಿದಾಟವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನಡೆಯಗೊಡತಕ್ಕವಳಲ್ಲ! ಮತ್ತೆ ನನಗೇ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ, ಮಾತಾಡಬೇಡವೆಂದು! ನಾನು ಮಾತಾಡದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತಾರು ಇಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಮಾತಾಡುವವರು? ನಾಲ್ಕುಗಂಟಿಗೆ ಸಾಲೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದು ಈ ಟೊಣಪನು ಇದೀಗ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ; ಇವನಿಗೆ ಹೇಳಕೇಳುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲವೇಇಲ್ಲವೇನು?” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

“ಹೀಗಂದರೇನು? ಎಲಾ ಹೇಮಾ, ಹೀಗಂದರೇನು?” ಎಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ನನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನುಡಿದನು.

ಹೇಮಾದ್ರಿ—“ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಈವರೆಗೆ ನಾನು ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆನು.”

“ಹೀಗೇನು? ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿರುವದಿಲ್ಲವೇ?” ಹೀಗೆಂದು ನಡುವೇ ಬಾಯಿಹಾಕಿ ಸಾವಕ್ಕನು ಒದರಿ ಕೇಳಿದಳು.

ಇನ್ನು ಮಾತಾಡಬೇಕೋ ಬಾರದೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ತುಸಹೊತ್ತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಹೇಮಾದ್ರಿಯು—“ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ವ್ಯಕ್ತಗಳಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಆ ಹುಡುಗನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ನನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸವು ಮುಗಿದು ಕೆಲಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮಳೆ ಬೀಳಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬರಲಿ.....”

“ ಸಾಕು; ಸಾಕು, ತಿಳಿಯಿತು ನಿನ್ನ ಅಂಬೋಣವು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗಳ ಕೆಲವಷ್ಟೇ? ಅಂದಮೇಲೆ ನಾಳಿನಿಂದ ನೀನು ಸಾಲೆಗೇ ಹೋಗಬೇಡ. ಇಷ್ಟು ಕಲಿತ ನೀನು ಏನು ಮಾಡುವಿಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಮಾತೇ ಆದೆ. ನಡೆ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗು. ಬೇಗನೆ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀನೆಂದು ನಿಮ್ಮವನಿಗೆ ತಿಳಿಸು.

“ ಚಿಗ್ಯವ್ವಾ, ನಾನೇ ಇಂದು ನೀಡುತ್ತೇನೆ, ” ಎಂದು ಅಂಜುತ್ತಂಜುತ್ತ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನುಡಿದಳು.

“ ಚಿಗ್ಯವ್ವಾ ನಾನೇ ಇಂದ ನೀಡುತ್ತೇನೆ ” ಎಂದು ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ ಅಣಕಿ ಸುತ್ತ ಸಾವಕ್ಕನು—ಸಟವೀ, ಹೊರಡು ಇತ್ತೆಂದ. ನಡುವೇ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೇ ನಿಮಗೆ? ಹೋಗು ನಾನು ಕರೆದಾಗ ಬಾ, ಎಂದು ಚಿನ್ನವ್ವನ ಮೈಮೇಲೆ ಎರಿಹೋದಳು.

ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಗಂಗಮ್ಮನು ಹೊರಸಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಕಾಲವೇಲೆ ಸ್ವಿಲು ಬಿದ್ದು, ಅವನು ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿದಾಗಿನಿಂದ ಅವಳ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಒಂದೇಸವನೆ ಕಂಬನಿಗಳು ಉದುರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ತುಚ್ಛತೆಯಿಂದ ಉಡ್ಡರಿಸಿದ ಸಾವಕ್ಕನ ಕಠೋರಶಬ್ದಗಳು ಅವಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಒಂದೇಸವನೆ ಅತ್ತಳು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ಕುಂಟುತ್ತ ಕುಂಟುತ್ತ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಒಳಗೆ ಬಂದನು. ಅವನ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಬಳಿಕಂತೂ ಆ ಒಡವೆಯ ದುಃಖವು ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು. ತಾಯಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಹತ್ತೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂಳಿತನು. ಅವನು ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅದು ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಿಗ್ಯವ್ವನಿಂದ ಅವನಾನಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದವಳಂತೆ ಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಚಿನ್ನವ್ವನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಹಾಗೂ ಅಣ್ಣನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ

ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ, ಅವಳು ದೊಡ್ಡ ದನಿ ತೆಗೆದು ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಆಗ ಹೇಮಾದ್ರಿಯೂ, ಗಂಗಮ್ಮನೂ ಚಿನ್ನಮ್ಮನ ಕೂಡಲೆ ಬಂದರು. ಹೀಗೆ ಆ ಮೂವರೂ ಕೂಡಿ ಕೆಲಕಾಲ ಅಶ್ರುಗಳನ್ನು ವರ್ಷಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ಅವರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಜಯಿಸಿದ್ದ ದುಃಖದ ಕೆಲಭಾಗವು ಕಣ್ಣೊಳಗಿನ ನೀರಿನ ರೂಪದಿಂದ ಹರಿದು ಹೋಗಲು, ಅವರಿಗೆ ತುಸ ವಿರಾಮವಾಯಿತು.

ಅವರು ದುಃಖಿಸುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಇನ್ನು ಒಬ್ಬರಕೂಡೊಬ್ಬರು ಮಾತಾಡತಕ್ಕವರು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲವು ಧಡಕ್ಕೊಂದು ತೆರೆಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಬಸವ್ವನು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಗಂಗಮ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ—“ದೊಡ್ಡವ್ವಾ, ಏ ದೊಡ್ಡವ್ವಾ ಏಳು ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡೇಳು” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಇತ್ತ ಕೆಳಗೆ ಇವರ ಸಂಭಾಷಣವು ಹೀಗೆ ನಡೆದಿರುವಾಗ ಅತ್ತ ಅಟ್ಟದಮೇಲೆ ಸಾವಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಶಂಕರಪ್ಪ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಗೌರವಾದ ಸಂಭಾಷಣವು ನಡೆಯಿತು. ಈಚೆಗೆ ಆರೇಳು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಭೋಳೇ ಶಂಕರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅವರ ದುರ್ಮಿತ್ರರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಸೆರೆಕುಡಿಯುವ ದುಶ್ಚಟವು ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಮೊದಮೊದಲು ಆ ವ್ಯಸನದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾವಕ್ಕನು ಅವರಿಗೆ ಬಹುಪರಿಯಾಗಿ-ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿ, ಭಾವೀಹಾರಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆ ತೋರಿಸಿ, ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿ-ಹೇಳಿ ನೋಡಿದಳು. ಅದರ ಉಪಯೋಗವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನಿಂಥ ತನ್ನ ಗಂಡನ ವ್ಯಸನವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವದಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂಬದು ಅವಳ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಲು, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವಳು ಗಂಡನ ಆ ವ್ಯಸನಾಧೀನತೆಯು ಮಂದಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಹಾಗೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. “ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಲೋಲು ಹೊಡೆಯ ಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಂದು ಹೊಡೆಯಿರಿ. ಹೊರಗೆ ಮಂದಿಯ ಮುಂದೆ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಅವಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ.” ಹೀಗೆಂದು ಅವಳು ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ತುಸ ತಡವಾದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಗಂಡನು ಇಂದು ಸೆರೆಕುಡಿಯ ದೇಹಭಾನವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಬರುವನೆಂದು ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಆಗಲೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಇನ್ನೂ ನಾಮಾಂಕಿತ ಸೆರೆಕುಡಕನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಇನ್ನೂ ಜನ್ಮಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಈ ದುರ್ವ್ಯಸನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರಕಾರ ಅವಳು

ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ನಡಿಸಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಸೆರೆಗೂಡುಕರ ಮೇಲೆ ಹಿಡೋದದೇಶದ ಪರಿಣಾಮವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಾಗಬಹುದೆಂಬದರ ಅನುಭವವು ಅವಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬರಬರುತ್ತ ಅವಳು ಗಂಡನಿಗೆ 'ಹೆದರಿಕೆ-ಬೆದರಿಕೆ'ಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮದಿರಾದೇವಿಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಮಾತ್ರನೂ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯನೂ ಆದ ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಅವಳ ಆ ಹೆದರಿಕೆ-ಬೆದರಿಕೆಗಳಿಂದೇನಾಗಬೇಕಾಗಿರದೆ? ತನ್ನ ಗಂಡನು ಸೆರೆಕೂಡಿದು ಮದಾಂಧನಾದಾಗ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಲಾಪಗಳಿಂದಲೂ, ಹೊಯ್ಯಾಡುತ್ತ ನಡೆಯುವ ಆತನ ನಡಿಗೆಯಿಂದಲೂ ಆ ಮಾನೀ ಸ್ವಭಾವದ ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಮರಣಪ್ರಾಯವಾದ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇರಲಿ.

“ಈ ಖೋಡಿ ಹುಡುಗರ ಎದುರಿಗೆ ನೀವು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮದಾಂಧರಾಗಿ ಬರುವುದು ಎಹಿತವೇ?” ಎಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಗಂಡನಿಗೆ ಅಂದಳು.

“ಮದಾಂಧನೇ, ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಮದಾಂಧನಾಗಮಾಡಿರುವರು? ಹ-ಹ-ಹ” ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಮೈಯೊಳಗಿನ ಆಂಗಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು—
“ಎನೇ, ನನ್ನನ್ನು ಮದಾಂಧನಾಗಮಾಡುವವರಾರು? ನಾನೇ ಮಂದಿಯನ್ನು ಮದಾಂಧರಾಗಮಾಡುವೆನು. ಆದರೆ ಎನೇ, ಎಲೇ, ಇತ್ತಬಾ. ನೀನು ನನ್ನ ದೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆಯೋ? ನನ್ನದೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವೆಯೋ?” ಎನ್ನುತ್ತ ಸಾವಕ್ಕನ ಕೈಹಿಡಿದನು.

“ಮಾಡುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನೀವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಮಾತ್ರ”

“ಹೇಳು. ಬೇಗನೆ ಹೇಳು. ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಅನ್ನುವ ಧೈರ್ಯವು ಈ ನಿನ್ನ ಪತಿರಾಜ-ಗಂಡ-ನಿಗೆಲ್ಲಿದೆ?” ಎಂದು ನುಡಿದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಹುವಾತದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಆಗ ತನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಕರದ್ವಯಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾವಕ್ಕನು—“ಬಿಡಿರಿ. ಇದೇನು? ಥೂ-ಆಂ, ಎಂಥ ಹೊಲಸುನಾತವಿದು? ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡಿರಿ. ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ. ಈ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ನಿಮಗೀ ಥಂದವು ಶೋಭಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಹೂಂ” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ಪತಿಯ ಬಾಹುವಾತದಿಂದ ಹೇಗಾಡರೂ ಒಮ್ಮೆ ಮುಕ್ತಳಾಗಿ ಕಾರಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದಳು.

ಶಂಕರಪ್ಪನೂ ಆಕೆಯ ಹಿಂದಿಂದೇ ಹೋಗಿ—“ ಏನೇ, ಶೋಭಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ? ” ಎಂದು ಮಾತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿಯ ಹೋಗಲು,

“ ಈ ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯು ನನಗೆ ಸೇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ” ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯು ಗರ್ಜಿಸಲು, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ನಿಂತು ಶಂಕರಪ್ಪನು—
“ ಒಳ್ಳೇದು ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಯಿತೇ? ಆದರೆ ಏನೇ, ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಿಯಷ್ಟೇ? ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನಗೀ ಮನೆಯು ತಲೆರೋಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದೆ. ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ ” ಎಂದನು.

ಸಾವ—“ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ”

ಶಂಕರ—“ ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದರೇನು? ”

ಸಾವ—“ ನೀವು ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವರೋ ಹೇಳಿರಿ; ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಯ ಗೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಶಂಕರ—ಈ ಮನೆ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನಂತೆ ನಿನಗೂ ಅನಿಸುವದಿಲ್ಲೇನು?

ಸಾವ—ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೋಗಬೇಕೆಲ್ಲಿಗೆ?

ಶಂಕರ—ಅದನ್ನೇ ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ಸಾಲೀ ಶರಣಪ್ಪ ನವರ ಮನೆಯು ನಮ್ಮ ಶೇಟೆಜಿಯ ಕಡೆಗೆ ಒತ್ತಿಯಿರುವೆಯೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆನಲ್ಲವೇ? ಈಗ ಅವರು ಅದನ್ನು ಮಾರಹತ್ತಿರತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಶೇಟೆಜಿಯು ನನಗೇ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ನಿನಗಾದರೆ ನಾನು ಅದನ್ನು ಒಂದು ಅಗ್ಗದಿಂದ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಅವನು ಅಂದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಹನ್ನೆರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಮನೆಯೂ, ಅಂಗಳ-ಹಿತ್ತಲಗಳೂ ಬಹು ಚನ್ನಾಗಿವೆ.

“ಆ ಮನೆಗಾಗಿ ನೀವು ಹನ್ನೆರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರಾ?” ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತಳಾದ ಸಾವಕ್ಕನು ನುಡಿದು ಪುನಃ—
ಬಸವ್ವನ ಮದುವೆಗೆಂದು ನಮ್ಮಪ್ಪನು ಅಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಠೇವಾ ಗಿಟ್ಟಿದ್ದನಲ್ಲವೇ?

“ಬಸವ್ವನ ಮದುವೆಗೆ ಅಷ್ಟು ಅವಸರವೇಕೆ? ಅವಳು ದೊಡ್ಡವಳಾದರೂ ಆಗಲಿ, ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೀತು;” ಎಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಹೇಳಲು, ಸಾವ ಕ್ಕನು ಒಳ್ಳೇ ಗಹನವಾದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾದಳು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಪಿಟ್ಟಿಂದ,

ಕೂಡ ಉಸುರದೆ, ಆಕೆಯ ಮೋರೆಯನ್ನೇ ಮಿಕಿಮಿಕಿ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ಅವರೇವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದವೆಂಬದೂ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಕೆಲಕ್ಷಣಗಳ ತರುವಾಯ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಜಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು, ತಂಬಿಗೆ ಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಕೈ-ಕಾಲು-ಮೋರೆ ತೊಳೆದುಕೊಂಡನು. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಲಸ ಎರಾವೆನಿಸಿತು. ಒಳಿಕೆ ಆತನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೂರಿತು—ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿತೂ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂದಿದೆ. ಈಗ ಅನಾ ಯಾಸವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಮಾಲಿಕೆಯ ಮನೆ-ಹಿತ್ತಲ ಗಳಾಗುವವು. ಈಗ ನೀನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲದೊಂದು ಆಡಿಯನ್ನು ತಂದರೆ ನನ್ನ ಅವಮಾನವಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದೀತು; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನಾಳೆ ಬಸವ್ವನೊಡನೆ ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋಗು; ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸು. ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದೀತೇ ಎನು? ಎಷಾದ ವೊಂದಿಗೂ ಆಗಲಾರದು. ಅವರು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಅವರಿಂದ ಒಹಳ ರಹಮತಿ ಕರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಐದು ನೂರುರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ.

ಸಾವ—“ಎನಂದಿರಿ? ಇನ್ನೂ ಐದುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳೇ?”

ಶಂಕರಪ್ಪ—ಈ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಇಷ್ಟೊಂದು ತತ್ತರಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಒಂದುವರೆ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಆ ಮನೆಯು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಹನ್ನೆರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ ಇನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಮುನ್ನೂರು ಕೊಟ್ಟರೆ ತೀರಿತು. ಆ ಮುನ್ನೂರು ಹಾಗೂ ಮತ್ತೆ ಎರಡುನೂರು ಅಡಚಣೆಗಳ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆಂದು. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಾದರೆ ಆಯಿತು.

ಸಾವಕ್ಕ—ಇಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಆಪ್ತನು ಹೇಗೆ ಕೊಟ್ಟಾನು? ಬಹಳ ವಾದರೆ ಮುನ್ನೂರು—ಛೇ, ಅಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನಾದರೂ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಮೋರೆಯಿಂದ ಕೇಳಲಿ? ಛೇ! ಛೇ! ನಾನು ಹೋಗುವದೇ ಇಲ್ಲ. ನೀವೇ ಹೋಗಿರಿ-ಬಿಡಿರಿ. ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಸಾಲೀ ಶರಣಪ್ಪನವರ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಮನೆಯನ್ನೂ ಅಷ್ಟು ಕಟ್ಟುವ ಅವರ ಹಿತ್ತಲು-ಮುಂಜೆಗಳನ್ನೂ ಸಾವಕ್ಕನು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ನೋಡಿದ್ದಳು. ಇಂಥ ದೊಂದು ಮನೆಯು ತಮ್ಮ ಸ್ವತ್ತಿನದಿರಬೇಕೆಂದು ಅವಳು ಈ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಪತಿ

ಯ ಬಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಅಂದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಆ ಇಚ್ಛೆಯು ಇಂದು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಈಡೇರುವಂತಿತ್ತದ್ದರೂ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಬಸವ್ವನ ಮದು ವೆಗೆಂದು ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪನು ಕೊಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ರಕಮು ಹೋಗುವದಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಮಾನಸಿರು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬೇಕೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಅವಳ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅದು ಅವಳಿಗೆ ಸಹನವಾಗದಾಯಿತು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಾವಕ್ಕನ ಮಾತಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಏನೂ ಅನ್ನಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಆಕೆಯ ಒಲವಿನಂತೆಯೇ ಮಾತಾಡಿ “ನಾಳೆ ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಂದೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಐದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಇಸ ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ಅವಳಿಂದ ವಚನ ತಕ್ಕೊಂಡನು.

ಒಳಿಕ ಸಾವಕ್ಕನು ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು—ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿ ದಂತಾಯಿತೇ? ಇನ್ನು ನೀವು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ!

ಶಂಕರ—ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಡಿಸುವೆನು. ಮಾತಾಡು. ನಿನ್ನ ಅಂಬೋಣವಾ ದರೂ ಏನೆಂಬದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿ?

ಒಳ್ಳೇ ವೈಯ್ಯಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾವಕ್ಕ—ಈ ಹೇಮನು ಈಚೆಗೆ ಬಹಳ ಸೊಕ್ಕಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಂದ ಕಲಿಯುವದು ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಲೀಬಿಡಿಸಿ ಅವನನ್ನು ನಾಳಿನಿಂದ ಬಸಲಿಂಗದ್ವನವರ ಗಿರಣಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವದೊಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ನೀವು ಒಪ್ಪುವದಾದರೆ ಏನು ನಾಳೆ ತವರು ಮನೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ.

ಶಂಕರಪ್ಪ—ಏನ, ಆ ಹುಡುಗನು ಗಿರಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ ಮಾಡುವದೇನು? ಆ ಎಡಹುಡುಗನಿಂದ ಆ ಗಿರಣಿಯಲ್ಲಿಯ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಗಳಾಗಲಾರವು. ಆತನು ತಾನಾಗಿ ಒಲೆ ನೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಕಲಿಯಲಿಲ್ಲನೇಕೆ?

ಸಾವಕ್ಕ—ನಾನು ಮಾತ್ರ ತಾವು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆ ಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಬೇಕು; ನೀವು ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನಡೆಯಗೊಡಬಾರದು. ಬೇಡಿರಿ, ಆ ನಿಮ್ಮ ಹೇಮಪ್ಪನವರನ್ನು ಗಿರಣಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಡಿರಿ; ಮಹಾಪಂಡಿತನಾಗುವವರೆಗೆ ಆತನಿಗೆ ಎದ್ದೆ ಕಲಿಸಿರಿ. ಆಯಿತೇ? ನಿಮಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾಳೆಗೆ ನಾನು ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುವವ ಳಲ್ಲ; ಹಾಗೂ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತರುವವಲ್ಲ. ನನಗೆ

ನಿಮ್ಮ ಆ ಹೊಸಮನೆಯೂ ಬೇಡ; ಈ ಸಂಸಾರವೂ ಬೇಡ; ಎಂದೆಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋಗಹತ್ತಲಾ,

ಶಂಕರಪ್ಪನು ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಂಗೈ ಹಿಡಿದು ಸವಿಸಂಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಎಳೆದು, ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಂಡು—ಒಳ್ಳೇದು ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ನಾಳೆಗೆ ಹೇಮನನ್ನು ಗಿರಣಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು. ಇಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ; ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಅವನನ್ನು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಗಿರಣಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುವೆನು, ಅಂದರಾಯಿತೇ ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಡಿಸಿದಂತೆ!

ಒಳ್ಳೇ ಹರುಷದಿಂದ ಸಾವಕ್ಕನು—ಈಗ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿದಿರಿ? ಮೂಗು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದರೆ ಬಾಯಿಯು ತಾನೇ ತೆರೆಯುವದು; ಎಂದೆಂದು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿನಿಂದಲೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ—ಬಳವಾ, ನಿಮ್ಮ ದೊಡ್ಡವನು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ? ಊಟ ನೀಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಗನೆ ಕರೆ, ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

“ ಏನಂದೀ? ಮೂಗು ಒತ್ತಿಹಿಡಿದರೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುವದೆಂದು ಅಂದೆ ಯಲ್ಲವೇ? ಹೌದು. ನೀನನ್ನುವದು ಸತ್ಯವು, ಸತ್ಯವು; ” ಎನ್ನುತ್ತ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ಯಾವದೋ ಒಂದು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಯಿತು.

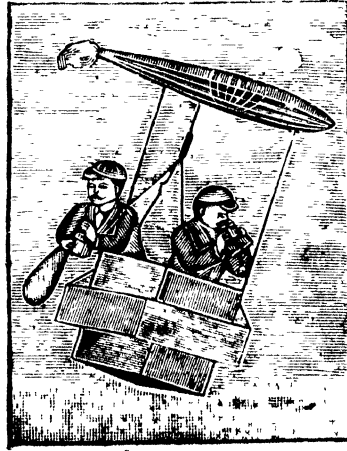
ಏನೊಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳ ವಿಷಯವು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ರುಚಿಸಬಹುದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಅನುಮಾನವು ಕೇವಲ ಅನುಮಾನವಾಗಿಯೇ ಈಗ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಇನ್ನು ನಾಲಕ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏನೊಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬರುವದು ಖಂಡಿತವೆಂದು ಅವನ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಆ ಏನೊಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬಂದಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇನುಮಾಡಬೇಕು? ಎಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅವನ ಮಸ್ತಕವು ನಿನಾದಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಗಿನ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮನೋರಾಜ್ಯವು ನಮಗೆ ಮುಂದೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಯುವದು. ಆದರೆ ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾವಕ್ಕನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳು ಉಂಟಾಗಿದ್ದವೆಂಬದನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಾ.

ಅವಳು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಮನೋರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನಳಾಗಿದ್ದಳು. ನಂತರ ಅವಳು—ನೀವು ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಪೇಟೆಯಿಂದ ಕಾಯಿ-ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತರುವ ಕಾರಣ ದೀಳಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ ಯಾಕೆಂದರೆ ಆ ತರಣಪ್ಪನವರ ಮನೆಯ ಆಂಗಳ-ಹಿತ್ತಲಗಳು ಸ್ವಶಸ್ತವಾಗಿರುವ

ದರಂದ ಅಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾಯಿ:-ಸಲ್ಲೆಗಳನ್ನೂ, ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲಗಳನ್ನೂ ಬಿಳಿಯಬಹುದು.....

“ಭಲೆ! ನಿನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯು ಯಥಾರ್ಥವಾದದ್ದು.” ಎಂದೆಂದೂ ಶಂಕೆ ರಪ್ಪನು ಖೊಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕನು. ಬಳಿಕ ಆತನು—“ ಅಲ್ಲಿ ಉಪವನವನ್ನು ಮಾಡೋಣ. ಆ ಉಪವನದಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ರಾಜ-ರಾಣಿಯರಂತೆ ವಿಹರಿಸೋಣ; ಅಂದರಾ ಯಿತೇ? ” ಎಂದೆಂದೂ ಪತ್ನಿಯ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈ ಜೆಗೆಯಲಾ, ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಈ ಜಲ್ಮಾಟವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಏಂದು ನಿಂತಿದ್ದ ಬಸವ್ವನು ಕಂಡು “ ಖದ-ಖದನೆ ” ನಕ್ಕಳು.

ಮಗಳು ನಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ತುಸ ನಾಚಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವಳು—ಬಸವ್ವಾ, ನಿಮ್ಮ ದೊಡ್ಡವ್ವನು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲೇನು? ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿ, ತನಗುಂಟಾಗಿವ್ವ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು.

[೩]

ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಚಿಂತಾ ಕ್ರಾಂತಿನಾದರೆ ಅದರಿಂದ ಅವನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಬೇಸರವುಂಟಾಗುವದು. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಜಗನ್ನಿಯಂತನು ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿಯ ಚಿತ್ತರಂಜನದ ಹಲವು ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯಾದಿಂದ ಆಹ್ಲಾದವಾಗುತ್ತದೆ; ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾನೆಯೊಳಗಿನ ಚಿಕ್ಕವುಟ್ಟು ದೇವಸಮಾನ ಶಿಶುಗಳ ಆಮೃತೋದಮ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಕಪಟ ಸ್ವಚ್ಛಂದಾಲಾಸದಿಂದ ವಿರಾಮವೆನಿಸುತ್ತದೆ; ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಜವರ ಪ್ರೇಮವ್ಯೂರ್ವಕ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ವಚನಗಳಿಂದ ಉಲ್ಲಾಸವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಗಂಗಮ್ಮನ ಕೇವಲ ಕಷ್ಟಕರ ಹಾಗೂ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಳ ಪ್ರಿಯ ಆಪತ್ಯಗಳಾದ ಹೇಮಾದ್ರಿ-ಚಿನ್ನವ್ವ ಇವರಿಂದಲೇ ನೂತನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉಂಟಾದ ಪ್ರಸಂಗದ ವಿಸ್ಮೃತಿಯು ಯಾವ ಬಾಹ್ಯ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಆಗದ್ದರಿಂದ ಗಂಗಮ್ಮನು ಮಾನಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊರಗಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಸಮ್ಮನು ಬಂದು—ದೊಡ್ಡವ್ವಾ, ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡೇಳು; ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದೊಡನೆ, ೫ ಜೀರ್ಣ-ಶೀರ್ಣ ಕಾಯದ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಹೊರಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವದು ದುಸ್ಸಹವಾಯಿತು. ಸೆರಗಿನಿಂದ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒರಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಸಿನಿಂದ ಎಳುತ್ತೇಳುತ್ತ ಅವಳು—“ಬಸಮ್ಮಾ, ಇಗೋ ಬಂದೆನು ನಡೆ” ಎಂದೆಂದಾ, ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ, ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡಹತ್ತಿದಳು.

ಗಂಗಮ್ಮನು ತನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಸಹ್ಯವೇದನೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿತ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡಿದಳು. ಊಟದ ಮಾನೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕರಪ್ಪನೂ ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಸಮ್ಮನೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿನ ಮಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಮಾದ್ರಿಯೂ ಅವನ ಹತ್ತರ ಚಿನ್ನವ್ವನೂ ಅಧೋಮುಖರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ನಡುಮಾನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸಾವಕ್ಕನು ಒಳ್ಳೇ ತೀವ್ರವಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಗಂಡನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಮಾನಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಾನು ತವರು ಮಾನೆಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ

ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಲತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಇಸುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ತಾನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಮಲತಾಯಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂಶಯದ ನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಯಾವ ಸುಳ್ಳು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಬೇಕು? ನಾಳೆಯೇ ಹೋಗಬೇಕೋ ಇನ್ನೆರಡು ದಿನ ತಡೆದು ಹೋಗಬೇಕೋ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ತೊಡಗಿತ್ತು. ತಂದೆಯು ಈ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಮಗಳ ಲಗ್ನಕ್ಕೆಂದು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹನ್ನೆರಡು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಂಗತಿಯು ತನ್ನ ಮಲತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಆಗ ಅವಳು ಕಂಗಿಗಿದ್ದು ತನ್ನನ್ನು ತವರು ಮನೆಗೆ ಬಾರದ ಹಾಗೆ ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟಿಮಾಡಿದ್ದಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಕ್ಕನು ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯು ಮಾತ್ರ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತವರ ಮೇಲೆಯೇ ಇತ್ತು. ಇಂದು ಅನ್ನವು ಬಂದಿಲ್ಲ; ರೊಟ್ಟಿಯು ಹೊತ್ತಿ ಹೋಗಿದೆ; ಪಲ್ಲೆಗೆ ಉಪ್ಪೇ ಕಡಿಮೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಸವ್ವನ ತಕರಾರು ನಡದೇ ಇತ್ತು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅವರೆಡುವಿಗಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ ಬಂಧು-ಭಗಿನಿಯರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮಾತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು. “ನಾಳಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡ” ಎಂಬ ಚಿಗವ್ವನ ಶಬ್ದಗಳು ಹೇನಾದ್ರಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇಸವನೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರಿಂದ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಊಟದಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಂಚಿತ್ತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅಲ್ಪವಯಸ್ಕ ಚಿನ್ನಮ್ಮನು ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾವುದೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ನೀರಲಿಕ್ಕೆಂದು ಅಡಿಗೆವನೆಯಿಂದ ಹೊರೆಯಿಳಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಿನ ಗಂಗೆಮ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂಜೆಗಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಅಂದು ದ್ರವವುಂಟಾಗುವಂತಿತ್ತು; ಆದರೆ ಕಲ್ಲಿಗಿಂತಲೂ ಕಠಿಣ ಹೃದಯವುಳ್ಳವಳಾದ ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ.

“ಚಿಗವಾ, ನಾಳೆ ನಾನು ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗಲೋ ಬೇಡವೋ?” ಎಂದು ಊಟ ಮುಗಿಯುತ್ತಬರಲು ಹೇನಾದ್ರಿಯು ಅಂಜುತ್ತಂಜುತ್ತ ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೇಳಿದಳು.

“ಹೋಗಿರಿ-ನೀವು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಸಾಲೆಯು ಹಾಳೇ ಬಿದ್ದೀತಲ್ಲವೇ? ಸಾಲೇ ಕಲಿತು ತಾವು ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವೆನು! ನಾಳಿನಿಂದ ಸಾವು ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗುವಳಲ್ಲವೆಂಬಲ್ಲಿ. ಈ ಬರೆಗೆ ಕರುತಮ್ಮ ಹೇಳಿಲ್ಲವಿತ್ತು. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ

ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಗಿರಣಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯಾವದೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಹತ್ತು. ತಿಳಿಯಿತೇ" ಎಂದು ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಮೊದಲೇ ಸಾವಕ್ಕನ್ನು ಅಕ್ರೋಶದಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿದಳು.

ಎಲ್ಲರ ಊಟವೂ ಮುಗಿಯಿತು. ಜಿಗವ್ವನು ಉಂಡು ಬಸವ್ವನೊಡನೆ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯಮೇಲೆ ಹೋದಬಳಿಕ ಇನ್ನವ್ವನು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಕೆಲ ಸಗಲನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರಿಸಿ, ಹೇಮನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಸಮುಸರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಹಜ್ಜೆಡವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹುಡುಗರ ಸೋಬತಿಗಾಗಿ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಗಂಗಮ್ಮನು ವಿಚಾರಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಊಟವಾದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ನಾಳಿನ ಪ್ರಯಾಣದ ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿರುವಳು. ಹೇಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ಕಾರಖಾನೆ ಯಲ್ಲಿಡುವ ಜೋಡಣೆಗಾಗಿಯೂ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಆ ಎರಡೂ ಸಂಗತಿಗಳ ಸಿದ್ಧತೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಆತನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮನೆಗೆ ಬರಹತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಕರೆದಂತಾಗಲಾ, ಶಂಕರಪ್ಪನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ,

“ಶಂಕರಪ್ಪನವರೇ, ಇಷ್ಟು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗೋಣ ವಾಗಿತ್ತು? ವಿಶೇಷವೇನಾದರೂ ಇರುವದೇನು?”

“ಛೇ, ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈಜಿಗೆ ಹಣವು ಯಾರಲ್ಲಿದೆ?”

“ಅದೇ ಆ ಹಣದ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೋಗೋಣಾಗಿತ್ತೇನು?”

“ಛೇ, ಗೃಹಸ್ಥ ಹುಗಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಬೇಟೆಗೆ ಧ್ಯಾನವೇ ಧ್ಯಾನವು”

“ಹುಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶಂಕರಪ್ಪನವರೇ ಈಜಿಗೆ ಹಣವು ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ಕಡೆಗಿಲ್ಲ ಸುಳಿ ಯುವದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಮನೆಯವರ ಸಹಾಯ ಹೆಚ್ಚುಗಿದೆಯೇನು?”

“ಮನೆಯವರದೇನು, ಹೊರಗಿನವರದೇನು? ಕೈಯೊಳಗೇ ಕಾಸಿಲ್ಲದಬಳಿಕ ಕಾಶೀ ಯಾತ್ರೆಯ ಸುದ್ದಿಯೇತಕ್ಕೇ?”

“ಎಲ ಇವರ, ಈ ಮಾತನ್ನು ನೀವು ನನಗೆ ಇಷ್ಟದಿನವೇಕೆ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ? ನೀವು ಬಹಳೇ ಭಿಡ್ಡರು ಬಿಡಿರಿ. ಎನಿರಿ, ಶಂಕರಪ್ಪ, ಮಿತ್ರರೆದುರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಕೋ ಚವೇ? ಇವೊತ್ತು ನಿಮಗೆ ಹಣದ ಕೊರತೆಯಾದರೆ ನಾಳೆ ನಮಗೂ ಆಗತಕ್ಕದ್ದೇ; ಇದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದಿವಾಲಾ ನಡೆಯತಕ್ಕ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಆಗಿದೆ” ಎಂದೆಂದೂ ಶಂಕರಪ್ಪನವರ ಮಿತ್ರನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನು ಆತನನ್ನು ಚಿತ್ತಾಯ

ದಿಂದ ತನ್ನೊಡನೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸವಿಸದ ಒಂದು ಗಡಂಗ ವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ತನ್ನ ಖರ್ಚಿನಿಂದಲೇ ಅವನು ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾತ್ಸೆಸೆಯನ್ನು ಕುಡಿಸಿ, ಅವನಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಹೊರಗೆದವೊಂದನು. ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ಏನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯು ನಾಳೆ ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಳೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದಕೂಡಲೆ ಆ ಮಿತ್ರಮಹಾಶಯನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈಜೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯ ಸದುಪದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಶಂಕರಪ್ಪನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರರೊಡನೆ ಗಂಡಂಗದಲ್ಲಿ ನೇರಿ, ಮದಿರಾವಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಡುವದೇ ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ತಂದು ಮಾಡುವ ಪರಿವಾತವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಹೆಂಡತಿಯು ತವರೊಗೆ ಹೋದಬಳಿಕ ಈತನನ್ನು ಪುನಃ ತನ್ನ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಎಳೆದು ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗುವದೆಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಆ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಅನಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಆಗ ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ಶಂಕರಪ್ಪನು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ರಾತ್ರಿಯ ಹತ್ತುಹೊಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳು ಯಾವಾಗ ಮುಗಿಯುವವೋ ಎಂದು ಹಾದಿ ನೋಡುತ್ತ ಹಜ್ಜೆ ಡವನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡ ಗಂಗಮ್ಮನು ಜಳಿಯಿಂದ ನಡುಗುತ್ತ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಲೆಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಮೊಲ್ಲಗೆ ಒಳನೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ಮಂದ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದಲೂ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮದವೇರಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವವಂ ಗುರ್ತು ಅವನಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ನಿಂದ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ತನಗೆ ತಡವಾಯಿತೆಂದು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯೇ ತನ್ನ ದಾರೀ ಕಾಯುತ್ತ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಳೆಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಭಾಸವಾದದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಳಿತವರನ್ನು ಕಾರಿತು—“ ಪ್ರಿಯೇ, ಇನ್ನೂ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿರುವೆಯೇನು? ” ಎಂದನು.

ಗಂಗಮ್ಮನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಮೋರೆ ತಿರುವಿದಕೂಡಲೆ, ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ವಜ್ರಾಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು. ತನ್ನಿಂದ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಮಾದವಾಯಿತೆಂಬದು ಆಗ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕೂಡಲೆ ಅವನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಅಟ್ಟದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ತನ್ನ ಮೈದುನನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟ ಆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಂಗಮ್ಮನು ಮೊದಲು ಅಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತಳಾದಳು. ಆದರೆ ಆತನ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಜ್ಞಾನವು ಅವಳಿಗೆ ಮೈಲಿ ಅಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ನೆಘೆಣ್ಣೆಯು ಕುಳಿತಿರುವಳೆಂದು ತಿಳಿದೇ ತನ್ನ

ತಾಸು ಆಯಿತು; ಮೂರು ತಾಸು ಅದರೂ ಹುಡುಗರಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಾರದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆಕೆಯು ಮೆಲ್ಲಗೆ—
 “ಹೇಮಾ, ತಮ್ಮಾ ಹೇಮಾದ್ರಿ, ಇಂದು ನಿನಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇಕೆ ಹತ್ತಲೊಲ್ಲದವು?”

ಹೇಮ—“ಅವ್ವಾ, ಯಾಕೋ ನನಗಿಂದು ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರಲೊಲ್ಲದು ನೋಡು.”

ಗಂಗ—“ತಮ್ಮಾ ಇತ್ತು ಬಾ, ನೋಡೋಣ, ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಹ್ಯಾಗಾ ಗಿದೆಯೆಂಬದನ್ನು?”

ಹೇಮ—“ಅವ್ವಾ, ನಾನದಕ್ಕೆ ಒದ್ದೆಯಾ ಅರಿವೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದ ರಿಂದ ನೋವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವ್ವಾ, ನನ್ನ ಸಾಲೆ...” ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಆಗ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅಣ್ಣನ ಆ ಕರುಣಾಜನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಚಿನ್ನ ವ್ವನೂ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು. ಗಂಗಮ್ಮನು ಹೇಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ಹತ್ತರ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಅವನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದಳು. ತಾಯಿಯು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕೈ ಯಾಡಿಸುವದರಿಂದ ಹೇಮನ ದುಃಖವು ಒತ್ತರಿಸಿತು. ಆದರೆ ಆತನ ತಲೆಯೊಳಗಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಮಾತ್ರ ಬಯಲಾದವು. ಶುಸಹೋತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಗಂಗಮ್ಮನು—
 “ತಮ್ಮಾ, ಚಿಗವ್ವನು ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿದಳೆಂದು ನೀನು ನಿನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕಡೆಗೆ ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದೇಕೆ ನೋಡಬೇಕು? ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಯಾವಾಗಾದರೂ ಉದ್ಯೋಗ-ಧಂದೆ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ಸಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಲೇಬೇಕಾಗುವ ದಲ್ಲವೇ? ಅಂದಬಳಿಕ ಈಗ ಆಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕಳಿತರೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತು? ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿನಗೆ ಗಿರಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವದು ಅನು ಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗತಗಳ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ನಾವು ನಡೆಯಬೇಕ ಲ್ಲವೇ? ಗಿರಣಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಹತ್ತಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಕಾಯಾಂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಖೇದಪಡುವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಹೆಸರುವಾಸಿಗಳಾದ ಮಹಾವಿರುಷರು ಚಿಕ್ಕಂದಿ ನಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮವರ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೂರೈಸಿಕೊಂಡಿರುವರು. ತಮ್ಮಾ, ನೀನೇ ನನಗೆ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭನು. ನಾನು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಮಂದಿಯ ಮನೆಯ ಕುಟ್ಟು-ಬೀಸು ವದನ್ನು ಮಾಡಿಯಾದರೂ ನಿನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ನಾನು

ಹೀಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಜೀವಿಯಾಗಿದೆ. ಚಿಗವ್ವನು ನಿನಗೆ ಗಿರಣಿಗೆ ಹೋಗಹೇಳಿದಳೆಂದು ನೀನು ಅವಳ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಬಾರದು. ಅವರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮಾನವರ ಹೊಟ್ಟೆ-ಬಟ್ಟೆಗಳ ಭಾರವಿಲ್ಲೇನು? ಗಿರಣಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀನು ನಾಲ್ಕು ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸಹತ್ತಿದರೆ ಅಷ್ಟೇ ನಿಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವನಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವದು. ಹುಚ್ಚಾ, ಸಾಲೀಬಿಡಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಹತಾಶವಾದರೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತು? ತಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಬೇಕು. ನಿನಗೆ ಮಮತೆಯ ನಿಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವನಾದರೂ ಇರುತ್ತಾನೆ; ಆದರೆ ಲೋಕದೊಳಗೆ ಯಾರ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲದ ಎಷ್ಟೋ ಹುಡುಗರು ಮನೆಮನೆ ತಿರುಗಿ ಬಿಕ್ಕಿಬೀಡಿ ಓಣಿಯೊಳಗಿನ ಮುನಸಿಪಾಲಟೆಯ ಅಂದದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಪಂಡಿತರಾಗಿ ಜಗದ್ವಂದ್ಯರಾದದ್ದರ ಕಡೆಗೆ ನೀನು ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡು. ಹತಾಶವಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯನ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಸಮಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವನು ಆ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೆ ಎದ್ದಿಗೊಟ್ಟು ನಡೆಯುವನೋ, ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ಮನುಷ್ಯನು; ಆತನೇ ಮನುಷ್ಯರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಬಲ್ಲಂಥವನು”

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಧೈರ್ಯದ ಹಾಗೂ ಹುರುಪಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದಳು. ಬಳಿಕ ಅವಳು ಚಿನ್ನವ್ವನನ್ನು ಹತ್ತರಕ್ಕೆ ಒರಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಚಿನ್ನವ್ವನ ವಯಸ್ಸು ಒಂಬತ್ತು ತುಂಬಿತ್ತು ಮಾತ್ರ; ಆದರೆ ಆ ಪಯೋಮಾನದಿಂದ ಆ ಹುಡುಗಿಯು ಒಳ್ಳೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯವಳೂ ಹುಷಾರಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು.

ಗಂಗಮ್ಮ—“ತಂಗೀ, ಇಂದು ಎಲ್ಲ ಮುರಗಗಳನ್ನು ತೊಳೆದದರಿಂದ ದಣಿದೆಯಷ್ಟೇ?”

ಚಿನ್ನವ್ವ—“ಇಲ್ಲ, ಅವಾ ಇಲ್ಲ; ಚಿಗವ್ವನು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಗೊಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ನನಗೆ ಖೇದವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ನಿನಗೆ ಹತ್ತದ ಹಾಗೆ ನಾನೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಂಡೇನು. ಅವಾ, ನಿನಗೀಗ ಹೇಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ?” “ತಂಗೀ ಈಗ ನನಗೆ ತುಸು ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ಮಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಗಂಗಮ್ಮನು ಸ್ವಲ್ಪದಿಶ ಕಂಠವಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು. ಬಳಿಕ ಅವಳು ಕ್ಷೀಣವಾದಿಂದ—“ಚಿನ್ನೀ, ನಿನಗೀಗ ನಾನು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ತಮ್ಮಾ ಹೇಮಾ, ನೀವು ಹತ್ತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?”

ಹೇಮ—ಅವತ್ತು, ಇಂದು ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಹೇಳು, ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ.

ಗಂಗಮ್ಮ—ತಂಗೀ ನಾಳೆನಿಂದ ನಾನು ಬಹುಶಃ ಈ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟೇನೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಯ ಇವು ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ನಾನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿ ತಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಚಾರವು ಬಂದಿತ್ತು. ಸತ್ತು-ಕೆಟ್ಟು ಈವರೆಗೆ ನಾನು ಈ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ನೀಗಿಸಿದೆನು; ಆದರೆ ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಕ್ಷಯ ರೋಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೊರಸು ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡೆವೆಂದರೆ, ತಂಗೀ, ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೀನೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು, ಎಂದೆಂದು ಅವಳು ತುಸ ತಡೆದಳು.

ಚಿನ್ನ—ನೀನು ಆಶಕ್ತಳಾಗಿರುವೆಯೆಂದು ನಾನು ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಅವತ್ತು, ಚಿಗವ್ವನು ನನಗೆಲ್ಲ ಅವನ್ನು ಮಾಡಗೊಡುತ್ತಾಳೆ?

ಮಗಳ ಮಾತಿನ ಹೊಲಬು ಗಂಗಮ್ಮನ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯದಲ್ಲ ಬಂತು. ತನಗೆ ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಸಹ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ದೊರೆಯಬಾರದೆಂದೂ, ಎಲ್ಲ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ತನ್ನಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಇದ್ದ ಸಾವ ಕೃನ ಉದ್ದೇಶವು ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಯಾವ ಕೆಲಸಮಾಡಹೋದರೂ ಸಾವಕ್ಕನು ಅದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ಸುಖ್ಯೋ ನೀನು ಇನ್ನೂ ಬಾಗಿಲೆಯಾಗಿರುವನೆಂದ ವಿವಿಧ ಚಿಗವ್ವನು ಕೆಲವು ಮಾಡಬೇಡೆಂದೂ ನಿನಗನ್ನುವಳು, ” ಎಂದು ಮಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಗವ್ವನ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ದುರಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಬಾರದೆಂದು ಗಂಗಮ್ಮನು ನುಡಿದು,--ಇನ್ನು ನಾನು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದ ಬಳಿಕ, ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ನೀನೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು. ಆಗ ಚಿಗವ್ವನು ನಿನಗೆ ಬೈಯ್ದಾಳು; ಅಂದಾಳು; ಆದರೆ ಅವರು ಹಿರಿಯರಿರುವದರಿಂದ ಅವರು ಅಂದ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಸಿಟ್ಟಾಗಬಾರದು. ತಾವು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡದ ಹೊರತು ಯಾರೂ ತಮಗೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ; ಎಂಬದನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು. ಚಿಗವ್ವನಂತೆ ಮನವ್ವನೂ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳು, ಸಿಟ್ಟು

ಮಾಡ್ಯಾಳು; ಆದರೆ ಹಸುಗೂಸಾಂಗ್ಲರಿಂದ ಅವಳ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ನೀನು ಲಕ್ಷ್ಯ ಗೊಡಬಾರದು.

ಹೀಗೆ ಗಂಗೆಮ್ಮನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸಂಕಟ ಗಳ ಹಾಗೂ ಜವಾಬುದಾರಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸವಿಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ದುಃಖವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ಬರೆದು ತಿಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ನಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಸಾಧ್ವಿಯಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಸಹೋದರಿಯರೇ ಅದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು! ತಾನು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಮೈಮಾರೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ನಿರ್ದಯಪ್ರಕಾರವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವದೋ, ಅಲ್ಲಿ ತಾನು ನೆಲೆಹಿಡಿದು ಬದ್ಧ ಬಳಕೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಎಂಥ ಅನನ್ಯತೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬರಬಹುದೆಂಬದರ ಜ್ಞಾನವು ಆ ಹಡೆದವ್ವನಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಆ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರತೀಕಾರದ ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸದೆ, ತಾನೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೂ ಅದಕ್ಕೆ ಎದೆ ಗೊಟ್ಟು ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ದಾಟಿಕೊಡರೂ ಆ ತಾಯಿ-ಮಕ್ಕಳ ಸಂಭಾಷಣವು ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಆ ತಾಯಿಯು—“ಮಕ್ಕಳಿರಾ, ನಾನು ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ಸದಾ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಟ್ಟು ನಡೆಯಿರಿ. ನಾಳಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಹೊಸ ಬಾಳುವೆಗೆ ಆರಂಭವಾಗುವದೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ; ಹೋಗಿರಿ, ಇನ್ನು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.” ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದಳು.

ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇಮಲ ಸದಾಪದೇಶದಿಂದ ಆ ಬಂಧು-ಭಗಿನಿಯರಿಗೆ ಹೊಸ ಹುರುಳು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿಯ ದುಃಖದ ಕಲ್ಲನೆಗಳೆಲ್ಲ ನಾನಾ ಸೇವನಾದವು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಗಾಢವೂದ ನಿದ್ರೆಯು ಹತ್ತಿತು.

[೪]

...

ಬೆಳಗಾಡ ಕೂಡಲೆ ವೊಡಲಿನ ರಾತ್ರಿ ಗೊತ್ತಾದಂತೆ ಸಾವಕ್ಕನು ಮಗಳೊಡನೆ ತವರೂರಿಗೆ ನಡೆದಳು. ಹೋಗುವಾಗ ಅವಳು ತನ್ನ ಹಿರೇ ನೆಘೆಣ್ಣೆಯಾದ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವೆನೆಂದು ಕೂಡ ಹೇಳಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಮುನ್ನಾದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಂದಿನಿಂದ ಚಿನ್ನವ್ವನ ಹೊಸ ಆಯಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂತಾಗಿತ್ತು ಅವಳು ನಸಕಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಲು ದ್ಯುಕ್ತಳಾದಳು. ಚಿಗವ್ವನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವಳೆಂಬದ ಅವರರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಬಂಡಿಯು ಬಂದೊಡನೆ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಬಸವ್ವನಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಳು. ಅದರೇ ಆ ಖೋಡಿ ಹುಡುಗೆಯು ಇವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಗುಟ್ಟು ಕೂಡ ಬಹುದೇ? ಚಿನ್ನವ್ವ-ಬಸವ್ವ ಇವರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣದ ಸುಳುವು ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಹತ್ತಲು, ಅವಳು ರಭಸದಿಂದ ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ—“ ಚಿನ್ನೀ, ನಿನ್ನಂಥ ಪಿಕನಾಶಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯೇತಕ್ಕೆ ಬೇಕೇ? ಊರ ಸುದ್ದೀ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೀನು ಮಾಡುವದೇನು? ನಡೆ ನಿನ್ನ ಕೇಸಕ್ಕೆ ” ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿದಳು.

ಸಾವಕ್ಕನು ಟಾಂಗಾ ಹತ್ತಿ ಒಂದೊಬ್ಬಳು ಶಂಕರಪ್ಪನೂ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟನು. ದಿನದಂತೆ ಆಡಿಗೆ-ಊಟಗಳ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಚಿನ್ನವ್ವನು ಚಿಗವ್ವನ ದಾರೀ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಳು. ಶೇಟಜೆಯ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಚಿಗವ್ವನು ಮನೆಗೆ ಬಾರದೆ ಇರಲು, ಆತನು ಚಿಗವ್ವನೊಡನೆ ಹೋದನೋ ಏನೋ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. ಹೇವಾದ್ರಿಯೂ ಚಿಗವ್ವನ ಹಾದೀ ನೋಡುತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಇಂದೂ ತಾನು ಗಿರಣಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೋ, ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೋ ಎಂಬದೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿತ್ತು.

ಚಿಗವ್ವನು ದಿನಾಲು ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತು ಮಿಕ್ಕದ ಬಳಿಕ ಹೇವಾದ್ರಿಯೂ ಚಿನ್ನವ್ವನನ್ನು ಕೂರಿತು—

“ಬಸವ್ವ-ಚಿಗವ್ವ ಇವರೊಡನೆ ಚಿಗವ್ವನೂ ಅವರ ತವರೂರಿಗೆ ಹೋದನೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ”

“ಚಿಗವ್ವನು ತರುಮನೆಗೇ ಹೋದಳೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಖಾತ್ರಿಯೇನು?

ಆ ಕುದುರೆಯ ಗಾಡಿಯು ನಮ್ಮ ಗಿರಣಿಯ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರದು. ಅದರ ಕೋಣಮನ್ನನ ಗುರ್ತು ನನಗೆ ಜನ್ಮಗಿದೆ. ಗಾಡಿಯು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವದೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಲು ಆತನು ನಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವನ ತವರೂರಿಗೆ ಹೋಗುವದೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ಹಾಗಾದರೆ ಚಿಗಪ್ಪನೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ”

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬ ಹುಡುಗಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಚಿನ್ನವ್ವನು—ಬಾ, ಪುಟ್ಟವ್ವಾ, ಒಳಗೆ ಬಾ. ಇಂಥಾ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೇ ನಾವಾಗಿರುವೆವು, ಎಂದಳು.

ಪುಟ್ಟವ್ವ—ನಿಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ತರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರುವರೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಚಿಗಪ್ಪನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರುವನು?”

ಚಿನ್ನ—ಅವರೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪುಟ್ಟ—ಹೀಗೇನು? ಅದಿರಲಿ-ಇಂಥಾ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನು ನಮ್ಮ ಗಿರಣಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕವನಿದ್ದನು ಅವನು ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಮ್ಮಪ್ಪನು ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೇಮವ್ವಾ, ಗಿರಣಿಗೆ ಬರಾತ್ತೀಯಲ್ಲವೇ? ನಿಮ್ಮ ಚಿಗಪ್ಪನು ನಿನ್ನ ನಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ನಡೆ, ಆದರೆ ಚಿನ್ನವ್ವಾ ನಿಮ್ಮವ್ವನಿಗೆ ಈಗ ಹೇಗೆ ಇದೆ?

“ಒಳಗೆ ನಡೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದೆಂದು ಚಿನ್ನವ್ವನು ಪುಟ್ಟವ್ವನನ್ನು ಕೋಣೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳು.

ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಂದ ಕರೆಯಬಂದದ್ದರಿಂದ ಗಿರಣಿಗೆ ಹೋಗಿಂದು ಗಂಗಮ್ಮನು ಹೇಮಾದ್ರಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಪುಟ್ಟವ್ವನು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಗಂಗಮ್ಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವಳ ಜಡ್ಡಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಚಿನ್ನವ್ವನು ಪುಟ್ಟವ್ವನ ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಸಾವಕ್ಕನ ಹೆದರಿಕೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿತು ಆಟವಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೂ ಸಾವಕ್ಕನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರದ್ದರಿಂದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಪುಟ್ಟವ್ವನು ಹೇಮಾದ್ರಿಯೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಬಂದೊಡನೆ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವನಿಂದ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಹೇಮಾದ್ರಿಯ

ತಂದೆಯಾದ ವೀರಪ್ಪನವರ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯನಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಹೇಮಾದ್ರಿ ಹಾಗೂ ಚಿನ್ನವ್ವನನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ದುಷ್ಟ ಸಾವಕ್ಕನ ಉದಟಳದಮುಂದೆ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನಹೆಂಡಿರು-ಮಕ್ಕಳ ಪರಾಮರ್ಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈಗ ತಾನೊಗಿಯೇ ಆ ಪ್ರಸಂಗವೊದಗಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ತನ್ನ ಗಿರಣಿಗೆ ಬರುವ ನೆಂಬದು ಗೊತ್ತಾದಾಗಿನಿಂದ ತಾನು ಆತನ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಆತನಲ್ಲಿ ನುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಹರಕ ದಟ್ಟಿಯನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಆಟವಾಡಲಿಕ್ಕೋ ಯಾತಕ್ಕೋ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಆದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಆಕೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಹೊಸದಟ್ಟಿ-ಕುಪ್ಪನಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಹೇಮಾದ್ರಿಗೆಂದು ಒಂದು ಜೋಡು ಹೊಸ ದೋತರ ಗಳನ್ನೂ ಕೊಂಡು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅವನ್ನು ಕಂಡು ಸಾವಕ್ಕನ ಪಿತ್ತವು ನಡುನೆತ್ತಿಗೇರಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ಗಂಗಮ್ಮನನ್ನೂ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯಿಂದ ಆಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಸಲಿಂಗ ಪ್ಪನು ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಇನ್ನೂ ಕಲಿಯಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿರುವೆಯೋ?” ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. “ಒಳ್ಳೇದು ಹೇಮಾದ್ರೀ, ಇನ್ನು ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡು. ದಿನವೂ ಮುಂಜಾನೆ ಹತ್ತಕ್ಕೆ ಊಟ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಗಿರಣಿಗೆ ಬಾ. ನನಗೊಬ್ಬ ಕಾರಕೂನನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು. ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನೇ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸ ತೀರಿಸಿ ಕೂಡಲೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಸಿಗುವದು. ಪುಸ್ತಕ ಅಥವಾ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಬೇಕಾದರೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸು. ನಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ಹೇಮಾನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ನೀನು ಈಗ ಗಂಗಮ್ಮನವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಿದೆಯೆಂಬದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಮಾವನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಮಾತಿನಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ವರೆಗೆ ಪಾಪ! ಆ ಬಡವೆಯ

ಬಹು ಕಷ್ಟವನ್ನನುಭವಿಸಿದಳು. ಇನ್ನಾದರೂ ನಮ್ಮಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಜನ್ಮದ ಸಾಧಕವಾದಂತಾದೀತು.

ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಇಂದು ಗಂಗಮ್ಮನ ದುಃಖಭಾರವು ತುಸ ಹಗುರಾಯಿತು. ತನ್ನ ಗೆತಿಯಾದ ಶಿವಕ್ಕನು-ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯು.- ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಗಂಗಮ್ಮನು ಅವಳೊಡನೆ ಎಷ್ಟೋ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಮಾತನ್ನಾಡಿದಳು. ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಕಷ್ಟಮಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಅವಳು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು. ಮನಮುರೆ ಅತ್ತದರಿಂದ ಮಾತ್ತೆ ಬರುವ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಎದುರಾಗುವಷ್ಟು ಸಹನ ಶಕ್ತಿಯು ಅವಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಶಿವಕ್ಕನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಳಿತಿರುವಾಗ ಎರಡು ಗಂಟೆಯ ಸೂಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಗಿರಣಿಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಗಂಗಮ್ಮನು-“ ಶಿವಕ್ಕಾ, ಈ ಹೇಮನನ್ನು ಇಂದು ನಿನ್ನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವೆನು. ಅವನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯು ಅಭರಾಚಿಯಿರು..... ”

ಶಿವಕ್ಕ-“ ಗಂಗಮ್ಮಾ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನು ನೀವು ಚಿಂತೆಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟು. ಹೋದಳು.

ಹೇಮಾದ್ರಿ-“ ಅವ್ವಾ, ಚಿಗಪ್ಪನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿರುವುದಿಲ್ಲಂಬದನ್ನು ಚಿಗಪ್ಪನನ್ನು ಕಳಿಸಿಬಂದ ನಮ್ಮ ಗಿರಣಿಯ ಕುದುರೆಯ ಗಾಡಿಯವನಿಂದ ಕೇಳಿ ಕೊಂಡೆನು. ”

“ಈ ಸಂಗತಿಯು ಸತ್ಯವೋ? ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಅವರ ಊಟವೆಲ್ಲಾಯಿತು?” ಎಂದು ಅಶ್ವರ್ಯಭರದಿಂದ ಗಂಗಮ್ಮನು ನುಡಿದಳು.

ಶಂಕರಪ್ಪನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಊರಿಗೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ದಿನದಂತೆ ಮನೆಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟಕ್ಕೂ ಒರಲಿಲ್ಲ. ಎಂದ ಬಳಿಕ ಆತನು ಹೋಗಿರಬಹುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ? ವೊದಲನೇ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತುಗಂಟಿಗೆ ಅವನಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಮಾದವುಂಟಾಗಿತ್ತೋ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಬಲು ಖೇದವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಎಶೇಷ ಸಂಕೋಹವೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಹೊರಬೀಳಹತ್ತಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛಾರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಮಾದದ ಪ್ರಸಂಗವು ಜಾಗ್ರತವಾಗಲೂ, ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತನ್ನ ಮೋರೆಯನ್ನು ಕೂಡ ತೋರಿಸುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವು ಅವನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣನ ನಿಧನದ ನಂತರ ಅತ್ತಿಗೆಯು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಒಂದು ದಿನವೂ ಅವನು ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಯರೋಗವಾಗಿ ಆಕೆಯು ಇಷ್ಟು ನಿರ್ವಿಣ್ಣು

ಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅವಳ ಬೇನೆಯಬಗ್ಗೆ ಅವಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿಯು ತನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನೂ, ಆಕೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಗೋಳಾಡಿಸುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಸ್ವಂತ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲೂ, ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಲೂ ಅದ್ವಂದರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡೆಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಒಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ಕೂಡ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವು ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ರುಷ್ಟವಾಗಬಾರದೆಂದು ಈತನು ಆಕೆಗೆ ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆಪರೋಕ್ಷ ಬೆಂಬಲವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅತ್ತಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ನಿರ್ದಯೆಯಿಂದ ನಡೆದ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹಾಗೂ ಮಗಳು ಊರಿಗೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವದು ದುಸ್ತರವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಆತನೂ ಹೊರಬಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ತಾನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬದು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವೈರಗತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಅವನು ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಆಡ್ಡಾಡಿದನು. ಶೇಟೆಬಿಯ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತಾದ ಕೂಡಲೆ ಉಟದ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಗೆಳೆಯನ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಭಿಡ್ಡ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಮಿತ್ರನು ನಿನ್ನೆ ದೂಪಿಸಿದ್ದು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಆ ದೂಷಣೆಯನ್ನು ಕಳಕೊಳ್ಳಲು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಆತನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮ ಭೋಳೇ ಶಂಕರಪ್ಪನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ರಾಮಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ನಡೆದನು.

ರಾಮಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ದೂರಿನ ಆಪ್ತಳೊಬ್ಬಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ತನಗೆ ದೊಡ್ಡವನಾಗಬೇಕೆಂದು ರಾಮಪ್ಪನು ಮಂದಿಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವಳೇ ಆತನಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಆಕೆಯೊಡನೆ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರೆ ಅವಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನ್ಯಾಯಗಂಟಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ರಾಮಪ್ಪನು ಒಬ್ಬ ವಕೀಲನಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಆ ನೌಕರಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಜನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿತ್ತು; ಆದರೆ ರಾಮಪ್ಪನಂಥ ಅಷ್ಟಮೈಲಾ—ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನ—ಮನುಷ್ಯನ ಜರಿತಾರ್ಥವು ಅದೊಂದೇ ಕಸಬಿನಿಂದಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಬೇರೆ ಎಷ್ಟೋ ಧಂದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಸಬುಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ದಲ್ಲಾ ಲಿಯನ್ನಷ್ಟು ಸಂವಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ

ದ್ದನು. ವಕೀಲರಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತನಿದ್ದದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಬಲೆಯೊಡ್ಡಿದರೆ ಬೇಟೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಬೀಳುವವೆಂಬದು ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾಗಿ ಅವಗತವಾಗಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ಕೈಹಾಕಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಸಬಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ, ಕಡಿಮೆ ದಲ್ಲಾ ಲಿಯನ್ನಾದರೂ ಅವನು ಸಡೆಯದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಮನಗೆ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವು ತಿಳಿಯುವವರೆಗೆ ರಾಮಪ್ಪನು ಶಂಕರಪ್ಪ ನೊಡನೆ ಒಳ್ಳೇ ಭರದಾಸ್ತನಿಂದ ನಡೆಸೊಂಡನು; ಆದರೆ ಇಂಥ ನಾನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆನೆಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಬಾಯಿಂದ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ರಾಮಪ್ಪನ ಮೋರೆಯು ಕಣ್ಣಾವಿಕ್ಕಿಯಾಯಿತು. ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಆತನು—ಗೆಳೆಯಾ ಶಂಕರಪ್ಪಾ, ಯೋಗಾಯೋಗವಾದರೂ ಹೇಗೆ ಕೂಡಿ ಒರತ್ತದೆ ನೋಡು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡವನಿಗೆ ಇಂದು ಜಡ್ಡಾಗುವದಕ್ಕೂ ಎಂದಿಲ್ಲದ ನೀನು ಇಂದೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಒರಲಿಕ್ಕೂ ಗಂಟೇ ಬಿತ್ತು! ದೊಡ್ಡವನು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದಿರುವದರಿಂದ ಆಗಲೆ ಹೋಗಿ ನಾನು ಆ ಹಿರೇ ಮಠದವರ ಖಾನಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಡು ಬಂದೆನು; ಹಾಗೂ ಈಗ ಆಕೆಗಾಗಿ ಬೇಡ ಧತರಲಿಕ್ಕೆ ನಡೆದಿರುವೆನು, ಎಂದಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಹೊರಹಾದೀ ಹಚ್ಚಿ ನಡೆದು ಬಿಟ್ಟನು.

[೫]

...

ಸುಖದ ದಿನಗಳಿರಲಿ, ದುಃಖದ ದಿನಗಳಿರಲಿ ಅವು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ದಿಲ್ಲಿ. ಸುಖದ ದಿನಗಳಷ್ಟು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಸಾಗಬೇಕೆಂದೂ ದುಃಖದ ದಿವಸಗಳು ಮಾತ್ರ ತೀವ್ರ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಮನುಷ್ಯರ ಪ್ರಬಲೇಚ್ಛೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಜಗಜ್ಜಾಲ ಕನ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾವದೂ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಅದ. ದರಿಂದಲೇ ಈಶ್ವರೀಘಟನಾಚಕ್ರವು ವಿಚಿತ್ರವೆಂದೆನ್ನುವರು. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದ ಸಂಗತಿಯು ನಡೆದು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಈ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಕದಲ್ಲಿಯೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಆಸ್ವಾದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವು. ಈಗ ಏನು ಯಾವ ದಿನದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದ್ದೆವೋ ಆ ದಿನವು ಶನಿವಾರವಾಗಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯ. ಶನಿವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸೂಟಿಯಿದ್ದದರಿಂದ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಗಿರಣಿಯು ಬಂದಾಗಿತ್ತು. ಗಿರಣಿಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸ ತೀರಿದ ಕೂಡಲೆ ಒಂದು ತಾಸು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಮಗಳಾದ ಪುಟ್ಟವ್ವನಿಗೆ ಓದುಬರಹಕಲಿಸಿ ನಂತರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಪರಿಪಾಠವನ್ನು ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಅವನು ಈಗ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ನಗೆವೊಗದಿಂದ ಪುಟ್ಟವ್ವನು ಅವನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ನಡುಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಬಂದೊಡನೆ ಅವಳು ಒಳ್ಳೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ—ಹೇಮಣ್ಣಾ, ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸಾಲೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನು ಲಾಭವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದೇನೆ? ಈ ವೊದಲು ಅಂದಂತೆ ನೀನನ್ನು ನನಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷವನ್ನು ಕಲಿಸುವೆಯಾ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. “ತಂಗೀ, ಹೊರಗೆ ಹೇಮನು ಬಂದಿರುವನೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪುಟ್ಟವ್ವನು ಹಾದೆಂದು ಹೇಳಲು, ಅವರು ಹೇಮನನ್ನು ಕರೆದರು.

ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸಂಧಿವಾತದ ವಿಕಾರವಿದ್ದದರಿಂದ ಅವರು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಸಾರೆ ಹಾಸಿಗೆಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಮೊಣಕಾಲು ಮೊಣಕೈ ಮೊದಲಾದ ಸಂಧುಗಳು ಬಾತು ನೋಯಹತ್ತಿದವೆಂದರೆ, ಸಂಧಿವಾತವಾದವರ ಹೊರತು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಆ ನೋವಿನ ಅನುಭವವು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗೊಂದು ದಿನಗಳಿಂದ

ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಆ ಪ್ರಕಾರ ನೋವು ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಸಹ್ಯ ವೇದನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗಿರಣಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವದು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿಯಿತು, ಆ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತು ಕೂಡ ಅಡಲಾರದಷ್ಟು ತ್ರಸ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಗಿರಣಿಯ ಕೆಲವು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಹೇಮಾದ್ರಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅವನು ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರು—ಏನೋ, ಹೇಮಾದ್ರಿ, ಗಿರಣಿಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದಿರುವವೋ? ಮಂದಿಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿಮಾಡಿ ಏಮ್ಮ ನಿಯಮಿತ ತನದ ಶೀಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವೆಯೋ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಗಿರಣಿಯ ಕೆಲಸಗಳ ಎಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿವನಂತರ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ತನ್ನ ಬಕ್ಕಣದೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಕಾಗದ ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು—ನಮ್ಮ ಗಿರಣಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನು ಸಂಧಿವಾತವಿಕಾರಕ್ಕೆಂದು ಒಂದು ಅನುಭವಜನ್ಯ ಔಷಧವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ನಾನು ಅದನ್ನು ಈ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಎದ್ದು ಕಾಳಿತು ಆ ಔಷಧದ ಸಟ್ಟಿಯನ್ನು ಓದಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತಾಕಿ ಪ್ರಾಣಾಂತ ಸಂಕಟವು ಒದಗಿದ್ದರಿಂದ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ನೆರಳುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡನು. ವೇದನೆಗಳು ತುಸು ಕಡಿಮೆಯಾದ ಒಳಿಕೆ ಹೇಮಾದ್ರಿಗೆ ಆ ಯಾದಿಯನ್ನು ಓದಹೇಳಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಎಂಡತಿಯು ಆ ಔಷಧ ಸಾಂಪುರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಶೇಖರಿಸಿ, ಕುದಿಸಿ, ಆ ಲೇಪವನ್ನು ಪತಿಯ ಸಂದುಸುಂಡುಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದಳು; ಹಾಗೂ ಆ ಲೇಪವು ಒಣಗುವವರೆಗೆ ನಿಗನಿಗಿಯಾದ ಕೆಂಡದಿಂದ ಕೂಡಿದಳು. ಲೇಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ ಒಂದು ತಾಸಿಗೆ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಗುಣವೆನಿಸಿತು. ಆ ಲೇಪವನ್ನು ಆ ದಿನ ಮತ್ತೆಂಡು ಸಾರೆ ಹಚ್ಚಲು ಸಂಜೆಯ ಒಳಗಾಗಿ ವಾತವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಆಸ್ಥಾಡಲಕ್ಕೆ ಬರತತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಆ ಔಷಧವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೂ ಆತನಿಗಾದ ಸಂಧಿವಾತದ ವಿಕಾರವು ನಾಮಶೇಷವಾಯಿತು!

ಶಿವಕ್ಕನು ಹೇಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ಅಂದು ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಿಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಉಣ್ಣೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳಲ್ಲದೆ, ಇಂದು ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಣ್ಣುವನೆಂದು ಆಕನ ತಾಯಿಗೂ, ತಂಗಿಗೂ ತಿಳಿಸಿ ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪುಟ್ಟವನನ್ನು ಕಳಿಸಿದಳು. ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಒಲ್ಲೆ-ಒಲ್ಲೆನೆನ್ನುತ್ತ ಅಂದು ಅವ

ರಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಿದನು. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಶಿವಕ್ಕನೂ, ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ಪುಟ್ಟವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಸುವ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು; ಹೇಮನು ಗೋಣು ಹಾಕಿ, ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನಿತ್ತನು.

ಇಷ್ಟು ಆದರದ ಸವಿಯೊಟವನ್ನು ತಂದೆ ಸತ್ತಾಗಿನಿಂದ ಹೇಮನು ಉಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಇಂದು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗಿನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅವನ ತಂದೆಯ ಕಾಲದ ಸುಖದ ದಿನಗಳ ನೆನಪಾಗಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಂಠವು ಬಿಗಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಿದ್ದರೂ ಪ್ರೇಮಲ ಸ್ವಭಾವದ ಶಿವಕ್ಕನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಆಗ ಅವಳು ತಮ್ಮಾ, ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುವೆ ಎಂದೆಂದಕೂಡಲೆ ದುಃಖವು ಆವರಿಸದೆ ಹೇಮನು ಬಿಕ್ಕಿ-ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಪುಟ್ಟವನ ಕಣ್ಣೊಳಗೂ ನೀರು ಸುರಿದವು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಎದ್ದು ಕೂಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಚಿನ್ನವ್ವನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಗೆಳೆಯನಾದ ರಾಮಪ್ಪನು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡವನೊಡನೆ ಅವರ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದನು. ಮೊದಮೊದಲು ರಾಮಪ್ಪನ ಆ ದೊಡ್ಡವನು ಹಾಗು ಸಾವಕ್ಕ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಸಖ್ಯವುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಭರತಿಯ ಕಾಲದ ಸಮಾಧ್ರದ ತೆರೆಗಳ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸದೆ ಬಿಡುವವೇ? ತುಸು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿರ್ವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ರಿಗೆ ಜನ್ಮಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಒಂದುದಿನ ಅವರಿರ್ವರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಸಾವಕ್ಕನು ಆ ರಾಮಪ್ಪನ ದೊಡ್ಡವನೊಬ್ಬ ವನಳಿಗೆ ಕಸಜೊರಿಗೆ ಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದಳು! ಹೀಗೆ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯಹೊಂದಿ ಆ ಸಾಡೇಸಾತಿಯು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಂದಿನಿಂದ ಗಂಗಮ್ಮ, ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಹಾಗು ಹೇಮಾದ್ರಿಯರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಯಾಕಂದರೆ ಸಾವಕ್ಕ ಹಾಗು ಬಸವ್ವ ಇವರು ಛೇದಿ ಬಿಟ್ಟಾಗೆಲ್ಲ ಆ ರಾಮಪ್ಪನ ದೊಡ್ಡವನೊಬ್ಬನವಳು ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ ಬಹಳ ಕಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ತನ್ನ ದೊಡ್ಡವನೇ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಿದ್ದ ಬಳಿಕ ರಾಮಪ್ಪನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಆತನೂ ಅಂದೇ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಶಂಕರಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯು ತವರುಮನೆಯಿಂದ ಏನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತಂದಳೆಂದು ತಿಳಿದಕೂಡಲೆ ರಾಮಪ್ಪನು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಜೀವತ್ತ-ಕಂಠಕ್ಕೆ ಮಿತ್ರನಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಇರ ಹತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಆ ಇಬ್ಬರು ನಿಷ್ಣಿತಿ ಶರೀಕಾಡುಕರಿಗೆ ಆ ಅರ್ಥಸಹಸ್ರದ ನಿಧಿಯು ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಮೂರ್ಛಕವೇ? ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಅದನ್ನು ನುಂಗಿ-ನೀರು ಹಿಡಿದರು. ಶಂಕರಪ್ಪನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಗಂಟು ತೀರಿದ ಬಳಿಕ ರಾಮಪ್ಪನು ಅವನೊಡನೆ ಇರುವದೇತಕ್ಕೇ? ಅವನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಇವರ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಬೇತಿನಲ್ಲಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಮನೆಯೊಳಗಾದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡವನೆಂಬುವವಳು ಸರಾಸರಿಯಾದ ನೆವಸಿಕ್ಕಕೂಡಲೆ ಆತನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್ತೆಗೆದನು.

ರಾಮಪ್ಪನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೂ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಅವನನ್ನು ಬಿಡದಾದನು. ಆಗ ಅವನು ಇವನಿಗೆ ಬಾಡು ಗಳಿಸುವದೊಂದು ಹೊಸ ಯಾತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅದೇನೆಂಬರೆ—ಇಂದು ತನಗೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಸಾವುಕಾರನು ಕೇಳುವಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಹತ್ತು-ಹದಿನೈದು-ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕಾಗದ ಬರೆದು ಕೊಡುವದು. ಈ ಯಾತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಶಂಕರಪ್ಪ ಹಾಗೂ ರಾಮಪ್ಪ ಇವರ ಜೈನಿಯು ಮತ್ತೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಸಾಗಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಂಕರಪ್ಪನು ತನ್ನ ಮಾವನಿಂದ ಹೊಸಮನೆಯ ಖರೀದಿಗೆಂದು ತಂದ ಏನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳಕೊಂಡನಲ್ಲದೆ, ಸರಾಸರಿ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲಗಾರನಾದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ದುರ್ವ್ಯಸನದಲ್ಲಿಯೇ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹಣವು ಏನೆಯೋಗವಾಗಿ ಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಖರೀದಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಸಾಲೀ ಶರಣಪ್ಪನವರ ಮನೆಗೆ ದೂರದಿಂದಲೇ ಶರಣಹೊಡೆದು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು!

ವಾಚಕಮಹಾಶಯರೇ, ನೋಡಿದಿರಾ, ನಮ್ಮ ಭೋಳೆ ಸ್ವಭಾವದ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಪರಮಮಿತ್ರನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು! ರಾಮಪ್ಪನಂಥ ನೀಚರು ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಶಂಕರಪ್ಪನಂಥ ಭೋಳೆಸ್ವಭಾವದ ಮೇಷಪಾತ್ರಗಳ ಮನೆಮಾರಾಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಿಗೆ ಹಚ್ಚುವರು ನೋಡಿರಿ. ಈ ಮಾನ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ ಜೀವನಕಲಹದ ಪೇಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಂಥ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನುಷನು

ಇಂಥ ಜಂಡಾಲರ ದೃಷ್ಟಿಯು ತನ್ನ ಧನ, ಶರೀರ, ಕುಟುಂಬದ ಜನರು, ಲೌಕಿಕ ಮಾನ-ವ ಯಾವದೇ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಂತೆ ದಕ್ಷ ತೆವಹಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೇ ಆತನು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಬಾಳಿ ನಿಜವಾದ ಸಂಸಾರಿಯಾಗಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವು ದಿನೇದಿನೇ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಆಣಿಯಾಗಿದೆ. ಕೊಲ್ಲದ ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದೊಳಗಿನ ತರುಣರಿಗೆ ಈ ದುಷ್ಟರ ನೋಟವು ಬೇಗನೆ ಅಂಟುವದು ಖಂಡಿತವು. ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಹೇಗಾದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರುವ ರೂಪದ್ದುಗಳಂತೆ ಆ ದುರ್ವಿಘ್ನರು ಅವರ ಸುತ್ತಲೂ ಕಲೆತರೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು; ಹಾಗೂ ಅವರು ಈ ಕಥಾನಕದೊಳಗಿನ ನಮ್ಮ ಶಂಕರಪುನಂತೆ ಅವನನ್ನು ಗತಿಗಾಣಿಸದೆ ಬಿಡರು. ಇಂತಿ.

* * * * *

ಶಿವಕ್ಕನು ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ನೋಡು ಅಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡು ಅವನನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಬಳಿಕ ಅವಳು—ತಮ್ಮಾ, ನೀನು ಈಗ ಹ್ಯಾಗೂ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವೆ ನಿಮ್ಮ ಮೂವರ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಬಳವು ಸಾಲುವದಿಲ್ಲೆಂಬದು ನಿಜ; ನೀನು ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೇರೆ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದಾದರೆ ಇಂದಿನಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಬಳ ಕೊಡಲು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹೇಮ—ಶಿವಕ್ಕನವರೇ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಎಂದೂ ಒಪ್ಪ ತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆಕೆಗೂ ಜಿನ್ನವ್ವನಿಗೂ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಅನನ್ವಿತ ಅವಹೇಲನೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಎಂದೋ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು.

ಶಿವಕ್ಕ—ತಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯು ಬಲು ಸುಜನಳು. ಮಗನೊಡನೆ ಬೇರೆಯಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಕುಂದು ಬರುತ್ತದೋ ಎಂದು ಅವಳು ಅಂಜಿ ನಡೆಯುವಳು; ಮತ್ತು ಆ ಅಂಜಿಕೆಯು ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಅವಳು ಇಷ್ಟು ಆತ್ಮಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಿರುವಳು.

ಶಿವಕ್ಕನು ಅಂದಂತೆ ಗಂಗಮ್ಮನು ಲೌಕಿಕ-ಗೌರವಗಳೆಂಬ ಸಮಾಜದೊಳಗಿನ ಬೀಸೀಕಲ್ಲಿನ ಹೊಳಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಾಗಿದ್ದಳು. ಈಗಿನ ಮನ್ವಂತರದಂತೆ ಆಕೆಯು ಆ ಭಾವನೆಗೆ ಹುಚ್ಚ ಭಾವನೆಯೆಂದು ಜನರು

ಅಂದರೂ ಗಂಗಮ್ಮನು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಚರಣೆಯೇ ನಮ್ಮ ಭಾರತವಾಸಿಗಳ ಶ್ರುತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿರುವದೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೆ ಮನೆತನಸ್ಥ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿರುವ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳೂ, ಪತಿನಿಧನನಂತರದ ಅವರ ಆಚರಣೆಯೂ, ಗಂಡನ ಮನೆತನದ ವಿಷಯಕವಾದ ಅವರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವೂ, ಮೈಥವ್ಯದೇನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಂಕಟಗಳು ಪ್ರಾರ್ಥವಾದರೂ ಅವುಗಳೊಳಗಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಅವರ ಧೈರ್ಯ, ಸಹನ ಶೀಲತೆಗಳೂ ಸುಧಾರಣೆಯ ತಿಖರಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದವರೆಂದು ಮೆರೆಯುವ ಅಂಗ್ಗಜನಾಂಗದವರನ್ನು ಕೂಡ ದಂಗು ಬಡಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಇರಲಿ.

ಹೇಮಾದ್ರಿಗೆ ಈಗ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳವು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹೊರತು ಖಾಸಗೀರೀತಿಯಿಂದ ಅವನು ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್‌ದವರೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದು ಈ ಸಾರೆ ಒರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂಡುವ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಈಗ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಗಂಗಮ್ಮನ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಚಿನ್ನವನ್ನ ಕಷ್ಟವೂ ತಪ್ಪುವಂತಿತ್ತು; ಆದರೆ ತನ್ನ ಮೈದನನಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವ ವಿಚಾರವು ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಎಂದೂ ರುಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ತನಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟ ಮೈದನನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆತ, ಮಗನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಡ್ಡು ಸಂಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವ ಕಲ್ಪನೆಯು ಆಕೆಗೆ ದುಸ್ಸಹವಾಯಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲದ ಮೂಲಕ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಸಂಸಾರಶಕಟವು ನಡೆನಡುವೆ ಮುಗ್ಧರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಪಗಾರದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ತಾವು ವಿಭಕ್ತರಾಗಿರಬಹುದೆ ಮೈದನನು ತಮಗೆ ಕೃತಘ್ನನೆಂದಾನು. ಅಲ್ಲದೆ ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಚಿನ್ನವನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಈಗ ಅವರೇ ಯಜಮಾನರಾದುದರಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಅವರಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಅಂಜಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವದೆಂದರೆ ತನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಲಂಕಹಚ್ಚಿದಂತೆಯೇ ಸರಿಯೆಂದು ಆ ಹಳೇ ಪದ್ಧತಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ನಿಶ್ಚಿತಮತವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೇ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಅಂದು ಸಂಜೆ ಮುಂದೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಶಿವಕ್ಕ-ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಹೇಳಿದ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಅವಳು ಆಗ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ:—

“ತಮ್ಮಾ, ನಿಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಅನ್ನವಳೆಂದು ನಾವು ಅವರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಎಲಾ, ಚಿಗವ್ವನು ಬೈಯುವಳು, ಚಿಗವ್ವನು ಅನ್ನವಳು, ಎಂದು ನೀನು ಹಗಲೆಲ್ಲ ಅನ್ನವಿಯಲ್ಲ! ಆದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಈಗ ನಾಲ್ಕು ದುಡ್ಡು ದೊರೆಯಹತ್ತಿದವೆಂದು ನಿನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವನ ಬೈಗಳು ಕಾಣಹತ್ತಿದವೇನು? ಆದರೆ ಗಿರಣಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು, ಇದಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಏನೂ ಹೆಚ್ಚು ಅವಳ ಬೈಗಳನ್ನು ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಸಹನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ! ಹುಚ್ಚಾ, ತಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಹಿರಿಯರ ನಾಲ್ಕು ಬೈಗಳನ್ನು ಯಾವನು ಸಹನಮಾಡಲಾರನೋ, ಆತನು ಮಂದಿಯ ನೌಕರಿ, ಚಾಕರಿಗಳ ನ್ನೇನು ಮಾಡಬಹುದು? ಚಿಗವ್ವನು ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿದರೆ ಏನಾಯಿತು? ನಿಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವನ ಅಕ್ಕಿ, ಕಪ್ಪೆ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ಹಳಿಯುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ನಾವು ಅವರ ಮೊದಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಇರಬೇಕು. ಚಿಗವ್ವಾ ಇವರು ಹಗಲೆಲ್ಲ ಬೈಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಸ್ವಭಾವವೇ ಅಂಥದೆಂದು ತಿಳಿದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಒಂದು ಹಾರುಕಿನ ಗಾಳಿಯಾದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಆ ಇಡೀ ಕೈಯನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೋ?”

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಬೇರೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಾಂಜಲ್ಯವನ್ನು ಅವಳು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದರಂತೆಯೇ ಚಿಗವ್ವನ ಅನ್ನವು ಕಳೆವಷ್ಟು ಸುಪ್ಪಿಲಾರದ ಚಿಗವ್ವನು ಎಂದಾದರೂ ಬಂದು ತನ್ನ ಬಳಿ ಬುಟ್ಟಿ ಆಡು ಮರ್ಯಾದೆಹತ್ತಿದರೆ, ಗಂಗಮ್ಮನು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು—“ತಂಗೀ, ಚಿಗವ್ವಾ, ಸುಮ್ಮನೆ ನೀನೇಕೆ ಅಳುತ್ತೀ? ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಜನ್ಮವು ಇಂಥ ಸಂಸಾರದ ಶಕಟವನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಳ್ಳಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಧನವಂತ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯು ಎಲ್ಲಿ ಸಿಗಬೇಕು? ಜಡವರ ಮನೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಹೆಂಗಳೆಯು ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಹತ್ತುಮಂದಿಯಕ್ಕೂ ತನ್ನ ನಂಬಿಕರದ ಕೂಸುಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದೆಂಬದನ್ನು ನೀನು ನಮ್ಮ ನೆರೆ ಮನೆಯ ರಾಯಕ್ಕನನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ನಾನು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಜಿಕ್ಕು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಈ ಮನೆಯ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ತಂಗೀ, ನಾನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಇದಕ್ಕೂ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಲು,

ಜಿನ್ನ—ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ದುಃಖವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಅವ್ಯಾ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಾನು ಒಳ್ಳೇ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಮಾಡೇನು? ಚಿಗವ್ವನು ಬೈಯ್ದರೂ, ಅಂದರೂ ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ಖೇದವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ದೊಡ್ಡವನುವ ದರಿಂದಲೂ, ಅವರ ಹುಟ್ಟು ಗುಣವೇ ಅದಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅನ್ನಲಿ; ಆದರೆ ಈ ಕಾಟ-ಈ ಉಪವಾಸ ನನ್ನಿಂದ ಸಹನವಾಗಲಾರದು.

ಮಗಳ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಂತ ದುಃಖವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ ಗಂಗಮ್ಮನು—ತಂಗೀ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಇಷ್ಟು ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ಖೇದವಟ್ಟರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ನಡೆದೀತು? ನಿನಗೆ ಒಬ್ಬ ದುಷ್ಟ ಅತ್ತೆಯು ಗಂಟುಬಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೇಗೆ ನಡೆಕೊಳ್ಳುವೆ? ನಿಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವನು ನೀನಿಗೆ ಬಹಳ ಕಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದಿರುವೆ, ಆದರೆ ನೀನು ಅವಳು ಸಹನಶೀಲತೆಯ ವಾತವನ್ನೇ ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಉಪವಾಸದ ಮಾತು. ನಾಳೆ ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಾದರೆ ನಿನಗೆ ಅಷ್ಟು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯ ರಿವಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ದೇವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಂದೇ ನೀನು ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಒಂದೊತ್ತು ಹಾಗೂ ಉಪವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿ, ಮೇಲೆಯೇಗುಂಟಾದಂತೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಗಂಗಮ್ಮನು ಒಡ್ಡನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿಬಿಟ್ಟಳು.

[೬]

...

ಮುಘ್ಯಾಕ್ಷಹೊತ್ತು. ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪವು ಪ್ರಖರವಾಗಿತ್ತು. ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಹುಳುಹುಪ್ಪಡಿ ವೊದಲಾಡ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಂಪಾದ ನೆಲವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಸೃಷ್ಟಿನಿರ್ಮಾತೃ ಪ್ರಕಾರ ಆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸುಖವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಲಭಿಸದಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು. ಗಂಗೆಯನ್ನು ಹಂಸಿಗೆಗಿಡಿದ ದಂದಿನಿಂದ ಚಿನ್ನವನ್ನೇ ತನ್ನ ಚಿಗವ್ವನ ಮನೆಯ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳಷ್ಟೇ! ಆದರೆ ಚಿಗವ್ವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೂಡ ಆಕೆಯು ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಚಿನ್ನವನ್ನು ಅಡಿಗೆ-ಉಟ-ಕಸ-ಮುಸರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಕ್ಕಿ-ಬೇಳೆಗಳನ್ನು ಹಸನಾಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಸವ್ವನು ಕಾಳಿತಿಡ್ತಳು. ಆ ಅಡ್ಡದ ಕೂಸು-ಬಸವ್ವನು-ಹಸನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆಕ್ಕಿ-ಬೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವನಿಗೆ ತಿಳಿದುಹಾಕಿ ಹರಳು-ಹೆಂಟೆಗಳನ್ನು ಜೆಲ್ಲುತ್ತ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಸೋದಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಾವಕ್ಕೆನು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೈವಜ್ಞರಾದ ಮುಗುಟಯ್ಯನವರು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಆ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಸವ್ವನು ಧಡ್ ಧಡ್ ಎಂದು ಪಾವಟೆಗಳನ್ನು ಏರುತ್ತ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹೋದಳು.

ಬಸವ್ವನು ಹೊರಟ. ಹೋದಮೇಲೆ ಮುಗುಟಯ್ಯನವರು ಚಿನ್ನವನನ್ನು ಕೂರಿತು—ತಂಗೀ ಚಿನ್ನವಾ, ನಿಮ್ಮ ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆದೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಚಿನ್ನ—ಇದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬರಬರುತ್ತ ಅವಳು ಆಶಕ್ತಳಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವನವರೇ, ನಿಮ್ಮಗೊಂದರೂ ಬೆಷಧ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೇಳಬಾರದೇ?

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾವಕ್ಕೆನು ಕೇಳಿಳಿದು ಬಂದಳು. ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಚಿದ ಒಂದು ಕಾಗದವಿತ್ತು. ಮುಗುಟಯ್ಯನವರು ಚಿನ್ನವನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಾವಕ್ಕೆನಿಗೆ ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ ಕೂಡಲೆ ಅವಳು—ಚಿನ್ನೀ, ಅರಿವೆ ಸೇಳಿಯಾವದಾಯಿತೇನು? ಎಂದು ಕರ್ಕಶ ಧನಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ಆಯಿತು” ಎಂದು ಚಿನ್ನವ್ವನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದಳು. “ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನ ಸೀರೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಯ್ಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ದಿನಾಲು ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೇನು? ಹೋಗು, ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ನನ್ನ ಸೀರೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯಾ ಬನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾ.”

“ಚಿಗವತ್ತಾ, ಈಗ ಬಿಸಿಲು ಬಹಳವದೆ. ತಾಸ ತಡೆದು ಹೋಗು....”

“ಬೈಸಿಲ್ಯಾ! ಬೈಹಳ ಅದೆ. ತ್ಯಾಸ ತ್ಯಾಡ್ತೆದು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಅಣಗಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ನೆಲೆಬಿಟ್ಟ ಸೊಟ್ಟೆ ಕೈಯನ್ನು ಚಿನ್ನವ್ವನ ಮೊರೆಗೆ ತಿವಿಯುತ್ತ ಸಾವಕ್ಕನು ಹೋಗು, ಹೋಗು... ಎಂದು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಂತಿ, ಬಿಸಿಲೊಳಗೆ ಹೋದರೆ ಬತ್ತಿಯೇ ಹೋದಳು. ಎಳೆ ನೊಡಲು, ಹೊರಡು ಇಲ್ಲಿಂದ, ಎಂದು ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದಳು.

ಚಿನ್ನವ್ವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಎದ್ದು, ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಸೀರೆ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಹೊರಗೆ ಪ್ರವರವಾದ ಬಿಸಿಲಿದ್ದರೂ ಹಿತ್ತಲದೊಳಗೆ ಒಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

ತನ್ನ ದಾಷ್ಟಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಸಾವಕ್ಕನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ; ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಪ್ರಸಂಗವು ಬೇರೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳು ಹೀಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರೆ ಇಂದು ಅವಳು ದೈವಜ್ಞ ಮಾಗಟಯ್ಯನವರನ್ನು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆಕಳುಹಿದ್ದಳು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಸಾಲೀಶರಣಪ್ಪನವರ ಮನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾವಕ್ಕನನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಅವಳ ತವರುಮನೆಯಿಂದ ವನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತುಸಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ಆ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಎನಿ ಯೋಗವನ್ನು ಅವನು ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದನೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ರಾಮಪ್ಪನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಆ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಳು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮನೆಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆತನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಎನೇನೋ ನೆನಪು ಹೇಳಿ ಕಾಲಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಾವಕ್ಕನು ಬಹಳೇ ಉಪಟಳ ಕೊಡಹತ್ತಿದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಆತನು “ಶರಣಪ್ಪನವರ ಮನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾವ ಹಣವನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ತರಿಸಿವೆನೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಬರುವವನ ಲಗ್ನಕ್ಕೆಂದು ಕೇವಲ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಯಾಕಂದರೆ, ಆ ಮನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಶೇಟನು ತಾನೇ ಕೊಂಡುಕೊಂಡನು.” ಎಂದನು. ಮನೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಮಗಳ ಲಗ್ನಕ್ಕಾದರೂ ಹಣದಕೊರತೆ ಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಉಬ್ಬಿನಿಂದ ಸಾವಕ್ಕನು ಮಗಳಿಗೆ ವರವನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ನನ್ನಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವಾಗದು, ನೀನೇ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ

ವರನನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸು. ಅಂದರೆ ಆ ಕೂಡಲೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಇಡೊಂದು ಹೊಸ ಕಾಮ ಗಾರಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಂತಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾಯ: ಕ್ಯಾಗಿಯೇ ಇಂದು ಅವಳು ಗೌವಜ್ಞ ಮುಗುಟಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

“ಎನಿರಿ, ಅಯ್ಯನವರೇ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೀವೊಂದು ಹೊಸ ಧಂದೆಯನ್ನು ತೆಗೆ ದಿರುವರೆಂತಲ್ಲ” ಎಂದು ಚಿನ್ನವ್ವನು ಸೀದಿಬಗೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೊಂಬಟು ಹೊದಬಳಿಕ ಅಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸಾವಕ್ಕನು ನುಡಿಗಳು.

“ಇಲ್ಲವವ್ವಾ, ಎಲ್ಲಿಯ ಧಂದೆ? ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಿಯ ಉದ್ಯೋಗ? ಮದುವೆಯ ಹಂಗಾಮವು ಸಮಾಪಿಸಿರುವದರಿಂದ ಎನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸದಿದ್ದರೆ, ಉಳಿದ ಪೇಳಿಯಿಲ್ಲ ನಮ್ಮನ್ನಾರು ಮಾತಾಡಿಸುವರು?”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಬಳವ್ವನ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಮಾಡಿದಿರಿ?” ತುಸತಡೆದು ಮುಗುಟಯ್ಯನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಮೊದಲೇ ಸಾವಕ್ಕನು ಪುನಃ—ಎನಿರಿ ಅಯ್ಯನವರೇ, ನಾನೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕೇಳಲೋ ಬೇಡವೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಗಟ್ಟಿಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ವೇಣಪುರದ ಶೆಟ್ಟರ ಮಗನಿಗೆ ಕನ್ಯಾ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಕೆಲಸವು ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಗೇ ಬಂದಿದ್ದು ಅಹುದೇನು? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಬಳವ್ವನ ಬಗ್ಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೊಡಿರಿ. ಹ್ಯಾಗೂ ನೀವು ನಾಲ್ಕು ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುವವರು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅನುಮಾನವೇಕೆ?

“ಅಹುದು-ಅದರೆ-ಅದರೆ”

“ಅಷ್ಟು ಸಂಶಯವೇಕೆ? ಬೀಗೋ ತಕ್ಕೊಳ್ಳರಿ ನಮ್ಮ ಬಳವ್ವನ ಈ ಜಾತಕ ವನ್ನು.” ಹೀಗೆಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕಾಗದವನ್ನು ಮುಗುಟ ಯ್ಯನ ಕೈಗಿತ್ತಳು.

ಆ ಜಾತಕವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಬಾರದೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅಯ್ಯನವ ರಿಗೆ ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಜಾತಕದೊಳಗಿನ ಗ್ರಹಕುಂಡಲಿಯಿಂದ ಬಳವ್ವನ ಗುಣಗಳು ವೇಣಪುರದ ಶೆಟ್ಟರ ಮಗನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಕೂಡಲಿ-ಕೂಡ ದಿರಲಿ, ಮಾನೆಯೊಳಗಿನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆಜರಣೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಬಳವ್ವನಂಥ ದುರ್ಗುಣ ತಿರೋಮಣಿಯನ್ನು ಶೆಟ್ಟರಂಥ ಸೌಖ್ಯವ್ಯವಹಾರ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಯತ್ನ

ಮಾಡುವದೇ ಅವನಿಗೆ ಪೇರದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಜಾತಕದ ಕಾಗದವು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು ಹಾಗೇ ತಿರುಗಿ ಕೊಡುವದು ಆ ಭಿಡಪ್ಪ ಸ್ವಭಾವದ ಅಯ್ಯಪ್ಪನ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ದೈವಜ್ಞಾನ ಅದರ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಜಾತಕವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ದೊಟ್ಟು ಹಾಕಿ ವಿನೋದ ಗುಣಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಹತ್ತಿದನು. ಅವನು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದನು ಕಾಲ ಕ್ರಮಿಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಆ ದೈವಜ್ಞಾನ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ನಿರಾಕೆಯ ಲಕ್ಷಣವೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೋರಹತ್ತಿತು. ಇತ್ತ ಇದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾವಕ್ಕನ ಹೌಹಾರಹತ್ತಿತು. ಆಗ ತಡೆಯಲಾರದೆ ನಡುವೇ ಬಾಯಿಹಾಕಿ ಅವಳು —ಯಾಕೋ, ಮುಗುಟೆಯ್ಯ ನವರೇ, ಒಳ್ಳೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವಿರಿ?

“ಎನೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಯ್ಯನವರು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿದರು.

“ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಜಾತಕವು ಆ ಶಿಟ್ಟರ ಮಗನ ಜಾತಕಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ದಪ್ಪೆ?”

“ಛೇ; ನಿಮ್ಮ ಮಗಳ ಜಾತಕವು ಆ ಹುಡುಗನ ಜಾತಕಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ವಿರೋಧವಾಗಿದೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಕೊಡುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ಆ ಜಾತಕವನ್ನು ಅಯ್ಯನವರು ಕೆಳಗಿಟ್ಟರು.

ಶಿಟ್ಟರ ಮಗನೊಡನೆ ತನ್ನ ಮಗಳ ಅಗ್ನಿವು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲೆಂಬದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾವಕ್ಕನು ಗಹನಗಾಢ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಳು. ಈ ದೈವಜ್ಞ-ಅಯ್ಯಪ್ಪ-ನ ಕೈಬಿಡ್ಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಈತನನ್ನು ಬಲಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಹೊರತು ತಮ್ಮ ಬರವ್ವನನ್ನು ಶಿಟ್ಟರ ಮಗನಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ಆಕೆಯ ಯತ್ನಿಯಾಯಿತು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳು ಇನ್ನು ಮುಗುಟೆಯ್ಯನವರೊಡನೆ ಸಂಧಾನ ಕಟ್ಟತಕ್ಕವಳು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಗೂ ಸಂಭಾವ್ಯವೆಂದ ಅವಳು ಧಾವಿಸುತ್ತ ಅಟ್ಟವನ್ನು ಎರ ಹೋದಳು.

ಬರವ್ವನು ಈ ಸಲಿಗೆ ಅಲ್ಲೋಲ ಮೆಳಕು ಕಿನ್ನಿವ್ವನು ಹದನಾಗಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅಕ್ಕಿ-ಬೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುನುಣುಗಳನ್ನು ಬಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ಸುಸುಮಾರದ ಮುಗುಟೆಯ್ಯನವರು ಆಕೆಗೆ ಅಂದದ್ದು...

“ಬರವ್ವಾ, ಇದೇನು ಕುಸುಮಾಶ್ವಿನಿಯವ್ವಾ? ಸಾಕ! ಆ ಹುಡುಗೆಯೂ ಹದನಾಗಿ ಮಾಡಿಡಬೇಕು, ನೀನು ನುತ್ರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು-ಮಣ್ಣು ಬಗೆಯಬೇಕು. ಇದೇನು ಜಂದ?”

“ಎನಾಯಿತು? ಮತ್ತೆ ಹಸನಮಾಡಿಯಾಳು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೇ?” ಎಂದಂದು ಬಸವ್ವನು ಬೊಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕಳು.

ತುಸಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಕ್ಕನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳು ಬೇರೊಂದು ಜಾತಕವನ್ನು ಮುಗುಟೆಯುನವರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಳು. ಅಯ್ಯನವರು ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಮೊದಲಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಅಯ್ಯನವರ ಮೋರೆಯು ಹೇಗೆ ವಿಚಾರವಶವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ, ಈಗ ಹಾಗೇನೂ ಆಗದೆ, ಬರಬರುತ್ತ ಆನಂದದ ಕಳೆಯಿಂದ ಉಕ್ಕೇರತೊಡಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಆ ಜಾತಕವನ್ನು ನೋಡುವದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿ, ಚಟಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ತನ್ನ ಒಳಅಂಗಿಯೊಳಗಿನ ಒಳಕಿಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಜಾತಕವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರೊಳಗೆ ನೋಡತಕ್ಕ ವಿಷಯವನ್ನು ನೋಡಿ — ಈ ಜಾತಕದೊಡನೆ ಶಿಟ್ಟರ ಮಗನ ಜಾತಕವು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೂಡುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದನು.

“ಎನಂದಿರಿ, ಜಾತಕಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೂಡಿದವೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಇದೇ ಜಾತಕವು ನಮ್ಮ ಬಸವ್ವನದು” ಎಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ಅಂದಳು.

“ಈ ಜಾತಕವು ನಿಮ್ಮ ಬಸವ್ವನದಿನ್ನುವಿರಾ? ಸಾವಕ್ಕಾ ನೀವು ಅನ್ನುವ ದಾದರೂ ಏನು?” ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತ ಮುಗುಟೆಯುನವರು — “ಛೇ! ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ಆಗದು” ಎಂದೆಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ಕೊಟ್ಟ ಆ ಎರಡನೇ ಜಾತಕದ ಶಿರೋಲೇಖವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದತೊಡಗಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ “ವೀರಪ್ಪನವರ ಹೆಂಡ ತಿಯಾದ ಗಂಗಮ್ಮನು ಇಷ್ಟನೇ ಶಾಲಿವಾಹನ ಸಂವತ್ಸರದ ಇಂಥ ಮಾಸದ ಇಂಥ ಪಕ್ಷದ ಇಂಥ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು. ಆ ಕನ್ಯೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಚಿನ್ನವಾತ್ರ ಎಂದು ಇಟ್ಟಿದೆ” ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆದು, ಕೆಳಗೆ ಗ್ರಹಕುಂಡಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಆಗ ಸಾವಕ್ಕನು ಅಯ್ಯನವರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಸಗೊಂಡು, ಅವರಿಗೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಬಳಿಕ ಅವರೀವರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ “ಗುಣುಗುಣು” ಭಾಷಣವಾಯಿತು. ಅವರು ಅಷ್ಟು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೇಳುವ ನಮಗೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಕೇಳಿಸಬೇಕು?

ಕಡೆಗೆ ಅಯ್ಯನವರು ಸಾವಕ್ಕನ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಲಾದ್ಯುಕ್ತರಾಗಲಾ ಸಾವಕ್ಕನು — ಅಯ್ಯನವರೇ, ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಬಸವ್ವನನ್ನು ಶಿಟ್ಟರ ಮಗನಿಗೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವಿರಾ? ನೋಡಿರಿ,

ನಾನು ಅಂದಂತೆ ನೀವು ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ, ನೀವು ಕೇಳಿರುವಂತೆ ನಿಮಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಸಾವಕ್ಕನು ತಪ್ಪಲಾರಳು.

“ಒಳ್ಳೇದು, ಹಾಗೆ ಆಗಲಿ; ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗುಟ್ಟುನವರು ಸಾವಕ್ಕನು ಕೊಟ್ಟ ಆ ಎರಡೂ ಜಾತಕಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕುಣದೊಳಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಾದೀಡಿದರು.

ಮುಗುಟ್ಟುನವರನ್ನು ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾವಕ್ಕನು ತನ್ನ ತಲೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೂ ಎದುರಿನಿಂದ ಗಿರಣಿಯ ಶಿವಕ್ಕನು ಇತ್ತು ಇವರ ಮನೆಗೇ ಒಲಿಕಕ್ಕು ಗಟ್ಟೇ ಬಿದ್ದಿತು, ಕೂಡಲೆ ಸಾವಕ್ಕನು ಒಳ್ಳೇ ಸೌಮ್ಯಭಾಷೆಯಿಂದ—

“ಬನ್ನಿರಿ, ಶಿವಕ್ಕನವರೇ ಇತ್ತು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಿರಿ, ಬನ್ನಿರಿ” ಎಂದು ಕರೆದಳು.

ಸಾವಕ್ಕನ ಈ ಸೌಜನ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಆಹ್ವಾನವನ್ನೂ ವಿನಯಶೀಲತೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಶಿವಕ್ಕನು ಸ್ತಂಭಿತಳಾದಳು. ಯಾಕೆಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ತಾನು ಅವಳ ನೆಘಣ್ಣೆಯಾದ ಗಂಗಮ್ಮನ ಗೆಳತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು, ಯಾವಳ ಮೋರೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗಂಟಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತೋ, ಆ ಸಾವಕ್ಕನು ಇಂದು ಇಷ್ಟು ವಿನಯದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

ಒಳಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಸಾವಕ್ಕನೇ ಶಿವಕ್ಕನನ್ನು ಕುರಿತು—ಶಿವಕ್ಕಾ, ನಮ್ಮ ಬಸವ್ವನ ಜಾತಕವು ಆ ವೇಣುಪುರದ ಶೆಟ್ಟರ ಮಗನ ಜಾತಕಕ್ಕೆ ಜನ್ಮಾಗಿ ಕೂಡುವದಂತೆ ಇನ್ನು ಆಕೆಯು ದೈವವು ಹೇಗಿದೆಯೋ ನೋಡಬೇಕು.

“ಹುಗೇನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಬಲು ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ” ಎಂದೆಂದು ಶಿವಕ್ಕನು ಪುನಃ—ಅಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಬಸವ್ವನ ಮದುವೆಯು ಗೊತ್ತಾದಂತಾಯಿತು.

“ಅಹುದು. ಜಾತಕಗಳಂತೂ ಕೂಡಿದವು. ಇನ್ನು ಆ ಜನರು ಒಪ್ಪಿದರೆ ತೀರಿಕು.”

“ಆವರು ಒಪ್ಪದೇನು ಮಾಡುವರು? ಆದರೆ ಸಾವಕ್ಕಾ, ನನ್ನದೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳುವಿರೇನು? ನಿಮ್ಮ ಮಗನ ಮದುವೆ ಮಾಡುವಿರಾ?”

“ಮಗನಾರಾ? ಹೇಮಾದ್ರಿಗಿಂದಿರಲ್ಲವೆ? ವಧುವೆಲ್ಲಿಯಾದಾ?”

“ನನ್ನ ಮಗಳಾದ ಪುಟ್ಟಮ್ಮನೇ ವಧುವು”

“ಎನಂದಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನೇ ಹೇಮನಿಗೆ ಕೊಡುವಿರೋ? ನೀವು ಕೊಡುವ ದಾದರೆ ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಎರಡೂ ಕಾರ್ಯಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆದಾವು; ಆದರೆ ಹೇಮನ ತಾಯಿಯು ಒಡಂಬಡದೇಕಲ್ಲವೇ?”

“ಅವರು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಒಪ್ಪುವರು.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೂ ಒಪ್ಪುವೆನು.”

ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಹೇಮಾದ್ರಿಗೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾವಕ್ಕನು ಇಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ ಒಪ್ಪಬಹುದೆಂದು ಶಿವಕ್ಕನಿಗೆ ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗಳು ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಗೆ ಬೀಳುವಳೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಆದ ಆನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ಈ ಮುಂದಿನ ಸಂಭಾಷಣವು ನಡೆಯಿತೆಂಬುದು ವಾಸ್ತವ. ಆ ಶಿವಕ್ಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಸಾವಕ್ಕನು ಅಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಕೂಡಲೆ ಶಿವಕ್ಕನು ಗಂಗಮ್ಮನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಳು. ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಕ್ಷಯರೋಗವಾಗಿ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈಗಂತೂ ಅವಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಎಲವು-ಹರ್ಮಗಳೂ ಅವಶೇಷವಾಗಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವದೇ ಲೇಸೆಂದು ಗಂಗಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಗಮ್ಮನಾದರೂ ಸಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳೇ ಆಗಿ ಪ್ಪಳು; ಆದರೆ ಎರಡು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಜೀವವು ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಹೊರಡಲೊಲ್ಲದಾಗಿತ್ತು, ಈಗ ಹೇಮಾದ್ರಿಯಂತೂ ಹಾದಿಗೆ ಹತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಉಪವರಳಾದ ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗಾಗಿ ಅವಳು ಹಗಲೂ-ಇರಾಕೂ ಬೆಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತನ್ನ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವಾದಂತಾಗಿ ತಾನು ಸುಖವಿಂದ ಸಾಯುವೆನೆಂದು ಅವಳು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ ಈಗ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದವು. ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸದ ಹಾಗೂ ಚಿಗವ್ವನ ಕಾಟದ ಮೂಲಕ ಅವಳು ಬಸವ್ವನಂತೆ ಧಷ್ಟಪುಷ್ಟಳಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ವೈಕಟ್ಟಿನ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಆ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಯನಮನೋಹರಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇರಲಿ. ಶಿವಕ್ಕನು ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ನಿಮ್ಮ ಬಸವ್ವನ ಲಗ್ನವು ವೇಣುವು ಡ ಶೆಟ್ಟರ ಮಗನೊಡನೆ ಕೂಡಿತೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ನೀವೇದಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗಿಂತಲೂ ಬಸವ್ವನ ಲಗ್ನವು ವೇದಲು ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಂತೋಷವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ತನ್ನ

ನೆಘಣ್ಣೆಯು ಒಪ್ಪಿದಳೆಂಬದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ಬಳಿಕ ಅವಳು—ಶಿವಕ್ಕಾ, ಒಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಚಿನ್ನವ್ವನ ಲಗ್ನವಾಯಿ ತಂದರೆ ನಾನು ಗೆದ್ದಂ ತಾಯಿತು ನೋಡಿರಿ, ಎಂದು ಉಸುರ್ಗಲೆಯುತ್ತ ನುಡಿದಳು.

ಶಿವಕ್ಕಾ—ಅದೂ ಆದೀತು . ಆ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಅಧೀರರಾಗಬೇಡಿರಿ. ಆಕೆಗಾಗಿ ಮನೆತನ ಹುಡುಕುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ನಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗಂಗಮ್ಮ—ಶಿವಕ್ಕಾ, ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಈ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮ ತಾಳಿ ತೀರಿಸಿದರೂ ತೀರಲಾರವು, ಎಂದೆಂದು ತನ್ನ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಯಂತಹ ಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಆ ಗೆಳತಿಯ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದಳು.

ಶಿವಕ್ಕಾ—ಗಂಗಮ್ಮಾ, ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನು ಇನ್ನೂ ಪರಕೀಯ ರೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತೀರಾ? ಹೇಮಾದ್ರಿ ಹಾಗೂ ಚಿನ್ನವ್ವಾ ಇವರು ನಿಮ್ಮವರೆಂದು ನೀವು ನನಗೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನೂ ಮರೆತಿರಾ?

ಶಿವಕ್ಕನ ಈ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಂಗಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿಳಗಿಂದ ಪ್ರೇಮಾಶ್ರು ಗಳು ಧಾರೆಗಟ್ಟಿ ಸುರಿಯಹತ್ತಿದವು.

[೭]

ಮಾ

...

ನವ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕಟಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನ ಆ ತರದ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಯೇ ಸ್ವತಃ ಕಾರಣನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ; ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕಟದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಿಶ್ಚಿತಮಾತವಿದ್ದರೂ ಶಾರೀರಿಕ ಹಾಗೂ ದೈವಿಕಸಂಕಟಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಯಾವಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾವೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಸದೃಢ ಹಾಗೂ ಆನಂದನೃತ್ತಿಯ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಾನಂದದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ದಾಂ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು, ಮಾರ್ಗದೊಳಗಿನ ಯಾವದೊಂದು ಗಿಡವಾಗಲಿ, ಮನೆಯ ಮಾಳಿಗೆಯಾಗಲಿ ಆತನ ಮೇಲೆ ಕಡಕೊಂಡು ಬಿದ್ದು ಅವನು ಮೃತನಾಗುವದೂ ಇಲ್ಲವೆ ರೈಲಾಗಾಡಿಯಿಂದ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯಾಣಿಕನು ಗಾಡಿಗೆ ಅಪಘಾತವಾಗಿ ಸಾಯುವದೂ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಬೈವಿಕ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪ್ಲೇಗು ಬೇನೆಬಂದು ಇಲ್ಲವೆ ಬೇರೆ ಯಾವದೊಂದು ರೋಗವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ತೊಳಲುವದೂ, ಮೃತ್ಯುಗೀಡಾಗುವದೂ ಶಾರೀರಿಕ ಸಂಕಟವು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕಟವು ಹೀಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದೆ, ಆತನ ಯಾವದೊಂದು ವಿಧದವ್ಯಸನಾಧೀನತೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು ಸಮ್ಮ ಭೋಳೆ ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಈಜೆಗುಂಟಾದ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕಟಗಳಾದರೂ ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ. ದುರ್ವ್ಯಾಸನ ಗಳಿಂದ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಆತನು ಹೆಚ್ಚು ಅಧಃಪತನವಾಗುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಹಿಂತೆಯೆಂಬದೇ ಆತನಿಗೆ ಮಹಾರೋಗವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ಸಾವಕ್ಕನ ತವರಾಮನೆಯ ಎಲ್ಲ ಹಣವನ್ನು ರಾಮಾಪ್ಪನಂಥ ದುರ್ವಿತ್ತರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಹಾಳುಮಾಡಿ, ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಾವಿರಗಟ್ಟಿ ಸಾಲಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆತನು ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸಹೊಸ ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇಡಿರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಗಳಿಗೆಗಳಾದರೂ ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತುತ್ತಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಂತಾಮಗ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಆತನು ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರಿಂದ ಆತನ ಮೊದಲಿನ ಶಾಂತಸ್ವಭಾವ,

ಸಹನಶೀಲತೆಗಳು ಲೋಸವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿಗೂ ಆತನು ಒಳ್ಳೇ ರೇಗಿ ಗೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ತಮ್ಮ ಬಸವನ ಜಾತಕವು ವೇಣುಪುರದ ಶಿಲ್ಪರ ಮಗನ ಜಾತಕ ದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ್ದು ವಿವಾಹಕ್ಕಾದರೂ ಅವರು ಒಪ್ಪಬಹುದೆಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ತಿಳಿಸಿ ದಾಗಿರಿಸಿದಂತೂ ಆತನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬದಲಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಲಗ್ನದ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಯಾವದಿವಸ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಬೇಕು, ಅರವಿ-ಅಂಚಡಿ, ಅಂಗ ಡಿಯ ವೆಚ್ಚ ಇವುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ತರಬೇಕು? ಮುಂತಾದ ಮಾತು ಹೊರಟರಂತೂ ತೀರೇ ಹೋಯಿತು, ಶಂಕರಪ್ಪನು ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದ ನಾಯಿ ಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತವನು. ಆತನು ಈಗ ನಾಲಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ದುರ್ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವೃತ್ತನಾದುದರಿಂದ ಅವನೊಂಟಾದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದ ಕಾರಣವನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಸಾವಕ್ಕನು ಗಂಡನ ಕೂಗಾಟದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡದೆ ದೈವಜ್ಞ ಮುಗುಟೆಯುನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮದುವೆಯನ್ನೂ, ಮುಹೂರ್ತವನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿ, ಒಂದೊಂದೇ ಎಂದು ಲಗ್ನದ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಅವನಿಂದಲೇ ತರಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ದಳು; ಹಾಗೂ ಬೀಗರನ್ನು ಕರೆಸುಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಅವನನ್ನೇ ಕಳುಹಿದಳು. ಅವಳು ಬೀಗರಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರ ವ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಸಾರಿಸಿ, ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿಸಿದಳು ಸಹ. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಬೀಗರು ಬರುವ ರೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಸಹಸ್ರ ಜೇಳುಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಚ್ಚಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಈ ಮುಹೂರ್ತ ಬೇಡ; ಇನ್ನೆರಡು ದಿನ ತಡೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಕೂಡ ಆತನಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ದುರ್ವಿಕ್ರರ ಸಂಗತಿಯಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ಸ್ವಂತದ ಮೂರ್ಖತನದಿಂದಲೂ ಶಂಕರಪ್ಪನು ತನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ವೀಚುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪದರೂ ಉಳಿವುನೆಳೆದುಮೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಸಾವಕಾರ ಜನರು ಈ ವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಹಣದಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಆಲೋಚನೆಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿ ದ್ದರು; ಆದರೆ ತಮ್ಮ ತಿಳವಳಿಕೆಯು ತಪ್ಪಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದರೆ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ತನ್ನನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೆ ಎರಿಸುವರೆಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವೇ ಆತನ ಮಗಳ ಮದುವೆಯಿದ್ದದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ದುಡ್ಡಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಾಲಗಾರ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ, ಯಾವನು ಭಯಂಕರ ಸೆರೆಕಾಡುಕನೋ, ಯಾವನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಆಸ್ತಿಯು ಇರುವ ದಿಲ್ಲವೋ ಆತನಿಗೆ ಹಣಕೊಡುವಾರರು? ಈ ಅಡಚಡೆಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ

ಸಾವುಕಾರನೂ ಆತನಿಗೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿಯ ಮೈಮೇಲಿನ ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಸಾಲತೆಗೆಯೋಣವೆಂದು ಆತನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಆ ದಾಗೀನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಹೆಂಡತಿಯು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಳೆಂಬ ಭರವಸೆಯು ಆತನಿಗೆ ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತೀಬಗೆಯಾಗಿ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಒಳ್ಳೇ ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕನು. ಕಡೆಗೆ ಲಗ್ನ ಕೈವೊಡಲೇ ೪ ದಿವಸ ಬೀಗರು ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಭರದಾಸ್ತನ್ನು ಕಾಯುವದರಲ್ಲಿ ಸಾವಕ್ಕನು ತಲ್ಲಿನ ಕಾಗಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಆದಿನ ನಮ್ಮ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನೇನು ವರ್ಣಿಸಬೇಕು?

ತನ್ನ ಗಂಡನ ಹೊಸ ಸಂವಾದನೆಯು ಏನೂ ಇರದಿದ್ದರೂ ತಾನು ತವರು ಮನೆಯಿಂದ ವೊಡಲು ತಂದಿದ್ದ ಹನ್ನೆರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳೂ, ತದನಂತರ ತಂದ ಏನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳೂ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹದಿನೇಳುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸ್ವಂತೂ ತನ್ನ ಗಂಡನು ಇಟ್ಟಿರುವನು. ಬರೇ ಇಷ್ಟೇ ಹಣದಲ್ಲಾದರೂ ತಮ್ಮ ಬಸವ್ವನ ವಿವಾಹವು ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನೋರಾಜ್ಯದ ಮನೋಹರ ಮನೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯತತ್ಪರಳಾಗಿದ್ದ ಸಾವಕ್ಕನು ಈ ವರೆಗೆ ಮುಗುಟೆಯನವರ ಮುಖಾಂತರ ಎಲ್ಲ ಜೀನಸುಗಳನ್ನು ಉದ್ದರಿಯಾಗಿಯೇ ತರಿಸಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಮದುವೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನುಗಳೂ ಉದ್ದರಿ ಸಿಗುವದು ಶಕ್ಯವಾದರೂ ಉಂಟೆ? ಆಗಸಾಲಿಗೆ, ಒಳಗಾರ, ಸಿಂಪಿಗೆ ಇವರಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಕ್ಕೂ, ದಕ್ಷಿಣೆ-ದಾನಗಳಿಗೂ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೂರಿನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಏಳಿಂಟ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಾಮಾನಿ ಗಾಗಿಟ್ಟು, ಉಳಿದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಲೇಯನ ಮುಖವೋಜೆಗಾಗಿ ಒಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ, ಬೀಗಿತ್ತಿ-ಕಳಸಗಿತ್ತಿಯರ ಮಾರ್ಗದೇಗಾಗಿ ಒಂದುನೂರು ರೂಪಾಯಿ ರೋಲು ತೆಗೆದಿಡಬೇಕೆಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ಗಂಡನಿಗೆ ಬಜಾಯಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇವತ್ತೇ ನಾನು ಇಷ್ಟ ರಕಮನ್ನು ಎತ್ತೆಂದ ತರಲಿ? ಎಂದು ಆತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಡುಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ಇನ್ನು ಅವನು ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವೆಂದರೆ ಅವರ ಋಣಾಂತುಬಂಧಿಕರಾದ ಗಿರಣಿಯ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರೊಬ್ಬರು ಉಳಿದಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಅವರು ಬಹಳೆಲ್ಲ ತುಸಹವನ್ನಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು; ಆದರೆ ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ಚಿನ್ನವ್ವನ ಮದುವೆಯಾಗದ ಹೊರತು ತಾನು ಪುಟ್ಟವನ್ನೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅವನ ಆ ಅಂಶೋಣವು ಗಂಗೆಮ್ಮನಂತೆ

ಶಿವಕ್ಕ-ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೂ ಸಂದೋಲಿತ. ಪುಟ್ಟವ್ವನು ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗಿಂತ ಸರಾಸರಿ ಒಂದು ವರುಷಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕವಳಾದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಅವಳ ಲಗ್ನದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸೆಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾ ಆಕೆ ರ ಪಡುವ ತಾರಣವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅವಾಂತರದ ಮಾಲಿಕ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಬಾಯಿಬಿಚ್ಚಿ ಸಾಲವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆತನ ಅಂತರಂಗವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಈ ಕುಡುಕನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವ ಬರಲೆಂದು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರೂ ತಪಸ್ಕರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೇ ಆಗಲಿ, ತನ್ನ ಸೈನಿಕ ಬಂಧುವಾದ ರಾಮಪ್ಪನನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕೆಂದೂ, ಆತನು ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಕೆಲವುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಸಾಲಕೊಡಿಸ ಬಹುದೆಂದೂ ಊಹಿಸಿ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಅಂದೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅವನ ಮನೆಗೆಹೋದನು. ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನು ತನ್ನನ್ನು ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೇ ಬಂದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಆತನು ಶಂಕರಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಹಿಗ್ಗಿದನು. ತುಸ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಶಂಕರಪ್ಪನು ತಾನು ಬಂದ ಕಾರಣವ ಉಸರಲು, “ಹೊತ್ತು ಸಾಧಿಸಿ ನನ್ನ ಅಂತ ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರ ತ್ರೀಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಏನೋ ಗೃಹಸ್ಥ, ವ ನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಳೆ ಮಗಳ ವ ದುವೆಯನ್ನುತ್ತೀ; ಬೀಗರು- ಬಿಜ್ಜರು ಸಹ ಕಲೆತಿದುಸರೆನ್ನುತ್ತೀ; ಹೀಗಿದ್ದು ಲಗ್ನದ ಖರ್ಚಿನಹಣಕ್ಕೆ ಈ ದಿನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕೇ? ಒಂದೆಡೆ ದಿನ ವೊದಲು ನೀನು ನನಗೇ ಕೆಲಸಹೇಳಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಸಾವಿರವೇಕೆ, ಹತ್ತಿಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಬರೇ ಬಾಯಿಕರಾರಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಮಿಂಚಿಹೋದ ಮಾತಿಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವೇನು? ಈ ಆಯತ ಕಾಲಕ್ಕೆ-ಬೆಂಕಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದಾಗ ಬಾವಿ ತೆಗೆಯ ಹೋದರೆ-ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇ? ಆದರೂ ನೀನು ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯನಾದುದರಿಂದ ನಿನಗೊಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆ ನಡೆಕೊಂಡು ದಾದರೆ ಇನ್ನೆರಡು ತಾಸಿಗೆ ನಿನಗೆ ಕೆಲವು ನೂರುರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಕೊಡುವಂಥ ಒಂದು ಕುಳವನ್ನು ನಾನು ಖಂಡಿತ ವಾಗಿ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯುವೆನು ನೋಡು,” ಎಂದು ಹೇಳಿ ರಾಮಪ್ಪನು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಹಣದ ಪಿಪಾಸೆಯನ್ನು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದನು. “ನಿನ್ನ ಆ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ಹೇಳು. ನಾನು ಅದರಂತೆ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಯುವೆನು” ಎಂದು ಅವನಿಂದ ವಚನವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ರಾಮಪ್ಪನು—ಗೆಳೆಯಾ, ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ಹಣವು ಈಗಲೆ ದೊರೆಯುವ ಸಂಭವವಿದೆ; ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವೊದಲು ನೀನು ತುಸ ಹಿರಣ್ಯಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು. ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲ. ಒಂದುನೂರು

ರೂಪಾಯಿ ನೀನು ಈಗ ನನಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಸಂಜೆಯ ಒಳಗಾಗಿ ಬಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಯ ಸಾಲವನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಎತ್ತಿಹಾಕುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ; ಆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಧಿದೇವತೆಯಂತಿರ.ವ ಹೆಡ್‌ಕ್ಲಾಕ್‌ಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದು, ಎಂಬದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಪಿತ್ತವು ತಲೆಗೆರಳಿತು. ಆತನು ಈವರೆಗೆ ಎಂದೂ ಉಚ್ಚರಿಸದಂಥ ಆವಾಜ್ಯಶಬ್ದಗಳಿಂದ ರಾಮಪ್ಪನ ಉತ್ತರವೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದ ದಾರಿಗೆ ಸುಂಕವಿಲ್ಲೆಂಬಂತೆ ಕೈ ಆಲಾಡಿಸುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹಣಸಿಗದ್ದರಿಂದ ಹಂಚಿನಂತೆ ಕಸ್ತಿಟ್ಟ ಮೋರೆಯ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಮಾಂದೇನು ಆಗುವದೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಎಚಾರ ಮಾಡಿ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು.

ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ದಿನದಂತೆ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಊಟಕ್ಕೆ ನಿಡಿದಳು. ನಡು ಮನೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕರಪ್ಪನೂ ಆತನ ಮಗಳಾದ ಬಸವ್ವನೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು; ಹಾಗು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿನ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಇಂದು ಸಂವತ್ಸನು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಇಂದು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಚಿಗವ್ವನು ಇರದ ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಚಿಗವ್ವನೊಡನೆ ಏನೋ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದಳು. ಆದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆರಡು ಸಾರೆ ಇನಿಕಿನೋಡಿ—ಚಿಗವ್ವಾ, ಈಗಿಂಟು ದಿನಗಳಿಂದ ನೀವು ಜನ್ನಾಗಿ ಉಣ್ಣುವದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಹೀಗೇಕೆ? ಅಡಿಗೆಯೇ ಜನ್ನಾಗಿರುವದಿಲ್ಲೇನು? ಎಂದು ಚಿಗವ್ವನಿಗೆ ಏನನ್ನೋ ನೀಡುವಾಗ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದಳು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಈಗಿಂಟು ದಿನಗಳಿಂದ ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದವರ ಹಾಗೆ ಸದಾ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು ಆದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಊಟವು ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿನಾಲು ನೀಡುವ ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ ಇದು ಕೂಡಲೆ ಹೊಳೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಚಿಗವ್ವನನ್ನು ಕೇಳುವ ಧೈರ್ಯವೂ ಸಂಧಿಯೂ ಅವಳಿಗೆ ಈವರೆಗೆ ಸಾಧಿಸದಿಲ್ಲ.

“ಭಲೆ! ಭಲೆ!! ನೀನೊಳ್ಳೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವಲ್ಲವೆ? ಬೆಂಕಿಹಚ್ಚಲಿ ನಿನ್ನ ಮುಸುಡಿಗೆ” ಎಂದು ಚಿನ್ನವ್ವನನ್ನು ಕಾರಿತು. ಶಂಕರಪ್ಪನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆತನ ಮಗಳಾದ ಬಸವ್ವನು ಆತನು ಮಾಡಾಡುವ ಮೊದಲೇ ನುಡಿದಳು.

“ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಂಗಿಗೆದ್ದ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಮಗಳಿಗೆ—“ಮಾನಗೇಡಿ ಕ—ಸುಮ್ಮನಿರು. ಹೀಗೆನ್ನೆಲಿಗೆ, ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ನಾಚಿಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೇ?”

ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟ ಈ ನಭೂತವುಗಳ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಸವ್ವನಂಥ ಅಚ್ಚದ ಕೂಸಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಯಾಕಂದರೆ ಈ ವರೆಗೆ ಆತನು ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಎಂದೂ ಸಿಟ್ಟು ಸಹ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ ಬೈದಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟು ಅಚ್ಚದಿಂದ ಬಿಳಿಸಿದ ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಇಂದು ಆತನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಇಂಥ ಕಠೋರ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬೈದದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಹೌಹಾರಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಮಗಳು ಎಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆಯವಳಿರುವಳೆಂಬದನ್ನು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಅರಿತಿದ್ದಿಲ್ಲೆಂತಲ್ಲ; ಆದರೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗಾಗಿ-ಆಕೆಯ ಮಾರುವತ್ತಿಗಾಗಿ-ಆವನು ಮಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟು ತಲೆಗೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

“ಎನಂದಿ ತಂಗೀ, ಚಿನ್ನವ್ವಾ?” ಎಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಚಿನ್ನವ್ವನ ಕಡೆಗೆ ಮೋರೆ ತಿರುವಿ—“ನಿನ್ನ ಅಡಿಗೆ ಹೇಗಾಗಿದೆಯೆನ್ನುವಿಯಾ? ತಂಗೀ, ನೀನಿರುವೆಯೆಂದು ದಿನಾಲು ನನಗೆ ಎರಡು ಹೊತ್ತಿನ ಊಟವಾದರೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.” ಎಂದನು.

ಚಿನ್ನ—ಚಿಗವ್ವಾ, ಈಚೆ ನೀವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊಟವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ?

ಶಂಕರಪ್ಪನು ಇನ್ನು ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ ಎನ್ನೋ ಹೇಳತಕ್ಕವನು; ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾವಕ್ಕನವರ ಸವಾರಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ “ದೂತ್ತಿ” ಎಂದು ಬಂದಿತು.

ಆಕೆಯು ಗಂಡನನ್ನು ಕಾರಿಲು ಒದರುತ್ತಲೆ—“ಕೇಳಿತೇನು? ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆ ಅರಿವೆಯ ಅಂಗಡಿಯವನೂ, ಪತ್ತಾರ ಕಾಳಪ್ಪನೂ ಬರುವರು. ಅವರಿಗೆ ಅವರವರ ಹಣವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ತಾವು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳನ್ನು ಈ ಸ್ತುವಿತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವವರು? ನಾಳೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಹಜೆಯಾಗಬೇಕು, ನಾಡದು ಗಡಿಗೆ ನೀರ; ಆಜೀನಾಡದ. ದೇವರೂಟಮಾಡಿ ಸಜ್ಜಾಗಿದ್ದರೆ, ಮಂಗಳವಾರ ಬೆಳಗಿನ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ವಿವಾಹಮಾಹೋತ್ಸವ ಸಾಂಗಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು; ಆದರೆ ಇದೇನು, ತಂಗೀ ಎನಕಂದಮ್ಮಾ-ಬಸವ್ವಾ, ನೀನು ಈಗ ಅಳುವದೇಕೆ? ತಂಗೀ, ಅವ್ವಾ, ನಿನಗೆ ಆದದ್ದಾದರೂ ಏನು?” ಎಂದು ಅವಳು ಮಗಳ ಹತ್ತರ ಬರಹತ್ತಿದಳು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಬಸವ್ವನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದನು. ತನ್ನ ತಂದೆಯು ತನಗೆ ಬೈಯ್ದನು; ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನನ್ನು ಹಳಿದು,

ಅತನು ಚಿನ್ನವನ್ನೊಡನೆ ಮೃದುವಾದ ಭಾಷಣಮಾಡಿದನೆಂಬದನ್ನು ನೋಡಿ, ಆ ಅಜ್ಞದಕೂನು ಸಹಿಸದೆ, ಕೆಳಗೆ ಮೋರೆಹಾಕಿಕೊಂಡು ಈವರೆಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಕುಳಿ ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಹಡೆದವನು ಬಂದಕೂಡಲೆ ಆ ಕಂದಮ್ಮನು ಭೋರೊಂದು ಅಳತೊಡಗಿದಳು.

“ಕತ್ತಿಯಾಕಾಗಿ ಟೋಣಪಳಾಗಿದ್ದ ನಿನಗೆ ಅಳಲಿಕ್ಕೇನಾಯಿತು?” ಎಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಕಿಡಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಅಂದನು.

ಗಂಡನ ಈ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾವಕ್ಕನು ವೇ.ಟ್ಟಿಬಿದ್ದಳು. ಇಂದು ಏನೋ ಮಾಟವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅವಳು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಭಾವಿಸಿದಳು. ಈಗ ಗಂಡನ ವತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡಬೇಕೋ, ಮಗಳವತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡಬೇಕೋ ಎಂಬದು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಬಸವ್ವನು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಆಳುವದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳು ಗಂಡನಿಗೆ—ಅವಳ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾಯಿತು ನಿಮಗೆ? ಎಂದು ಅಕ್ಕೋಶದನಿಯಿಂದ ನುಡಿದಳು.

ಶಂಕರಪ್ಪ—ನೀನು ನಡುವೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞದಿಂದಲೇ ಈಕೆಯು ಇಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಅಜ್ಞದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವು ನಿನಗೆ ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಸಾವಕ್ಕ—ಆದರಾದರೂ ಏನು? ಸುಮ್ಮನೆ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಮಾತಾಡುವಿರಿ?

ಶಂಕರಪ್ಪನು ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಊಟಮಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈ ಬಾಯಿ ತೊಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಹೋದನು. ಆಗ ಸಾವಕ್ಕನು ಏನಾಯಿತೆಂದು ಬಸವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಳು. ಬಸವ್ವನು ತಾಯಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳದೆ ಮತ್ತೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಮಾತ್ರ ಬೆದರಿದಳು. ಈ ಪ್ರಕಣವು ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಹೊರುವದೆಂದು ಅವಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ತಾಯಿಯು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರೂ ದುಃಖವು ಒತ್ತರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಲಾರದ ಬಸವ್ವನು ಚಿನ್ನವ್ವನ ಕಡೆಗೆ ಬೊಟ್ಟು ತೋರಿಸಿದಳು. ಕೂಡಲೆ ಸಾವಕ್ಕನು ಕೆಟ್ಟಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಅಂಜುತ್ತಂಜುತ್ತ ಚಿನ್ನವ್ವನು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದಳು.

“ಆದರೆ ಸೆಟವೀ, ನಿನಗೆ ಈ ಇಲ್ಲದ ಉಸಾಬರಿಯು ಏತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಎಂದು, ಸಾವಕ್ಕನು ಅಕ್ಕೋಶದಿಂದ—“ಈ ಭೋಸಡಿ ಕೇಳಿದಳಂತೆ, ನಿಮಗೆ

ಉಟವೇಕೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ? ಉಟ ಹೋಗುವದಿರುವದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೇನು ಧಾಡೆಯಾಗಿದೆಯೇ...ಡೇ? ಚಾಡಿಗಿತ್ತೆ ಭೋಸಡೀನ್ನು ತಂದು...'

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಸುರುವಾದ ಸಾವಕ್ಕನ ಬೈಗುಳುಗಳು ಹತ್ತು ಹೊಡೆದರೂ ತೀರಲಿಲ್ಲವು. ಆಕೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿದ್ದ ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರೂ ಅವನು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತು ಆತನ ತಲೆತಿರುಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ಇಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹಣ ಸಿಗದ್ದರಿಂದ, ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಾದರೂ ಹತ್ತುಹನ್ನೆರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಯ ಆಕೆಯ ಯಾವದೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಇಸಕೊಂಡು, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದುಕೊಂಡಲೆ ಜನಿವಾರಗಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಮಾರಿ, ಹಣಕರಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಬೇಡು ಹಾಕಿದ್ದನು; ಆಗಿನ ಈ ಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಆ ಮಾರ್ಗವೂ ಬಂದಾಡಂತಾಯಿತಾದ್ದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಬಸವ್ವನಿಗೆ ಎನೂ ಮಾತಾಡದ ತನಗೆ ಇಂದೇ ಇಂಥ ಬುದ್ಧಿಯು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಳ ಹಳೆಯೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇಂದಿನ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರೀಸಂಕೇತವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಆತನು ಕಡೆಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಬಹಳ ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಅಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ; ಅದರಿಂದ ಅಂದು ಬೆಳತನಕ ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಏಕಾಂತವು ಲಭಿಸಿತು. ಆತನ ತಲೆಯೊಳಗಿನ ವಿಚಾರಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಅಂತಕವೂ ಉಂಟಾಗದೆ ಅದು ಏಕೋ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಬೆಳಗಿನ ಝಾಂವಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸುವ ಒಂದು ಹೊಸಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಅಖಂಡ ವಿಚಾರವು ಪ್ರಸವಿಸಿತು! ಆ ಯುಕ್ತಿಯು ಸುರಿಯಾದದ್ದೋ ಹೇಗೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಆತನು ಏಕೈಕ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದನು. "ಆಹುಮು, ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೇ ತಾನು ಈ ಪೇಜಿನಿಂದ ಪಾರಾದೇನು; ಇಲ್ಲವಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಬೆಳಗಿಗೆ ಬೆಳಗಾಗಿತ್ತು.

[೮]

ಬೀಗರು ಬಂದು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಾದವು. ಅದರೂ ಅವರು ಯಾರು, ಅವರ ಸ್ವಭಾವಧರ್ಮಗಳೇನು? ಮುಂತಾದವನ್ನು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರು ಇನ್ನೂ ಅರಿತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಾಚಕರೇ, ನಾವಿನ್ನು ಆ ನಮ್ಮ ವೇಣುಪುರದ ಶೆಟ್ಟರ ಮಾನೆಯಕಡೆಗಷ್ಟು ಹೋಗೋಣ ನಡೆಯಿರಿ.

ಶಿಲವಂತ ಶೆಟ್ಟರ ಸಂಗಪ್ಪನವರು-ನಮ್ಮ ಸಾವಕ್ಕನ ಮಗಳಾದ ಬಸವ್ವನ ಮುಂದಾಗುವ ಮಾವನು-ಶ್ರೀಮಂತರಿದ್ದು, ಅವರ ಹೊಲ ಮನೆಗಳು ವೇಣುಪುರದ ಸಮೀಪದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆವು. ಹೊರತು ಅವರ ಬಡ್ಡೀವ್ಯವಹಾರವೂ 'ಲ' ಕಾಕಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನೆಂಬುವನೊಬ್ಬ ಅಣ್ಣನಿದ್ದನು. ಅವನು ಹುಟ್ಟು ಅಶಕ್ತಪ್ರಕೃತಿಯವನಾದ್ದರಿಂದ ಸಂಸಾರದ ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಮನಸು ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರದ ಭಾರವು ಸಂಗಪ್ಪನ ವೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದರೂ ಆತನು ಅಣ್ಣನ ಸಮ್ಮತಿ ಪಡಕೊಳ್ಳದೆ, ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧಪ್ಪನವರು ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಉಪಾಬರಿಯನ್ನೂ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಧನಕ್ಕೆ ಪತ್ತಿಯಾದ ಯಾವದವ್ವನು ತನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯ ತರವಾಯಿತು ಮನೆತನದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ನೀಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾವದವ್ವನಿಗೆ ಮೂವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಶ್ರೀಮಂತ ಹಾಗೂ ಸುತೀಲ ಮನೆತನಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಸಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಜನ್ಮಬಸವನೆಂಬೊಬ್ಬನೇ ಮಗನಿದ್ದನು. ಅವನು ಪ್ರಿವ್ವಿಯ ಸ್ ವಾಸಾಗಿದ್ದು, ಈ ಶೇತಕೀ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರ ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಗನು ವಕೀಲ ಇಲ್ಲವೆ ಡಾಕ್ಟರನಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಪಾದಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಒಕ್ಕಲತನದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಜಿನಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನವಾದೀತೆಂದು ಬಗೆದು, ಸಂಗಪ್ಪನು ಆತನನ್ನು ಶೇತಕೀ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಸಂಗಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮುರಿಗೆವ್ವನು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಾಗಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಸಂಗಪ್ಪನವರ ಈ ನಿಯಮಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಕುಟುಂಬದವರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಆಪ್ತರೊಡನೆ

ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಜನ್ನಬಸವನ ಲಗ್ನಕ್ಕೆಂದು ಸಾವಕ್ಕನ ಮನೆಯ ಹತ್ತರದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದಿದ್ದರು.

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಾವಕ್ಕನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಜಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ದೈವಜ್ಞ-ಮುಗುಟೆಯನವರು ಒಂದು ಜಾತಕವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು, ಇದು ನಿಮ್ಮ ಮಗನಾದ ಜನ್ನಪ್ಪನ ಜಾತಕದೊಡನೆ ಜನ್ಮಾಗಿ ಕೂಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ನೀವು ಈ ಜಾತಕದ ಹುಡುಗೆಯೊಡನೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಮಗನ ವಿವಾಹ ಮಾಡುವದು ಸ್ವತಸ್ಥವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಸೊಸೆಯು ಬರಬೇಕಾದುದರಿಂದಲೂ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯಳಾದ ಯಾದವ್ವನು ಒಳ್ಳೇ ಸಂಶಯಸ್ತುಭಾವದವಳಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವರು ಆ ಜಾತಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮ್ರಾಂತದೊಳಗಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿದ್ದು, ಅಗರಲ್ಲರೂ ಆ ಜಾತಕಗಳು ಬಹು ಜನ್ಮಾಗಿ ಕೂಡುತ್ತವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಇಷ್ಟು ಗುಣವೂಣ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂದೇ ಅವರು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಬೀಗರು ಇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ವ ನೆಯೊಳಗೆ ನಡೆವ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಯಾದವ್ವನು ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆತು ಏನೋ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಮೊವರಾಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅವಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಬೆಗವ್ವನು-ಮುರಿಗೆವ್ವನು ಅಕ್ಕಿ-ಬೇಳೆ ಹಳಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ದಿನಗಳಿಗಾಗುವ ಜನ್ನಬಸವನ ಲಗ್ನದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಟಿದ್ದವು. ಅವರ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಾಚಕರ ಮೂರ್ಛಾ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸಡೆದಂಥ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾತು ನಡೆದಿತ್ತದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವೆವು.

“ ಅವ್ವಾ, ಮೊನ್ನೆ ನೀನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ, ಅವಳು ನಮ್ಮ ಅತ್ತಿಗೆಯ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಗಳು ” ಎಂದು ಯಾದವ್ವನ ಹಿರಿಯಮಗಳು ಅಂದಳು.

“ ಅವಳೇ ನಮ್ಮ ಜನ್ನಬಸಪ್ಪಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ನಾನು ಮೊದಲು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ ” ಎಂದು ಎರಡನೇ ಮಗಳೆಂದಳು.

“ ಅವ್ವಾ, ಮೊನ್ನೆ ಒಂದು ತಮಾಸುಮಾಯಿತು ನೋಡು ” ಎಂದೆಂದು ಕಿರಿಯಮಗಳು—ಎಂದು ನೀನು ನನಗೆ ಅವರಿಂದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಸ

ಕೂಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹಳಿದ್ದಯಷ್ಟೇ; ಆಗ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳಿಗೆ
 “ಎನೂ ಅತ್ತಿ, ಎನೂ ಅತ್ತಿ” ಎಂದು ಕರೆದೆನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳು
 ಬಹು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಚಿನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ನಿಜವಾದ
 ಹೆಂಡತಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಬೊಟ್ಟು ತೋರಿಸಿ ಆಕೆಯು—
 “ಇಗೋ, ಇವಳು ನಿಮ್ಮ ಅತ್ತಿಗೆಯು” ಎಂದು ಹೇಳಲು, ನಮ್ಮ ಅತ್ತಿಗೆಯು
 ಒಳ್ಳೇ ಜರಬಿನಿಂದ—ಎನು ಚಿನ್ನೇ, ಅವಳಿಗೇನು ಬೇಕಾಗಿದೆಯಂತೆ? ಎಂದಳು.

ಯಾದವ್ವನ ಎರಡನೇವರುಗಳು—ತಂಗೀ, ಅತ್ತಿಗೆಯು ನಿನಗೆ ಹಾಗೆಂದ
 ಳೇನು?

ಕಿರಿಯವರುಗಳು—ಆಕಾಶ, ಅವಳು ಹಾಗೆಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗ ನನಗೆ ಬಹಳ
 ಹಳಹಳಿಯಾಯಿತು.

ಯಾದವ್ವ—ಇಂದು ನಾನು ಆತ್ಮ ಹೋಗಿರಲು, ಆ ಹುಡುಗಿಯು-ನಿಮ್ಮ
 ಅತ್ತಿಗೆಯ ದೊಡ್ಡವನ ಮಗಳಾದ ಚಿನ್ನವ್ವನು-ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲಿದ್ದಳು.
 ನಾನು ಅವಳ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಲು, ಅವಳು ಅಂಜಿದ ಚಿಗರೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸಿ
 ದಳು. ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು; ಆದರೆ ಅತ್ತಿಕಡೆಗೆ
 ಅವಳ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲಬಾಗಿಲಕಡೆಗೆ
 ಹೊರಳಿ ಹೊರಳಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಅಂಬುತ್ತಾಂಜುತ್ತ ಅವಳು—
 ನೀವು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವನು ನೋಡಿಗಿಡ್ಡಾಳ;
 ಆಕೆಯು ಅದೊಂದೇ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಕಯ ವ್ಯುತ್ಪಾಯಿತು.
 ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಚಿಗವ್ವನ ಕಾಟವು ಒಹವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ
 ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ, ಎಂದು ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದೆನು; ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಏನೇನೋ
 ನೆವಕೇಳಿ ಬರುವದಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ವಿನಯದಿಂದ ತಿಳಿಸಿದಳು.

“ಆದರೆ ಅವಳು, ಆ ಚಿನ್ನವ್ವನ ಕಾಯಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿರುವೆ
 ಯೇನು? ವಾಠ! ಆಕೆಯು ಶೋಷಣೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಲಾರಲ್ಲ!!” ಎಂದು
 ಯಾದವ್ವನ ಹಿರಿಯ ಮಗಳೆಂದಳು.

“ಯಾದವ್ವಕ್ಕಾ, ಬರುತ್ತೀರೇನು; ನಾವು ಆ ಗಂಗೆಮ್ಮನವರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿ
 ಯಾಗಿ ಬರೋಣ” ಎಂದು ಮೂರಿಗವ್ವನು ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸ ತೀರಿಸಿ
 ಯಾದವ್ವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಇಂದಳು.

“ನಡಿಯೇ ಅವ್ರಾ, ತುಸ ಹೊತ್ತು ಹೋಗಿ ಬರೋಣ” ಎಂದು ನಡುವಿನ ಮಗಳೂ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸ ತೀರಿದ ತರುವಾಯ ಯಾದವ್ವನು ತನ್ನ ನೆಫೆಣ್ಣಿ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಬೀಗತ್ತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲುದ್ಯುಕ್ತಳಾದಳು. ಆಗ “ಅವ್ರಾ, ನನಗೊಂದು ಮಾತಿನ ನೆನಪಾಗಿದೆ, ಹೇಳಿವರೆ, ನಾನು ನಿನಗದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಕಿರಿಯ ಮಗಳ .ಡಿಯಲಾ, ಯಾದವ್ವನು ಅಡಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದಳು. ಕೂಡಲೆ ಆ ವಿನೋದೀ ಸ್ವಭವದ ಕಡೆಹುಟ್ಟಿನ ಮಗಳು ಲಗುಬಗನೆ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ವಿನೋದೀ ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ—
ಅಣ್ಣಾ, ನನ್ನೊಡನೆ ಓದುತ್ತೀಯೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಅದೆಲ್ಲಿಗೆ?” ಎಂದು ಅವನು ಕಿಟಕಿಯೊಳಗೆ ನೋಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಳಕಡೆಗೆ ಮೋರೆ ತಿರುವಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

“ಅಣ್ಣಾ, ಕಿಟಕಿಯೊಳಗಿಂದ ಹಿತ್ತಲದೊಳಗಿನ ಆದಾರನ್ನು ನೀನು ಇಷ್ಟು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ?” ಎಂದು ಯಾದವ್ವನ ಆ ಕಿರಿಯ ಮಗಳು ಆ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದಳು; ಹಾಗೂ ತಾನೇ ಫುನ—ಅಣ್ಣಾ, ತಿಳಿಯಿತು—ತಿಳಿಯಿತು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀಯಲ್ಲವೆ? ಅದರೆ ಅಣ್ಣಾ, ಎಷ್ಟರಕೆ, ಅವಳು ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಗಳಾದ ಚಿನ್ನವ್ವನು” ಎಂದಳು.

ಅದೇಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿತ್ತಲದೊಳಗಿನ ಬಾವಿಯ ಹತ್ತರ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ಮಡಿದು, ಚಿನ್ನವ್ವನು ಅವುಗಳನ್ನು ಒಣಗಹಾಕುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಬೀಗರು ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಒಸವ್ವನು ಕೃಚಿತ್ತಾಗಿಯೇ ಹೊರಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾಕಂದರೆ ಸಾವಕ್ಕನು ಅವಳಿಗೆ ಹಾಗೆ ನಡೆಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಪುಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಳೋ, ಅದು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವವರಿಗೆ ಬಸವ್ವನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೀಗರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಬಾರದೆಂದು ಅವಳಿಗನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಶಂಕರಪ್ಪನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಹುಡುಗಿಯು ಇದ್ದು, ಅವಳೇ-ಚಿನ್ನವ್ವನೇ-ಮದುವೆಯ ಮೊದಲಗಿತ್ತಿಯೆಂದು ಬೀಗರ ಮನೆಯವರು ಮೊದಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಹಿತ್ತಲದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಬಾವಿಯ-ಕಟ್ಟಿಯವೇಲಾಗಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅಡ್ಡಾಡುವ ಆ ಚಿನ್ನವ್ವನೇ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ಚನ್ನಬಸವನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಈಗ ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಗಳ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ

ಆ ಭ್ರಮವು ಬೈಲಾಯಿತು. ನಿಶ್ಚಯದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಾಂತರದ ಮೂಲಕ ಸಂಗಪ್ಪತಟ್ಟೆರೊಬ್ಬರೇ ಹೋಗಿದ್ದರು. ದೈವಜ್ಞ ಮುಗುಟೆಯನವರು ಸಾರಿಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿರಲು, ಹಾಗೂ ಜಾತಕದ ಮೇಲಿಂದ ಹುಡುಗೆಯೂ ಒಳ್ಳೇ ಲಕ್ಷಣವತಿಯಾಗಿರುವಳೆಂದು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯರೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂಗಪ್ಪನವರಾದರೂ ತಮ್ಮ ನೋಸೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಗುರ್ತು-ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣವು ಅವರಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಎಂಟೇ ದಿನಕ್ಕೆ ವಿವಾಹದ ಮುಹೂರ್ತ. ಅಂದಮೇಲೆ ಈ ವಂಧ್ಯೆ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆತಂದು, ವಧಾವನ್ನು ತೋರಿಸುವಷ್ಟು ಆತುರವೂ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯು ತಾನಾಗಿ ಬೈಲಿಗೆ ಬೀಳುವವರೆಗೆ ನಿಜವಾದ ವಧುವಾರಿಂ ಬದು ಬೀಗರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ.

ತಂಗಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಜನ್ಮಬಸವನು—“ತಂಗೀ, ನಾನು ಅತ್ತಕಡೆಗಿಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು?” ಎಂದು ಆಕೆಯ ಹಾವಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ಅಂದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನು ಇಂದಿನಿಂದ ಎಂಟು ದಿನಗಳ ರಜೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಸಲಿಂಗವನವರು ಬೇನೆಯಿಂದ ತುಸು ಸುಸ್ಥರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಗಿರಣಿಯ ಎಲ್ಲ ಜವಾಬುದಾರಿಯು ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇತ್ತು. ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಆಣ್ಣನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಎಷ್ಟೋ ಜೇಷ್ಟ್ರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಯಾದವ್ವನ ಕಿರಿಯ ಮಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಭಗ್ಗುಮನೋರಥಳಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಇತ್ತ ಯಾದವ್ವನು ತನ್ನ ನೆಫೆಣ್ಣಿಯೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವಳೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿದಕೂಡಲೆ ಸಾವಕ್ಕನು ಒಳ್ಳೇ ಗಡಿಬಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಳು. “ಚಿನ್ನೀ, ನೀನು ಅದನ್ನು ಮಾಡು-ಇದನ್ನು ಮಾಡು, ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡ-ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡ” ಎಂದು ಹುಕುವು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿಯೂ “ನಡುವೆ ಎಣ್ಣಾದರೂ ಅವರೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿದೆಯೆಂದರೆ ಚಿನ್ನೀ, ನಿನ್ನ ಹೆಣ್ಣುಮೂಗೀತು, ದವಡೀಹಲ್ಲು ಮುರಿದಾವು, ಬೆನ್ನ ಎಲುವು ಸಡಿಲಾದಾವು” ಎಂದು ಒದರುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾವಕ್ಕನು ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಬಸವ್ವನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಕೂರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಅವಳು ಮದುಮಗಳು; ಮೇಲಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ರೂಢಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಆಕೆಗೆ ಅನ್ನವರಾರು? ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಚಿಗವನ ಹುಕುಮಿನಂತೆ ನಡೆಯುವದೇ ಸಾಕು.ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯೊಳಗಿನ ನಿಕ್ಕದ

ಅಡಿಗೆ, ಊಟ, ಕಸ, ಮುಸಾರೆ, ಕುಟ್ಟೋಣ-ಬೀಸೋಣ, ಒಗೆಯುವುದು, ಬಾಗಿ ಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೇಲಿಕೊಟ್ಟ ಗಡಿಯಾರದಂತೆ ಆಕೆಯು ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಈಗ ಮದುವೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಬಿನ್‌ತಕರಾರಿನಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿ ತಾಯಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಅವಳೇ ಮಾಡುವವಳು. ಈಗಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನು ಆ ಮಗುವೇ ಯೊಬ್ಬಳೇ ಒಂದೇಸಮನೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಂದು ಅವಳ ಬೆಗವನ್ನು ಅವಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಚಿನ್ನವ್ವನಿಂದ ಅಂಥ ಅಪರಾಧವಾದರೂ ಯಾವುದು ಆಗಿತ್ತು? ಅವರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ವರೆಗೆ ನಿಂತು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳೋಣ, ಅಂದರೆ ಅದರ ಇತ್ಯರ್ಥವಾದೀತು.

“ಸೂಳೀಮಕ್ಕಳಿರಾ, ಪಡಿಗೆ ಒಂದಾಣೆಯಾದರೆ ಈ ಚೀಲ ಗೋದಿ, ಆ ಅರ್ಧಚೀಲ ಕಡ್ಡಿಬೀಳಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೀಸುವ ಕೂಲಿಯೆಷ್ಟಾಗುವದೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇನು? ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಈಗಿಂಟು ದಿನಗಳಿಂದ ಒಂದೇಸಮನೆ ಒದರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀನೆ. ದಿನಲೂ ತುಸ ತುಸ ಬೀಸಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬೀಸುವದಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ?....”

“ಆದರೆ ಚಿಗವ್ವಾ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನ ಎದೆಯು ನೋವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ....” ಎಂದು ಕಕ್ಕಾ ಎಕ್ಕೆಯಾಗಿ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಮಾತಾಡಿದಳು ಮಾತ್ರ. ಕೂಡಲೆ ಒಳ್ಳೇ ಆಮೆತದಿಂದ ಸಾವಕ್ಕನು—“ಛೋಸಡೀ, ನಿನ್ನ ಎದೆಗೆ ಅದದ್ದಾದರೂ ಏನು?” ಎಂದು ಒದರಿ, ಚಿನ್ನವ್ವನನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಡಲಿ ಆಕೆಯು ಎದೆಗೆ ಜನ್ನಾಗಿ ಒದೆದಳು. ಆಗ ದೈವಜ್ಞ ಮುಗುಟೆಯನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು, ಆ ಕರುಣಾ ಜನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆತನು—“ಸಾವಕ್ಕಾ, ಚಿನ್ನವ್ವನು ಅಂಥದೇನು ಅವರಾಧ ಮಾಡಿದಳು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಆಗುವದೇನು? ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಕ್ಕೆ ಮದುವೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಯಾವದೂ ಸಜ್ಜಾಗಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ನೋಡಿರಿ, ಈ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೇ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಗಂಗೆವ್ರನಂತೂ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದೋ ಎಂದು ಸದಾ ಸರ್ವಕಾಲ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಛೋಸಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರದೆ ಏನೇನೋ ನೆವ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಯ್ಯನವರೇ, ಇವರೊಡನೆ ಒಟ್ಟು ನನ್ನ ತಲೆ ನೋಯಹತ್ತಿದೆ ನೋಡಿರಿ. ” ಎಂದು ಮಗನಮಾಡುತ್ತ ಸಾವಕ್ಕನು ನುಡಿದಳು.

ಚಿನ್ನವ್ವನನ್ನು ಆ ಪರಿ ಒದೆದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಗುಟೆಯಾಗಿ ಒಳ್ಳೇ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಅನ್ನ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ತಾನು ಇವಳೆಡೆಗೆ ಈಗ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆನೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಧೂರ್ತು ಅಯ್ಯಪ್ಪನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಬಳಿಕ ಸಾವಕ್ಕನು—ಅಯ್ಯನವರೇ, ಈಗ ನೀವು ಮತ್ತಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ?

“ ನೀವು ಈ ಮೊದಲು ವಜನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿರಲ್ಲವೇ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೆನು.”

“ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಅವಸರವೇಕೆ? ಇನ್ನೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ”

“ ಇನ್ನು ಅವಕಾಶವೇತರದು? ವಜನವಿತ್ತಂತೆ ನೀವು ನನಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಹಣವನ್ನು ಇಂದು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ. ಅವಕಾಶವಿದೆ—ಅವಕಾಶವಿದೆಯೆಂದು ಕಾರ್ಯ ಸಾಂಗವಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಬಡ ಅಯ್ಯಪ್ಪನ ನೆನಪುಕೊಡ ನಿಮಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ”

“ ಭಲೆ! ನನ್ನಿಂದ ಹೀಗೆಂದಾದರೂ ಆದೀತೇ ಅಯ್ಯನವರೇ? ”

“ ಸಾವಕ್ಕಾ, ನಿನ್ನಿಂದ ಇದರಂತೆ ಇನ್ನೂ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ತೀವ್ರವೇ ಆದೀತು. ”

ಮುಗುಟೆಯನವರ ಮಾತಿನ ಒಲವು ಹಾಗೂ ಹಾವಭಾವಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಇಂದು ಇವರು ಸಾವೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಲಾರರೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಾವಕ್ಕನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಬಸವ್ವ ಹಾಗೂ ಚಿನ್ನವ್ವ ಇವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಕೂಡಲೆ ಅಪ್ಪಿತ್ತಪ್ಪ ತೆರದಿದ್ದ ಪಂಜರದ ಬಾಗಿಲೊಳಗಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾಕಿದ ವಕ್ಷಿಗಳು ಹೇಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಒಡೆಯನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವೋ, ಹಾಗೆ ಚಿನ್ನವ್ವನ ಸ್ಥಿತಿಯಾಯಿತು; ಆದರೆ ಬಸವ್ವನು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಚಿನ್ನವ್ವನು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೆಟ್ಟಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ಒಳಗೆ ಹಣಕೆ ನೋಡಿದವಳೇ ಅವಳು ನಿಂತಲ್ಲಿ ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. ಯಾಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮರಕಹೊರಸಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬಹಳ ಜನ ಹೆಂಗಸರು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಯಾದವ್ವನು ತನ್ನ ನೆಫೆಣ್ಣಿ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಆಗ ಗಂಗಮ್ಮನ ಸಮಾಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಯಾದವ್ವನು ತನ್ನ ಜನರೊಡನೆ ಇತ್ತ ತಲೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೂ ಅತ್ತ ಬೀರುವದರಸಲುವಾಗಿ ಸಾವಕ್ಕನು ಚಿನ್ನವ್ವನನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿ ಳಾಗಿ ಬೈಯುತ್ತ ಒಡೆಯಹತ್ತಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಟೆಬಿಡುತ್ತ. ಆ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾವಕ್ಕನ

ದೃಷ್ಟಿಯು ಇವರ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬೀಗಿತ್ತೆಯ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲುವದು ಇವರಿಗೂ ಲಾಂಛನಾಸ್ಪದವೆನಿಸಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಬೇಕಂತ ಸಾವಕ್ಕನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಗಂಗಮ್ಮನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅತ್ತೆಯೇ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು.

ತುಸ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧಡ್-ಧಡ್-ಧಡ್ ಎಂದು ಕಾಲಾಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತ ಬಸವ್ವನು ಗಂಗಮ್ಮನ ಕೋಣೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು; ಹಾಗೂ ಕುಳಿತ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದೇ ಕಾಲಲೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದಳು. ಆಗ ಸಾವಕ್ಕನು ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ದೈವಜ್ಞ ಮುಗುಟಯ್ಯನವರಿಗೆ—
“ ಸ್ವಾವಿ ಅಯ್ಯನವರೇ, ಈಗ ದಯಮಾಡಿಸಿರಿ; ಅತ್ತ ನಮ್ಮ ಬೀಗಿತ್ತೆಯರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ,

ಮುಗುಟಯ್ಯನು—“ ನಾನು ಈಗ ಹಾಗೇ ಹೋಗತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ವಜನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಹಣವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು; ಅಂದರೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹ ನಿಲ್ಲಲಾರೆನು ”

“ ಅಹುದು. ನಿಮಗೆ ವಜನ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಕಾರ ಮುಟ್ಟಿಸುವೆನು; ಆದರೆ ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕೆಟ್ಟೀತೇನು? ”

“ ಕೆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸಹ ಬೇಕಾಗಲಿಕ್ಕಲ್ಲ; ಅಂದಮೇಲೆ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಅವಕಾಶವನ್ನಾದರೂ ಏತಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ? ”

“ ಅಯ್ಯನವರೇ, ನನಗೋಸುಗ ಇನ್ನೆರಡು ದಿವಸ ತಡೆಯುವಿರೋ ಇಲ್ಲವೋ? ”

“ ಛೇ; ಆ ಮಾತನ್ನೇ ಎತ್ತಬೇಡಿರಿ. ಒಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳ ಹಣೆಗೆ ದಂಡೆಕಟ್ಟಿತೆಂದರೆ ಆ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ಈ ಅಯ್ಯಪ್ಪನ ಗುರತಾದರೂ ಹತ್ತೀತೇ? ” ಎಂದು ಮುಗುಟಯ್ಯನು ಒದರಿ ಒದರಿ ಮಾತಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

“ ಎನು ಅಯ್ಯನವರೇ, ನೀವು ಇಷ್ಟೇಕೆ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಿರಿ? ಅತ್ತ ನಮ್ಮ ಬೀಗಿತ್ತೆಯರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಇತ್ತ ನೀವು ಈ ಗುಪ್ತ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒದರುತ್ತೀರಿ? ಈಗ ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟೆನ್ನಬೇಕು? ” ಎಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಯ್ಯಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಲು,

ಆಗ ಅಯ್ಯಪ್ಪನು ಮತ್ತೂ ಒದರುತ್ತ—ಸಾವಕ್ಕ, ನಿನಗೆ ಖಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ವಜನಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಕಾರ ನೀವು ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆ ಹಣವನ್ನು ನನಗೆ

ಮುಟ್ಟಿಸದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಆ ಕೂಡಲೆ ನಿಮ್ಮ ಬೀಗರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸೇನು? ಆ ಮೇಲೆ ನೋಡಿಕೋ, ನಿನ್ನ ಗತಿಯು ನಿನಗಾದೀತು.” ಎಂದಂದು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಆ ಆಯ್ಕೆಪುನು ಉಜ್ಜರಿಗಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಳಿತ ಬೀಗತ್ತೆಯರು ಕೇಳಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಒಂದುಬಗೆಯ ಸಂಶಯವು ಬಂದರೂ ಅವರಾರೂ ಅದನ್ನು ಆಗ ತೋರಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

ತುಸಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಕ್ಕನು ಗಂಗಮ್ಮನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳು ನಗೆನೋಗದಿಂದ ತನ್ನ ಬೀಗತ್ತೆಯರ ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿದಳು. ಊಟವಾಯಿತೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ತನ್ನ ನೆಫೆಣ್ಣೆಯಾದ ಗಂಗಮ್ಮನ ಶೋಷಣೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೇ ವ್ಯಸನವಡುವಂತೆ ನಟಿಸಿದಳು; ಹಾಗೂ ಅವರು ಹೋಗಿ ಬರುವೆವೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಡುವಾಗ ಸಾವಕ್ಕನು ಕಡತಂದ ಅನಿವಾರ ಪ್ರೇಮದಿಂದ—ತಂಗೀ, ಚಿನ್ನಕ್ಕಾ, ಈ ನಿಮ್ಮ ಆತ್ತೆಯರಿಗೆ ಎಳ್ಳೆದೆಲೆ-ಅಡಿಕೆ ಕೊಡವ್ವಾ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಿಸಿದಳು; ಆದರೆ ಶೆಟ್ಟರ ಯಾದವ್ವ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಸಾವಕ್ಕನ ಈ ವರಿಗಿನ ವರ್ತನವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಈ ಒಣ ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ಅವರು ಮರುಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ಮುಗುಟೆಯನವರು ಈಕೆಯ ಮಾತುಕೇಳಿ ತಮಗೋನೋ ದಿಗಂ ಮಾಡುವರೆಂದು ಈ ಮೊದಲು ಅವರಿಗುಂಟಾದ ಸಂಶಯವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ದೃಢವಾಯಿತು!

[೯]

...

ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿಯು ಬಡಕೊಂಡಿತೆಂದರೆ ಅದರ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಎಂಥ ಅನರ್ಥಗಳು ಎಷ್ಟು ಆಗಿರುವವು; ಎಷ್ಟು ಆಗುತ್ತಿರುವವು; ಹಾಗೂ ಎಷ್ಟು ಆಗುವವು ಎಂಬದರ ಕಲ್ಪನಕೂಡ ಬಗೆಹರಿಯಲಾರದು. ಈ ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿಯ ಬಾಧೆಯಿಂದಲೇ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನಾಶಾಂಕಿತ ಸಿಂಹಾಸನಗಳೂ ಏಕಾಧಿಕ್ರಮದ ರಾಜ್ಯಗಳೂ ರಸಾಶಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ; ನಾಸು-ನಾಸು ಎಂದು ಎದೆತಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಅತಿರಥಿ-ಮಹಾರಥಿಗಳಾದ ಕಲಿಗಳು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಗಲೂ-ಹನ್ನೆರಡು ತಾಸು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಸುಖಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖವನ್ನು ಕೂಡ ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಣಿಯೇ ಜತೆಗಳು ಒಬ್ಬರು ಮಾತೊಬ್ಬರ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೀರಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದಾಗುವರು. ಇಂತೀಬಗೆಯಾದ ಎಷ್ಟೋ ಅವಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಈ ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿಯ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆಂಬದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಇಂಥ ಈ ಭಯಂಕರ ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿಯು ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತವ ಕಥಾನಕ ದೊಳಗಿನ ವೇಣುಪುರದ ಶಿಲವಂಶ ಶೆಟ್ಟರ ಯಾದವನಿಗೆ ಬಡಕೊಂಡಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವಳು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಿಂದ ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತಳಾಗಹತ್ತಿದಳು. ಸಾವಕ್ಕಾ-ಮುಗಟಯ್ಯನವರಲ್ಲದ ಭಾವನಾವನ್ನು ಕುರಿತ ಅವಳು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳೋ, ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕುಶಂಕಗಳಿಂದ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಬಡಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ತ್ರಸ್ತಗೊಳಿಸಹತ್ತಿದವು. ಮನೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಅವಳು ತಮ್ಮ ಬೀಗತ್ತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ ಹಾಗೂ ಕೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಒಳಿಕೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಅವಳು ತನ್ನ ಪಕ್ಕವಿಳಾಸಿಗಳಾದ ಮುಗಿಗಿನ್ನನಿಗೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕೇಳಿದು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಯಾದವನು ತಿಳಿಸುವ ವಿಷಯವೇ ಮುಗಿಗಿನ್ನನೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದಳು. ಹಾಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಅದೇ ಬಗೆಯ ಸಂಶಯಗಳು ಬಾಧಿಸಹತ್ತಿದ್ದವು. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ತಮಗುಂಟಾದ ಸಂಶಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಗಂಡಸರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರೀರ್ವರಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅದ

ರಂತೆ ಯಾದವನು ಆಗಲೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿವಳು. ಸಿದ್ಧಪುನವರಿಗೆ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಾಂಟಾದ ಸಂಶಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಹತ್ವವೆಸಲಿಲ್ಲ. “ಕೆಲವು ಕೊಡ ಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮುಗ ಟಯ್ಯನವರು ಅವಳಿಗೆ ಹಾಗೆ ಅಂದಿರಬಹುದೆ” ಎಂದು ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿ ಆಕೆಯ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಿಂದ ಯಾದವನ ಸಂಶಯನಿವಾರಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವಳು ಪತಿಗೆ—“ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೀವು ಇಂದು ಸಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ; ಹಾಗೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಚೌಕಸಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರಿ. ನಮಗೆ ಆ ಸಾವಕ್ಕನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಹಳ ಸಂಶಯವು ಬರಹತ್ತಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಜಾತಕದ ಲಕ್ಷಣದಂತೆ ಹುಡುಗೆಯು ಎಷ್ಟು ಗುಣವತಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತರ್ಕಿಸಿದ್ದವೋ, ಅಷ್ಟು ಗುಣವತಿಯಾದ ವಧುವಿರುವಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಆ ಮಧ್ಯಸ್ತ ದೈವಜ್ಞ ಮುಗುಟಯ್ಯನವರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿರಿ. ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ |ನಾಲಕ್ಕಾರಾಜನ ಸೊಸೆಯರು ಬರುವಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಇವಳೊಬ್ಬಳು ಇಂಥವಳಿರಲಿಲ್ಲಳೇಕೆ ಎಂದು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿರುವ ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬಳಾದ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಚೌಕಸಿ ಮಾಡಬೇಡವೆ!” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದಳು.

ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಸಂಗಪ್ಪನು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ವೇಲೆ ಸಿದ್ಧಪುನ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೂ ಅನುಮಾನಬಂತು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಆತನಿಗೆ ಅದನ್ನೇ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಆದರಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ವೇಲೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತು. ಜಾತಕಗಳು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕೂಡಿದ್ದು, ಆ ಜಾತಕದ ಧಾವು ಒಳ್ಳೇ ಗುಣವತಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅವಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆತನವು ಉರ್ಜಿತವನ್ನಿಗೆ ಬರುವದೆಂದೂ ಹೇಳಿದ ಜ್ಯೋಷ್ಠರ ವಚನಗಳು ಸತ್ಯವೋ, ಹೆಂಗಸರು ತೆಗೆದಿರುವ ಅನುಮಾನವು ಸತ್ಯವೋ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಗಪ್ಪನು ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದನು. ಕಡೆಗೆ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೆ ಈ ಊರಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ವಿ.ತ್ರನಾದ ಗಿರಣಿ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇಳಿ ತಮ್ಮ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ಅವನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

ಬೆಳಗಿನ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ವೇಣಪುರದ ಶೆಟ್ಟರ ಸಂಗಪ್ಪನವರು ಗಿರಣಿಯ ಒಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಸಂಗಪ್ಪನು ತನ್ನ ಮಗ

ನಿಗೆ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮಗಳಾದ ಬಸವ್ವನನ್ನು ವಧುವಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದಂದಿನಿಂದ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಆತ್ಮರ್ಥವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಮತ್ತು ಅವನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಶಿವಕ್ಕನ ಮುಂದೆ ಅಡಿ ಸಹ ತೋರಿಸಿದ್ದನು. ವಿವಾಹಕ್ಕೊಂದು ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಸಂಗಪ್ಪನು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ಸಾರೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಕನ್ಯೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂಗಪ್ಪನು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂದಾದರೂ ಸಂಗಪ್ಪನು ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಮೊದಲು ತಿಳಕೊಂಡಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಇಂದು ಸಂಗಪ್ಪನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವು ಬೇರೆಯೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಶುಸ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಗಪ್ಪನು ಮುಂದಾಗುವ ತನ್ನ ಸೊಸೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಕೇಳಹತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗೆ ಆತನು ಬಸವ್ವನ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ಸಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಆಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂಶಯವುಂಟಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ನಿರ್ಧಾರವಾಯಿತು. ಆಗ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು—“ಸಂಗಪ್ಪನವರೇ, ಆ ಹುಡುಗೆಯು ಕಣ್ಣು-ಮೂಗುಗಳಿಂದ ಸಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿದ್ದಳು. ಆತಕ್ಕೂ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಶುಸ ಹುಂಬಳಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಬಾಲ್ಯಕಾಲದ ಈ ಹುಂಬತನವು ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಉಳಿಯುವದೇ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಂಗಪ್ಪನ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲೆಸಿದನು. “ಸಾವಿರ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕೆ” ಎಂದು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪದ್ಧ ನಾಣ್ಯದಿಯು ರೂಢವಾಗಿರುವದಷ್ಟೇ? ಆ ಪ್ರಕಾರ ನಮ್ಮ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನಾದರೂ ಆ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವಾಗುವಂಥ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಸಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲುಂಟಾದ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಇಂದು ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು.

“ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರೇ, ನೀವು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾಗಿದ್ದು ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೀಗೆ ಮೈತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಬೇಡಿರಿ. ನಾನು ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬೇಕಂತ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ದೈವಜ್ಞ ಮುಗುಟೆಯನವರು ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ ಆ ಹುಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಗುಣವಿರುವಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗೆಯರೂ ಅತ್ತಿಗೆಯವರೂ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನೀವನ್ನುತ್ತೀರಿ, ಆ ಹುಡುಗೆಯು ಶುಸ ಹುಂಬಳಿದ್ದಾಳೆಷ್ಟೇಯೆಂದು ಹುಂಬತನವೆಂಬುದು ದೊಡ್ಡ ಅವ

ಗುಣವಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡವಳಾದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹುಂಬಕನವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದೆಂಬುದು ನನಗೂ ಒಪ್ಪಿತವು. ಆದರೆ ಮುಗುಟೆಯನ್ನು ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ನಿನ್ನೆ ಅಂದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಎನೋ ದಗೂ ಇದೆಯೆಂದು ನನಗೂ ನಮ್ಮವರಿಗೂ ಅನಿಸಕತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ? ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತವೇನು?"

“ಮುಗುಟೆಯುನ ಅಂಥ ಯಾವ ಮಾತಿನಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಂತವುಬಂದಿದೆ?”

“ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಕಾರ ನನ್ನ ಹಣ ನನಗೆ ನೀತಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಲಕ್ಕೆ ಬೇಕು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬೀಗರಮುಂದೆ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಹುಳುಕನ್ನು ಹೊರಗಿಡವೇನು; ಎಂದು ಅವನು ನಿನ್ನೆ ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಅಂದಬಗ್ಗೆ.”

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಕೆಲಕಾಲ ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾದನು. ಬಸವ್ವ ನನ್ನು ಶಿಟ್ಟರ ಮಗನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಮುಗುಟೆಯುನ ಎನಾದರೂ ಹಿಡಮಾ ತ್ತರಬಹುದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಸಂಶ ಯವು ಸಂಗಪ್ಪನು ಹೇಳಿದ ಬಂದೇ ಎಂಕೈದಿಂದ ದೃಢವಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನು ಸಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಕೂರಿತು—ಸಂಗಪ್ಪನವರೇ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಸಂಶಯ ಬರಾ ತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ವಿಚಾರಮಾಡುವದೇ ವಿಹಿತವು. ನಮ್ಮ ಹೇಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ ನಾನು ಈಗಲೇ ಆ ಮುಗುಟೆಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸುವೆನು. ಬಳಿಕ ನಾವು ಆತನನ್ನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳೋಣ, ಎಂದನು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಅವಸರದಿಂದ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ತಮ್ಮಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವ ದನ್ನು ಅವನು ನೋಡಿದರು. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಪ್ಪನೂ ಕುಳಿತಿರುವ ದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಮನು ಮತ್ತೂ ಗಡಬಡಿಸಿದನು.

ಆಗ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು—“ಹೇಮಾದ್ರೀ, ಇಷ್ಟು ಅವಸರದಿಂದ ಅದ್ದಿಗಿ ನಡೆದಿರುವೆ?” ಎಂದು ಹೇಮನು ತನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಕೇಳಿದನು.

“ಎಲ್ಲಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದಿದ್ದೆನು. ಅಣ್ಣನವರೇ, ತುಸ ಒಳಗೆ ಬರುವಿರೇನು?” ಎಂದು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಕೂರಿತು ಹೇಮನು ಹೇಳಿ, ಒಳಗೆ ಹೋದನು.

ಎಲಿ-ಆಡಕೆಮು ಜಂಚಿಯನ್ನು ಸಂಗಪ್ಪನವರ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಈಗ ಬರುವೆ ನೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಒಳಗೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಹೇಮನು ಮೊಗ್ಗಿಗೆ—ಅಣ್ಣ, ಪೋಲೀಸಸುಖಾಯಿಗಳು ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ.

ಚಗಪ್ಪನು ಶೇಟದೇವನು ಅಂಗಡಿಯೊಳಗಿನ ದುಡ್ಡು ಎತ್ತಿಹಾಕಿರುವನೆಂದು ಅರೋಪವಿಟ್ಟು ಅವನು ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದೊಯ್ಯುವ ದೇಶಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಶಡವರಿ ಸುತ್ತ ತಿಳಿಸಿದನು.

ಹೇಮನ ಅವಸರದ ಕಾರಣವು ತಿಳಿಯಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶಂಕರಪ್ಪನು ತಾಳಗೆಟ್ಟಿರುವನೆಂಬದು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ಪರ್ಯವಸಾನವು ಈ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿತೆಂಬದರ ಕೃಪೆಯು ಮಾತ್ರ ಆತನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಮನು ಹೇಳಿದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ವಿಚಾರಮಾಡಿದನು. ಈಗ ನೀನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸದಿದ್ದರೂ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದೇ ತಿಳಿಯುವದು; ಆದರೆ ಆಗ ಅದು ಉಪ್ಪುಕಾರ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಂದಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಅವನ ಕಿವಿಗೆಬೀಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಈಗಲೇ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಆತನ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನಿಡಿದರೆ, ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಉಂಟಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು; ಹಾಗೂ ಸಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವ ಹಾಗೆ ಹೇಮಾದ್ರಿಗೆ—ಹೇಮಾದ್ರೀ, ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯು ಖೇದಕರವಾದದ್ದೇನೆನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೀಗ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೋ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ನಮ್ಮ ಶೆಟ್ಟರ ಸಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಬಸವ್ವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎನ್ನೋ ಸಂಶಯ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಆಯಾತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರವು ನಡೆದದ್ದೇನೂ ಎಹಿತವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಗಿಹೋದ ಮಾತಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಳಹಳಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಪ್ರಸಂಗವು ಮೈವೇಲೆ ಬಂದದ್ದೇನೆನೋ ನಿಜ. ಈಗ ನೀನು ಹೋಗು; ಸಂಗಪ್ಪನವರು ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ನಾನೂ ಬರುವೆನು ನಡೆ, ಎಂದು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಹೊರಟು ಹೋದಬಳಿಕ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನೂ ಮಹತ್ವವಿರದೆ, ಆದಾವತಿಯ ಜನರು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮೇಲೆ ಇಂಥ ಸುಳ್ಳು ಅರೋಪ ಹೊರಿಸಿ, ಅವನ ಕೇಡುಬಗೆಯಲೆಳಿಸಿರುವನೆಂದು ಸಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು ಕಡೆಗೆ ಆತನು—ಶೆಟ್ಟರೇ, ನಾನು ಈಗ ಅತ್ತಕಡೆಗೇ ಹೋಗಿ ಎನ್ನೇನು ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬದರ ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುವೆನು; ಹಾಗೂ ಮುಗುಟುಗುನ್ನ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನು ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮಗೆ ಬಂದು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವೆನು” ಎಂದು ಸಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದನು.

[೧೦]

...

ಜಗದೀಶನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಗದೇಯನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವುದೊಂದು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ ಮಾರ್ಗದೋಲ್ಲಂಘನವಾಯಿತೆಂದರೆ ತೀರಿತು, ಆಮೇಲೆ ಆ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೇ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭೋಳೆ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮೇಲೆ ಇಂಥ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಸಂಗವೊಟಗುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಶೋಧಿಸ ಹೋದರೆ, ಆತನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ತನ್ನ ತೀಲದ ಮಾರ್ಗದೋಲ್ಲಂಘನ ಮಾಡಿದ್ದರ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ತಟ್ಟನೆ ತಿಳಿದು ಬರುವದು. ದುರ್ಮಿತ್ರರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದೆದ್ದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಂತರ, ಶಂಕರಪ್ಪನು ದುಡ್ಡಿಗಾಗಿ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲ ಸಾವುಕಾರರ ಮನೆಗೆ ಎಡತಾಕಿದನು. ಯಾವ ಸಾವುಕಾರರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕಪಡಿ ಕೂಡ ಸಿಗದಾಗಲೂ, ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗಳ ಲಗ್ನ ಸಮಾರಂಭವೂ ನಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನು ಬಲು ಪೇಚಿನೊಳಗಾದನು. ಕಡೆಗೆ ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದು ಇಡಿರಾತ್ರಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಆತನು ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸುವ ಒಂದು ಹೊಸ ಕಾಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ಯುಕ್ತಿಯು ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಅನ್ನದಾಕೃತವಾದ ಶೇಟೆಜಿಯ ತಿಜೋರಿಯೊಳಗಿನ ಹಣವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಎತ್ತಿ ಹಾಕುವದಾಗಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯನು ವ್ಯಸನಾರ್ಥಿನತೆಯಿಂದ ಬರಬರುತ್ತ ಯಾವ ನಿಂದ್ಯಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಹೇಸುವದಿಲ್ಲೆಂಬದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ನೆನಪಿಡತಕ್ಕ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉದ್ದರಿ ದೊರೆಯದಂಥ ಜಿಲ್ಲರ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ತನಗೆ ಎರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಕೊಡಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ಗಂಡನಿಗೆ ವರಾತ ಹಚ್ಚಲು, ಆತನು ಹ್ಯಾಗಿ-ಹ್ಯಾಗೋ ಮಾಡಿ ಮರುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಶೇಟೆಜಿಯ ಅಂಗಡಿಯೊಳಗಿನ ಎರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನೆಗೆವಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆದರೆ ಆ ಹಣವು ನೆಟ್ಟಗೆ ಒಂದು ಸಾವಕ್ಕನ ಕೈಸೇರಿಲ್ಲ. ಈ ಮೊದಲು ಆತನಿಗೆ ಜಿಲ್ಲರು ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟ ಮಾರವಾಡಿಗಳಿಗೆ ಇಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣ ಧಿರುವದೆಂದು ಹೇಗೋ ತಿಳಿಯಲು, ಅವರು ಅವನನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡ ಗಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ

ತಮ್ಮ ಸಾಲ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅದರಿಂದ ಆತನು ಅಂದು ತನ್ನ ಹೊಸ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಸಾರಿಸಿದ ಇನ್ನಿರು ರೂಪಾಯಿಗಳು ನಡುವೇ ಗಡಪ್ಪಾಗಿಬಿಟ್ಟವು. ಇದರಿಂದ ಹೊಸ ಯುಕ್ತಿಯು ಫಲಿಸಿದರೂ ಶಂಕರಪ್ಪನನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ಚಿಂತಾಪ್ರಮದೆಯು ಅಂದು ಅವನನ್ನು ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಈ ಹೊಸ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಮರುದಿನ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಎರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿದನು; ಆದರೆ ಆತನ ದುರ್ದೈವದ ಮೂಲಕ ಅದೇ ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಕ್ತಮಿನ ಒಂದು ದರ್ಶನೀ ಹಾಂಡಿಯು ಶೇಟಿನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಶೇಟೆಜಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ಸಿಲಕನ್ನು ಎಣಿಸಹಚ್ಚಿದನು. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಐವತ್ತುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾದವೆಂದು ಆತನ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಆತನು ಎಷ್ಟೋಸಾರೆ ಲೆಕ್ಕ ನೋಡಿದನು; ಹಾಗೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಲಕು ಎಣಿಸಿದನು. ಎಲ್ಲೆಯೂ ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ನಿರ್ಣಯವು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲವು. ಅದರಿಂದ ಶೇಟೆಜಿಯು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶಂಕರಪ್ಪನ ದುರ್ವರ್ತನದ ಎಷ್ಟೋ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ಆತನ ಕಿವಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದವು. ಹೊರತು ಆತನು ಈಗ ದುಡ್ಡಿನ ಆಡಳಣಿಯಲ್ಲಿರುವನೆಂಬದೂ ಶೇಟೆಜಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವೇಳೆ ಆತನು ಶಂಕರಪ್ಪನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂಶಯ ಗ್ರಸ್ತನಾದನು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆತನು ತನ್ನ ಮಾಖ್ಯ ಕಾರಕನನಿಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗುವಂಥ ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಆತನಿಂದ ಶೇಟೆಜಿಗೆ ತಿಳಿದವು. ಮೇಲಾಗಿ ಇಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಬೇಗನೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಹೋಗುವಾಗ ಆತನ ಬಕ್ಕಣದೊಳಗೆ ಬಹಳ ಹಣವಿದ್ದಂತೆ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಅವು ಒಳ್ಳೇ ಭಾರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಶೇಟೆಜಿಯು ಕೂಡಲೆ ತಪಾಸು ಹಚ್ಚಿದನು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಒಂದು ಅರಿವೆಯ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೀರೆ, ಕ.ಪ್ಪುಸ ವೊದಲಾದ ಜವಳಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅನು ಅವರಲ್ಲಿ ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಹೋದವೇಳೆ ಶೇಟೆಜಿಯು ಮಾಖ್ಯ ಕಾರಕನನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಚೌಕಸಿ ಮಾಡಿದನು. ಮಾಲಿನ ಜಿಲೆಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಹಣದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ನೋಟುಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯವೇ ಎಂಬುದು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಆತನು ಫೋಲೀಸರಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಫೋಲೀಸರಿಗೆ ಮಾಲು-ಮತ್ತೆ ಸಹಿತ ಸಿಕ್ಕ ಇಂಥ ಪ್ರಕರಣವು

ಕೈಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಕೇಳುವಿರಾ! ಕೂಡಲೆ ಅವರು ಅಲ್ಲೋಲ-ಕಲ್ಲೋಲ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರು!

ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಪೋಲೀಸರು ಆತನನ್ನು ಚಾವಡಿಗೆ ಹಿಡಿದೊಯ್ದಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬದೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಅವನು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು ಅಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನತಮುಖನಾದ ಹೇಮಾದ್ರಿಯೂ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಸಾವಕ್ಕನ ಗದ್ದರಿ ಸೋಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

“ಮಾಡಿವರುಂಡಾರು ಮಣೆಯಂಥ ಕಡಬು” ಯಾರು ಹೇಳಿದ್ದರು ಇವರಿಗೆ ಇಂಥ ಹೇಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ? ಒರಬರುತ್ತ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೈಯೊಳಗಿನ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳುಮಾಡಿ ಈಗ ಇಂಥ ಚಾಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಾಣೆಯಿರಿ ಮಕ್ಕಳೇ ಕುಣಿಯಿರಿ. ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಬಂದದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿರಬೇಕು.... ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾರದಾದರೂ ಸಹಾಯವಿರೆಯೇ? ಯಾರ ಮೇಲೆ ಭರವಸೆ ಇಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು? ಅವರೇ ಇಂಥ ಚಿಂಥಿಂಥ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಹೋಗವಲ್ಲರೇಕೆ? ಅವರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವದೇನು? ಈ ಮದುವೆಯ ಕೆಲಸ ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಖಂಬಿರ ಸಾವಕ್ಕನಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹೇಮಾದ್ರೀ, ಹೋಗು, ಆ ಮುಗುಟೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬಾ; ನಿನ್ನ ಹಣದ ಬಗ್ಗೆ ಈಗ ಸೆಟಗೊಂಡು ಕೂಡ್ರಬೇಡವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳು. ಈ ದುಡ್ಡೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಘಾತಮಾಡುವದು.”

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಾವಕ್ಕನ ಬಾಯಿ ತೋಳಿನ ಗುಂಡುಗಳು ಮುಗಿದು ನಡುವೆ ಎಲ್ಲಿ ತುಸು ಶಾಂತವಾಗುತ್ತಿತೋ ಅಲ್ಲೋಲ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮುಗುಟೆಯನ್ನು ಅಂಜು ತಂಜುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದಳು. ಅವನ ಹಿಂದಿದೆ ಶೇಟಿಜಿಯ ಅಂಗಡಿಯ ಮುಖ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತನೂ ಬಂದನು. ಆಯ್ಯನವರು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದಿಸಿ--ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪಣ್ಣಾ, ಪೋಲೀಸರು ಶಂಕರಪ್ಪನನ್ನು ದಸ್ತಗೀರು ಮಾಡಿಕೊಂಡೊಯ್ದರೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ ಸುದ್ದಿಯು ನಿಜವೇನು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

“ಅಹುದು” ಎಂದು ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ ಶೇಟಿಜಿಯ ಗುಮಾಸ್ತನು-- ನಿಮ್ಮ ಶಂಕರಪ್ಪನವರು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನೊಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ

ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಶೇಟನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ನೀವು ಆ ನಾನೊಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಈಗಿಂದೀಗಲೇ ಭರಣಾ ಮಾಡಿದರೆ, ಶೇಟನ್ನು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮೇಲಿನ ಫರ್ಯಾದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆತನನ್ನು ಬಂಧುಮಾತ್ರ ಮಾಡಿಸುವನು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಗುಟೆಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಹೋದನು. ಅವನು ಸಾವಕ್ಕನೊಡನೆ ತನ್ನ ಹಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ವೆಲ್ಲಗೆ ನಡೆಸಿದ್ದ ಚರ್ಚೆಯು ಹೊರಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಳಿಶು ಒಂದು ಕಿವಿಯಿಂದ ಒಳಗೆ ನಡೆದ ಸಾವಕ್ಕನ ಭಾಷಣವನ್ನೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಿವಿಯಿಂದ ಶೇಟಿರಗುಮಾಪ್ತನ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ತುಸ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಗ್ನಮನೋರಥನಾದ ಮುಗುಟೆಯನ್ನು ಕಾಲನ್ನಪ್ಪಳಿಸುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದನು.

“ಈಗ ನಾನು ನಡೆದನು ನಿಮ್ಮ ಬೀಗರ ಕಡೆಗೆ. ಇವರಿಗೆ ಚಲೋದಾಗ ಬೇಕೆಂದು ನಾವೊಂದು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅದೇ ನಮಗೆ ಮುಳುವಾಗಹತ್ತಿದೆ. ನಾವು ದೈವಜ್ಞರು ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂದು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ, ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದಾದರೂ ಒಲ್ಲಗೊಡುವರೇ?...!” ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟುಗೂಟ್ಟುತ್ತ ಅಯ್ಯಪ್ಪನೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಆಗ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಆತನನ್ನು ಕರೆದು—ಅಯ್ಯನವರೇ, ತುಸ ತಡೆಯಿರಿ. ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುವದಿದೆ; ಎಂದೆಂದು, ಶೇಟಿಜಿಯ ಕಾರಕೊನನಿಗೆ—ನೀವೂ ತುಸವೇಳೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಳಿಶುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ದುಡ್ಡಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಆಗುವದೇನೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರುವೆನು ; ಎಂಥ ಹೇಳಿ, ಹೇಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ಆಗ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ನಡಗುತ್ತ ತಾಯಿಯ ಹೊರಸಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಹೊರಗೆ ತಮಾಸೆಯೇ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಂತವಳಂತೆ ಬಸವ್ವನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಾಯಿಂದ ಒಟ್ಟುಗೂಟ್ಟುತ್ತ ಹಾಗೂ ವಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತ ಸಾವಕ್ಕನು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. | ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೇಮಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆಹೋದನು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಅವಳು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ “ಯಾಕೋ ಹೇಮಾ, ನೀನೇಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆ? ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಚಿಗಪ್ಪನ ಹಾಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಾ!

ನಿಮ್ಮ ಗಿರಣಿಯೊಳಗೆ ತಿಜೋರಿಗಳಿಲ್ಲೇನು.....” ಎಂದು ಮತ್ತೇ ಎನೋ ನುಡಿ ಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಗಿಲ ಮರೆಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಬಸಲಿಂಗ ಪುನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ತುಸು ಲಜ್ಜೆಯುಂಟಾಗಿ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

ಆಗ ಬಸಲಿಂಗಪುನು ಸಾವಕ್ಕನನ್ನು ಕೂರಿತು—“ಹೊರಗೆ ಶಿಟ್ಟಿಜಿಯ ಗುಮಾಸ್ತನು ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾವಕ್ಕಾ, ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈಗ ಅವನಿಗೆ ನಾನೊರೂರೂವಾಯಿ ಭರಣಾ ಮಾಡಿದರೆ ಶಂಕರಪುನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವದು.” ಎಂದನು.

“ನಾನೇನು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವವಳು. ನಾಳೆ-ನಾಡದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗಳ ಲಗ್ನ ಬಂದಿದೆ.....”

ಅಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಗೊಡದ ಬಸಲಿಂಗಪುನು—“ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ದಲ್ಲಿ ಲಗ್ನದ್ದೇನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಮಾಡುವಿರಿ ನೀವು? ಮುಂದೆ ಲಗ್ನವಾದೀತು; ಅದರೆ ಈಗ ಇದು ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆಯ ಮಾತಿರುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ತುಸು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ನುಡಿದನು.

“ಅದರೆ ಹೇಳಿಕೇಳಿ ನಾನು ಹೆಂಗಸು. ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಮರ್ಯಾದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟು ಅನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇಂಥ ಹೇಸಿಕೆಲಸವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡ ಬೇಕು?”

“ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಮಾಡಿದನು. ಈಗ ಅದರ ವಾದವೇತಕ್ಕೇ? ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತರ ಹಣವಿದ್ದರೆ ಕೊಡಿರಿ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆಯ ಯಾವ ದೊಂದು ವಸ್ತು-ಒಡುವೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ದಾಟಿಸಿರಿ; ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ನೀವು ಏನಾದರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಈಗಲೆ ಮಾಡುವದಾದರೆ ಶೇಟಿಜಿಯೊ ರಾಜಿಯಾಗಿ ಫರ್ಯಾದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿರುತ್ತಾನೆ”

“ಅದರೆ ರಾಜಿಗೆ ನಾನೆಲ್ಲಿ ಕೂಲಿದ್ದೇನೆ? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಣವೂ ಇಲ್ಲ; ವಸ್ತು-ಒಡುವೆಯೂ ಇಲ್ಲ.”

“ಸಾವಕ್ಕನವರೇ ತ.ಸ ಶಾಂತರಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿರಿ, ಆಮೇಲೆ ಮಾಡೇ ವೆಂದರೆ ಕೆಲಸವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ,” ಎಂದೆಂದು ಬಸಲಿಂಗಪುನು ತುಸು ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಮತ್ತೆ “ಯಾಕೆ ಸಾವಕ್ಕಾ, ಏನೆನ್ನುವಿರಿ? ನೋಡಿರಿ, ಒಮ್ಮೆ ಫರ್ಯಾದಿಯು ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಯಿತೆಂದರೆ ಆ ಮೇಲೆ ಯಾರ

ಕೈಯೊಳಗಿನ ಮಾತೂ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ.”

“ ಹೋಗಲೊಲ್ಲದೇಕೆ; ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗಲಿ, ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಲಿ, ನಾನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ” ಎಂದು ಸಾವಕ್ಕನು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮೇಲೆಯೇ ಹರಿಹಾರ್ಯ ನುಡಿಯಲಾ, “ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟ! ” ಎಂದಂದು ಅವನು ಹೊರಹೊರಟನು.

ವಾಡಕರೇ, ಸಾವಕ್ಕನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟ ಆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಪೊಲೀಸರಿಂದ ದಸ್ತಗಿರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವಂಥವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಖೇದವೆನಿಸದಿರುವದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ವಾಪಾಣಹೃದಯದ ಹೆಂಗಸರು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವನ ರಾದರೂ ಇರುವರೆಂಬದನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರವರೂ ಮನಗಾಣಬಹುದು. ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಆಗ ಮಗಳ ಲಗ್ನದ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವದೂ ಮಹತ್ವದ ಮಾತಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಗ್ನದ ಪ್ರಸಂಗವಿರದಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಂಕಟದ ಪರಿಣಾಮವು ಕದಾಚಿತ್ ಆಗಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದಾದರೂ ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾಚಿತ್ರವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ವರೆಗಿನ ಅವಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಹೊರಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ನಡಗುವ ದನಿಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕೂರಿತು—ಅಣ್ಣನವರೇ, ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಚಿಗಪ್ಪನ ಗತಿಯೇನು? ಆತನನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಉಪಾಯವೇ, ಶೇಟೆಜಿಯ ದುಡ್ಡು ಭರ್ತಿ ಮಾಡುವದೊಂದೇ ಉಪಾಯವು; ಆದರೆ ಹಣವನ್ನು ತುಂಬುವವರಾರ? ನಿಮ್ಮ ಚಿಗಪ್ಪನಂತೂ ಮಗಳ ಮದುವೆಯ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಗುಂಗಾಗಿಬಿಟ್ಟಿರುವಳು. ಅವಳಿಗೇ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದ ಬಳಿಕ ಪರಕೀಯರೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಆತನ ದೈವದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಆದೀತು” ಎಂದು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಹೇಮನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಹೊರಗೆ ಕಾಳಿತ್ತಿದ್ದ ಶೇಟೆಜಿಯ ಗುಮಾಸ್ತನಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುವದು ಆತನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಚಿಗಪ್ಪನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಳೆ ಕಳಿಯಿಂದ—

“ಚಿಗಪ್ಪನ ಗತಿಯೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳುವ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಅವನ

ಎದುರಿಗೇ ನಿಂತಿತ್ತು. ಕಡೆಗೆ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಆ ಗುಮಾಸ್ತನನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕರೆ ದೊಯ್ದು—“ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಶೇಟೆಜೆಯ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಈ ಹಣವನ್ನು ಇಗೋ ಈ ಹುಡುಗನ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ತುಂಬುತ್ತೇನೆ, ತಿಳಿಯಿತೇ? ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆ ಅವನ ಗತಿ ಅವನಿಗಾಗಲೆಂದು ಸಮ್ಮನೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು ಸಂಜೆಯ ಒಳಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಗೆ ಆ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ನೀವು ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದೇ ನಂದರೆ, ಶಂಕರಪ್ಪನನ್ನು ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಕಚ್ಚಾ ಕೈದಿನಲ್ಲೆಯೇ ಇರ ಗೊಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹಾಗೂ ಆತನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದನು.

ಆ ಗುಮಾಸ್ತನು ಹೊರಟುಹೋದಬಳಿಕ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಮುಗುಟೆಯು ನೊಡನೆ ಬೀಗರ-ವೇಣಪ್ಪರದ ತೀಲವಂತ ಶೆಟ್ಟರ ಸಂಗಪ್ಪನವರ-ಮನೆಗೆ ನಡೆದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸಂಗಪ್ಪನು ಇವರ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ತಮ್ಮ ಸೊಸೆಯ ತಂದೆಯನ್ನು ಪೋಲೀಸರು ಹಿಡಿದೊಯ್ದ ಸಂಗತಿಯು ಅವರಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ವೊದಲೇ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಗಳು ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರಾಶೆಪಟ್ಟಿದ್ದವು.

“ಅಯ್ಯನವರೇ, ಇತ್ತ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ” ಎಂದು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಗಣಂಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಲೋಡಿಗೆ ಆತು ಕೊಳ್ಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಕೂರಿತು—ಅಪ್ಪನವರೇ, ತಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದ ಉದ್ದೇಶವಿಷ್ಟೇ; ನಿಮ್ಮ ಕಂತ್ರಾಟವೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ವೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ; ಆದರೂ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಸಂಗಪ್ಪಶೆಟ್ಟರ ಮನೆಯವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ನೀವು ಬೀಗರಿಗೆ ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸೇನೆಂದು ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಬಜಾಯಿಸುವಿರಿ. ಅಂದಮೇಲೆ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನಷ್ಟು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದಿರಿ, ಅಂದರಾಯಿತು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅಯ್ಯನವರು ಕಕ್ಕಾಪಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ—ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪಣ್ಣಾ, ಅಂತೂ ಈ ಸಂಗತಿಯು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿದೆ. ಥಲೆ! ಆದರೆ ಅಣ್ಣವರೇ, ಗುರುಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಈ ತ್ರೋಟಕದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ನನ್ನ ಅಂಗವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಆ ಸಾವಕ್ಕನೇ ಕಾರಣಳು.

ತಾನು ಮುಂಗಾಲಪುಟಿಗೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಈಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಮತ್ತೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ—“ಅಯ್ಯ ನವರೇ, ನಿಮ್ಮ ಅಂಗವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಾವಕ್ಕನ ತ್ರೋಟಕವನ್ನಾದರೂ ನಮಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸುವರೋ ಅಲ್ಲವೋ?”

“ಅದರೂ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಈ ಜಾತಕವು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ಬಸವ್ವನದಲ್ಲವೆಂದು; ಆದರೆ ಏನಂದರೂ ಆ ಜಾಲಗಿತ್ತೆಯು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. “ಅಯ್ಯನವರೇ, ಜಾತಕವು ಯಾರದೋ ಯಾಕಿರಲಿಲ್ಲದೇಕೆ? ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ನೀವು ಮಾಡುವದೇನು? ಹುಡುಗನ ಜಾತಕದೊಡನೆ ಕೂಡುವದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಇಷ್ಟು ನೋಡಿದಿರೊಂದರೆ ತೀರಿತು” ಎಂದು ಅವಳು ದುಂಬಾಲ ಬಿದ್ದಳು.

“ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಜಾತಕವು ಯಾರದು?”

“ಅದು ಆ ಚಿನ್ನವ್ವನದು. ಅವಳ ಜಾತಕದೊಳಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಉಜ್ಜಗ್ರಹಗಳಿರುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಅವಳು ಅದನ್ನೇ ಬಸವ್ವನದೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಿದಳು.”

“ಹೀಗೇನು? ಒಟ್ಟಿಗೆ ದೈವಜ್ಞರೂ ಗಣಂಗಳೂ ಆದ ನೀವು ವಿಶೇಷವೇನೂ ಮಾಡದೆ ಬರೇ ಜಾತಕಗಳನ್ನು ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಿದರೆನ್ನಬೇಕು. ಆದರೂ ಅಪ್ಪನವರೇ, ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಕ್ಕನು ನಿಮಗೇನು ಸಂಭಾವನೆ ಕೊಡುವ ದನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು?”

“ಅಣ್ಣನವರೇ, ಇನ್ನೇತಕ್ಕೇತ್ತುತ್ತೀರಿ ಆ ಸಂಭಾವನೆಯ ಮಾತನ್ನು? ಅವಳು ಬಹಳ ಒಹಳ ಮಾತಾಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈಗ ಅದನ್ನು ನೆನಿಸುವದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?”

“ಅದೇಕೆ? ಇನ್ನೂ ಮದುವೆಯಲ್ಲಾಗಿವೆ”

“ಇನ್ನೇನಾಗುತ್ತದೋ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ? ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೊರಬಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಆ ದುರ್ಗುಣಿ ಹಾಗೂ ದುರ್ಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜಾತಕದ ಬಸವ್ವನನ್ನು ಸಂಗಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾರೋ?”

“ಆದರೆ ನೀವಂತೂ ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಿರಷ್ಟೆ?” ಎಂದು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಅಯ್ಯನವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ನೆಟ್ಟು ಬಿನ್ನಿಲಿ ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಹೊರಗಿನ ಪಡಣಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಭಾಷಣವನ್ನು ಯಾದವ್ವ ಮೊದಲಾದವರು ಬಾಗಿಲ ಮಾರಿಗೆ ನಿಂತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

[೧೧]

ಹೇ ಮಣ್ಣಾ, ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಆದೀತು? ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಚಿಗವ್ವನು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಆಳುತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಸವ್ವನ ಲಗ್ನವು ಆ ಶಿಟ್ಟರ ಮಗನೊಡನೆ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೇನು?

“ಚಿನ್ನವ್ವಾ, ನನಗಂತೂ ಏನೂ ಸೂಚಿಸುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬಾವಿಯೊಳಗಿಂದ ನೀರಿನ ಕೊಡವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆಯುತ್ತ ಹೇಮನು—ತಂಗೀ, ನನಗೀಗ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪಣ್ಣನವರು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೊಡನೆ ಹೋಗಿ ತುರಂಗದೊಳಗಿಂದ ಚಿಗಪ್ಪನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಮೇಲೆ ಸರ್ವರ ವಿಚಾರದಿಂದಲೂ ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಅವರು ಅಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಏನೇನು ಮಾಡುವರೋ ನೋಡೋಣ” ಎಂದನು.

“ಹಾಗಾದರೆ ಅಣ್ಣಾ, ನೀನು ಬೇಗನೆ ಹೋಗು. ಮತ್ತೆ ನೀರು ಬೇಕಾದರೆ ನಾನೇ ಜಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಈಗ ಹ್ಯಾಗೂ ಒಗೆಯೋಣವಂತೂ ಆಯಿತು. ಈ ಮುಸರಿಗಳನ್ನಿಷ್ಟು ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡೆನೆಂದರೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸವಾದಂತಾಯಿತು.”

“ಆದರೆ ತಂಗೀ, ಮುಸರಿತೊಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ನೀನಿಗೆ ನೀರು ಬೇಡವೆ?”

“ಅಣ್ಣಾ, ಅಷ್ಟು ನಾನು ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡೇನು. ನೀನು ಹೋಗು. ನೀನು ನೀರು ಜಗ್ಗುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಎದುರಿಗಿನ ಮನೆಯೊಳಗಿರುವ ಬೀಗರು ಏನಂದಾರು?”

“ಏನೂ ಅನ್ನುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಚಿನ್ನಕ್ಕಾ, ನಿನ್ನ ಎದೆ ನೋವು ಈಗ ಹೇಗಿದೆ? ಇನ್ನೂ ನೋಯುತ್ತದೇನು?”

“ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿನಿಂದ ನೋಯುವದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಣ್ಣಾ, ಇದೇನು? ನನಗೆ ನೀರು ಸಾಕಾಗಿರಲು, ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಜಗ್ಗಿ ಜಗ್ಗಿ ರಟ್ಟಿಗಳನ್ನೇಕೆ ನೋಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀ?”

ಹೀಗೆ ಮುಟ ಮುಟ ವ್ಯಾಧ್ಯಾಹ್ನಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಬಂಧು-ಭಗಿನಿಯರಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣವು ನಡೆದಿತ್ತು.

ಇಂದು ಸಾವಕ್ಕನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯೆಂದು ನಿನ್ನಿನವರೆಗೆ ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಗಡ

ಬಡಿಯಿತ್ತೋ, ನಿನ್ನಿ ನ ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅದೆಲ್ಲ ಉವೇದಾ, ಅದೆಲ್ಲ ಗಡ ಬಡಿಯು ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ರಾತ್ರಿ ಸರಾಸರಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಬೀಗರ ಮನೆಯವರು “ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳೊಡನೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನು ವೋಸಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಒಡ್ಡಿದ ನಿಮ್ಮ ಜಾಲವು ಹರಿದು, ಅಯತ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಕಪಟನಾಟಕವೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ಸಾವಕ್ಕನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಬೀಗರು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಸಾವಕ್ಕನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಜನ ಹಚ್ಚಿದಂತಾಯಿತು. ತಾನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಮನೋರಾಜ್ಯವು ಹಾಳಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಮುಗುಟೆಯ್ಯನೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನೆಂದು ಆಕೆಗೆ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರತಿಯು ಬಂದಂತಾಗಿ ಆ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವಳು ನಮ್ಮ ದೈವಜ್ಞರೂ ಗಣಂಗಳೂ ಆದ ಮುಗುಟೆಯ್ಯನವರ ಹಿತಾರ-ಪಿತಾರಗಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಗೊಳಿಸಿದಳು. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ರಾತ್ರಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಅವಳು ಅಯ್ಯಪ್ಪನ ಮೂರ್ವ ಜರಿಗಿಲ್ಲ ಬೈಗಳ ರೂಪದಿಂದ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನೂಸಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಗೆ ಮುಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಧ್ಯಾನವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಬಸವ್ವನ ಲಗ್ನವು ಇನ್ನು ಆ ಶೆಟ್ಟರ ಮಗನೊಡನೆ ಆಗಲಾರದು; ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಭಂಗವಾಯಿತು; ತಾನು ಮಾಡಿದ ಸೌರಣಿಯು ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು; ಹಾಗೂ ತನ್ನ ದುರ್ಲೌಕಿಕವು ಊರೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿತು, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವಳಿಗೆ ಖೇದವಾ ಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮೇಲೊದಗಿದ ಸಂಕಟದ ನೆನಪೂ ಆಕೆಗಾಯಿತು. ಇಂದು ಅವಳಿಗೆ ಆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಗತಿಯು ಬೇರೆ ರೂಪದ್ದಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸ ಹತ್ತಿತು. ಮೆಲ್ಲ-ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಮೇಲೆ ಇಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮವಾಗಲಾರಂಭ ಸಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವಳ ತಲೆಯೊಡತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೇನೂ ಹೊಳೆಯದಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಅವಳು ಕಂಗೆಟ್ಟಳು. ದುಃಖಾತೀರಕದಿಂದ ಅವಳ ಹೃದಯವು ಆವರಿಸಿತು. ಆಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ- ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯಹತ್ತಿದಂದಿನಿಂದ ಇದೇ ವೊದಲಾಗಿ-ಕಣ್ಣೀರಿನ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂ ಭವಾಯಿತು. ಸಾವಕ್ಕನಲ್ಲಿಯು ದುಃಖಮಾನವು ಆ ಕಣ್ಣೀರಿನ ರೂಪದಿಂದ ಸಂಪೂ ರ್ಣವಾಗಿ ತೋರಿದಹೋಯಿತು.

ಬೆಳಗಾದ ಕೂಡಲೆ ದಿನದಂತೆ ಸಾವಕ್ಕನು ಅಟ್ಟವಿಳಿದು ಬಾರದ್ದನ್ನು ಕಂಡು—“ಅವ್ವನೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ” ಎಂಬದನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಬಸವ್ವನು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹೋದಳು. ಬಸವ್ವನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಸಾವಕ್ಕನು ರೇಗಿಗಿದ್ದು—

“ ಸಾಡೇಸಾಕ-ಭೋಸದಿನ್ನ-ತಂದು, ನೀನು ಇಲ್ಲೇಕೆ ಬಂದೆ ಬಸ್ಸೇ, ಹೋಗು, ಹೊರಡು ಇಲ್ಲಿಂದ; ನಿನ್ನ ಕರೇಮುಸದೀ ನನಗೆ ತೋರಿಸಬೇಡ. ” ಎಂದಂದು ಬೇರೆಕಡೆಗೆ ಮೋರೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಕಾಳತಳು. ಪಿಟ್ಟೆಂದು ಅನ್ನದೆ ಆಳುಮೋರೆಯ ಬಸವ್ವನು ಕಳಗಿಳಿದಳು. ಆಕೆಯು ಹೊರಟುಹೋದಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಸಾವಕ್ಕನು ಅಶ್ರು ವರ್ಷಿಸಿದಳು. ಹತ್ತುಗಂಟಿಯಾಗಿ ಉಟದ ತಯಾರಿಯಾದರೂ ಅವಳು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಅಂಜುತ್ತಂ ಜುತ್ತ ಅಟ್ಟವನ್ನೇರಿ ಹೋಗಿ ಸಾವಕ್ಕನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಸಾವಕ್ಕನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಅಶ್ರುಹೊರಬಿದ್ದನ್ನು ಅವಳು ಇದೇ ಮೊದಲು ನೋಡಿದ್ದು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೂ ಬಲು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಚಿಗವ್ವನೆದುರಿಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಧೈರ್ಯವು ಅವಳಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಸಾವಕ್ಕನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದಳು. ಇಂದು ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಕ್ಕನು ಇರುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಅಂದು ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಪ್ರಾತರ್ವಧಿ, ಮುಖ ಮಾರ್ಜನ, ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಾಲ್ಕು ತುತ್ತು ಅನ್ನವನ್ನೊಂಡಳು; ಹಾಗೂ ಅದೇ ಕಾಲಲೆ ಮತ್ತೆ ಅಟ್ಟವನ್ನೇರಿ ಹೋಗಿ ಕಾಳತಳು.

ಚಿಗವ್ವನು ಉಂಡುಹೋದ ಮೇಲೆ ಒಗೆಯುವದಕ್ಕೂ ಮುಸುರೆ ತಿಕ್ಕುವದಕ್ಕೂ ಚಿನ್ನವ್ವನು ಹಿತ್ತಲದೊಳಗಿನ ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅಂದು ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಮನೆಯತ್ತೆಯೇ ಇದ್ದನು. ತನ್ನ ತಂಗಿಯು ಬಾವಿಗೆ ಹೋದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನೂ ಅವಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು; ಹಾಗೂ ಹಿಂದೆ ಉದ ಹರಿಸಿದಂತೆ ಆ ಬಂಧು-ಭಗಿನಿಯರಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣ ನಡೆದಿತ್ತು. ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಹಾಕಿ, ಹೇಮನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬರಹತ್ತಿದನು. ಅವನನ್ನು ಕಿಡಿಕೆಯೊಳಗಿಂದ ನೋಡಿ ಸಾವಕ್ಕನು—ಹೇಮಾಪ್ರೀ, ಇತ್ತ ಬಾ, ಎಂದು ಕರೆದಳು. ಚಿಗವ್ವನು ಕರೆದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೇಮನ ಎದೆಯೊಳಗೆ ಧಸ್ಸೆಂದಿತು. ತಾನು ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೆ ನೀರು ಜಗ್ಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಚಿಗವ್ವನು ತನ್ನನ್ನು ಬಯ್ಯುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕರೆಯುವಳೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಚಿಗವ್ವನು ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಿನ್ನವ್ವನಿಗೂ ಇದ್ರಂತೆಯೇ ಅನಿಸಿತು. ಕೂಡಲೆ ಹೇಮನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಟ್ಟವನ್ನೇರಿ ಹೋಗಿ ಚಿಗವ್ವನ ಎದುರಿಗೆ ಬಹು ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಸಾವಕ್ಕನು ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತಾಶ್ರಾಂತಳಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಹೇಮ

ನಮ್ಮ ಕಂಡು ಆಗ ಸಾವಕ್ಕನು—ತಮ್ಮಾ, ನೀಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವನ ಸಂಬಂಧ ಎನೇನು ನಡೆದದೆ? ಶೇಟೆಜಿಗೆ ಎಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಬೇಕು? ಏನಾದರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ, ಹಣ ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲಾರನೆ?” ಎಂದು ಸೌಮ್ಯಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

ಚಿಗವ್ವನ ಇಷ್ಟು ಸರಳ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೇಮನಿಗೆ ಬಹು ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಚಿಗವ್ವನ ಭಾಷಣವು ಇಷ್ಟು ಸೌಮ್ಯವೂ ಇಷ್ಟು ಮೆತ್ತಗೂ ಆದದ್ದನ್ನು ಅವನು ಇಂದೇ ಕಂಡಿದ್ದನು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಚಿಗವ್ವನು ದಿನಾಲು ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರೆ, ಮನೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೂಲೆಯಿಂದಲೂ ಮಾಳಿಗೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಹೊರಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ದಿವಸವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೇಮನು ಚಿಗವ್ವನ ಸಂಬಂಧದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಚಿಗವ್ವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಕಡೆಗೆ ಅವಳು—ತಮ್ಮಾ ಹೇಮಾದ್ರೀ, ನೀನು ಹೇಳಿದರೆ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಕೇಳಿಯಾರು; ಹಾಗೂ ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ಇವರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದೀತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗವುಂಟಾದೀತೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆಯೇ ಅವರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು; ಆದರೆ ಆ ನಾನು ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ಸೆಟೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ.....”

ತನ್ನ ಚಿಗವ್ವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಗೊಡದೆ ಹೇಮನು—ಚಿಗವ್ವಾ, ನೀವೇನೂ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪಣ್ಣನವರು ನಿನ್ನೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಹಣವನ್ನು ಭರಣಾ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಚಿಗವ್ವನವರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕೆಂದು ನಾವು ತುರಂಗಿಗೆ ಹೋಗುವವರಿದ್ದೇವೆ, ಎಂದು ಹೇಳಲು,

ಸಾವಕ್ಕ—“ಏನಂದಿ, ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಸ್ವತಃ ಹಣತುಂಬಿದರೇ, ಹೇಮಾದ್ರೀ? ಎಂಥ ಸೋಜಿಗವಿದು? ಇಂಥ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ನಿನ್ನೆ ನಾನು ಸಂಯಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಡ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ!!” ಎಂದು ಆಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ವಾಡಕರೇ, ನೋಡಿದಿರಾ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು! ಯಾವ ದುಷ್ಟಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿನ್ನಿಂದ ಮಂದಿಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೋ, ಅದೇ ಅವಳು ಇಂದು ತಾನೇ ನುಡಿಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿಗೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೆಂಬದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಇಂದು ಸಾವಕ್ಕನ ಕಣ್ಣೀರಿಗೆ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ನೀರು ಬರುವದು ಯಾತರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿತ್ತು?

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾದುದ್ದರ ಮೊದಲೇ ಆಘಾತವೇ ಆದಾಗಿತ್ತು. ಆ ಆಘಾತವು ಯೋಗ್ಯಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಧಿಸಾಧಿಸಿ ಬೀಳತಕ್ಕ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತೆಂದರೆ, ಇಂಥ ಎಲಕ್ಷಣ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದೇ. ಮನುಷ್ಯನು ಎಂಥ ಗರ್ವಾತ್ಮನೇ ಇರಲಿ, ದುರಭಿಮಾನಿಯೇ ಇರಲಿ, ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವೆಟ್ಟು ತಗಲಿತೆಂದರೆ, ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಾಗಂತಲೂ ಮೃದುವಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆಂಬುವ ಡಕ್ಕ ನಮ್ಮ ಸಾವಕ್ಕನ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಉದಾಹರಣವಾಗಿದೆ.

ಚಿಗವ್ವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆಗ ಗಂಗಮ್ಮನು ತೆಳಲಾತ್ತ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತು, ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಏನೇನೋ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈಚೆಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಕೂಡ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಚಿಗವ್ವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಈಗ ಒಬ್ಬ ಪಂಡಿತನ ಔಷಧ ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದು ಗಂಗಮ್ಮನ ಬೇನೆಗೆ ರಾಮಬಾಣ ಔಷಧವಾಗಿತ್ತು. ಆದರಿಂದಲೇ ಈಗ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇನೆಯ ಲಕ್ಷಣವು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಹತ್ತಿ, ಅವಳಿಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯೂ ಒರತೊಡಗಿತ್ತು. ಆದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಇಂದು ಅವಳು ತಾನಾಗಿಯೇ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತದ್ದು. ಹೇಮನು ಕೆಳಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಚಿಗವ್ವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು; ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಶೆಟ್ಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದ ಮುಗುಟೆಯುನರ ತಂತ್ರವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆಗ ಗಂಗಮ್ಮನು—“ ತಮ್ಮಾ, ನಾನೇ ಹೋಗಿ ಆ ಶೆಟ್ಟರ ಯಾದವ್ಯಕ್ಕನವರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಜಾತಕ ನೋಡದೆ ಲಗ್ನವಾದ ಎಷ್ಟೋಜನ ದಂಪತಿಗಳು ಸುಖ-ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ; ಅವರೂ ನೋಡಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಬಸವ್ವ ನೊಡನೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗನ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಬಿಡಿರೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೇನೆ; ಹಾಗೂ ಒಮ್ಮೆ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಈ ಲಗ್ನವನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಡಿರೆಂದೂ ಅವರಿಗೆ ಸರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೇನೆ. ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನವಂತೂ ಮಾಡಬೇಕು; ಆ ಮೇಲೆ ಬಸವ್ವನ ದೈವವು. ”

“ ಆದರೆ ಅವ್ವಾ, ನೀನು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ”

“ ನೀನು ಕೈಕೊಟ್ಟು ಕರೆದೊಯ್ದರೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬಂದೇನು. ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ತುಸ ತಡೆ. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪಣ್ಣವರು ನನಗೆ ಈಗ ಕರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅತ್ತ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ತಮ್ಮಾ, ಶಿವಕ್ಕನವರಿಗೆ ನಾನು ಕರೆದಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿ ಕೋಡು. ಅವರು ಬಂದರೆಂದರೆ ಅವರೊಡನೆಯೇ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ”

ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಶಿವಕ್ಕನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನೊಡನೆ ಹೊರಟನು. ತಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ನಾನೊಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿನ್ನೆಯೇ ಸೇಟಜಿಯ ಅಂಗಡಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ತುಸ ತಲೆಗೆ ತಾಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಶಂಕರಪ್ಪನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ತುರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಗೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದೊಂದೇ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಶಂಕರಪ್ಪನು ತುರಂಗದ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದನು. ಆದರೆ ಆ ರಾತ್ರಿಯು ಅವನಿಗೆ ಮಹಾಯುಗದಂತೆ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಬಿಡುತ್ತ ಆತನು ಆ ಇಡಿರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಆ ಕೋಣೆಯ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಳಿ ಕಳೆದಿದ್ದನು. ತಮ್ಮ ವೂರ್ವಜರ ಲೌಕಿಕ, ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಗಳೂ, ತನ್ನ ಅಧಃಪತನವೂ ಆಗ ಅವನಿಗೆ ನೆನಪಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಭ್ರಮಾಪ್ತನನ್ನಾಗ ಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದವು. ತನಗೆ ನಾಲಕ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳ ಸಶ್ರಮಾಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವದೆಂದು ಆಗ ಆತನಿಗೆ ನಿಸ್ಸತ್ತಿತ್ತು; ಹಾಗೂ ಯಾವಾಗ ಆ ಶಿಕ್ಷಾಸಕ್ರಮ ನೆನಪು ಆತನಿಗಾಗುತ್ತಿತೋ, ಆಗಂತೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಕೇವಲ ಶೋಚನೀಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಜ್ವಲಿಸಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಹೇಮಾದ್ರಿಯೊಡನೆ ಬರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಗ್ಗ ಮನಸ್ಕನಾದ ಶಂಕರಪ್ಪನು ಕಳಗೆ ಮೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೂಳಿತನು.

“ ಶಂಕರಪ್ಪಣ್ಣಾ, ನೀವು ಇದೆಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿರಿ? ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾದೀತೆಂಬದರ ಅರಿವು ನಿಮಗಿದೆಯೇನು? ”

“ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪಾ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಕಾಲಾ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಈ ಸಂಕಟ ಬೊಳಗಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಪಾರುಮಾಡು. ನಾನು ಯಾರು, ಎಂಥ ಹೇಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆನು...ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆಯಂತೂ ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾಯಿತು...ನಮ್ಮ ವೂರ್ವಜರ ಲೌಕಿಕಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಜಂಡಾಲನ ಈ ಕೃತಿಯಿಂದ. ಕಲಂಕ ಹತ್ತಿತು. ”

ನನಗೆ ಈ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ...” ಎಂದಂದು ಉಟ್ಟ ಭೋತರದ ಸೆರಗನ್ನು ಮೋರೆಯಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವನು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

“ಶಂಕರವ್ರಾ, ನಿನ್ನ ವೈಸನೀ ಮಿತ್ರರಿಂದಲೇ ನಿನಗೀ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ತಿಳಿಯಿತೇ. ಈಗ ಕರೆ, ಆ ನಿನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಈ ತಿಕ್ಕಿ ಭೋಗಿಸಲಿಕ್ಕಿ.”

“ಆ ಜಂಡಾಲರು ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವದ ಘಾತವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ನನಗೆ ಸೆರೆದ ಜಟೆ ಕಲಿಸಿ ನನ್ನ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಮಣ್ಣುಗೊಡಿಸಿದವರೇ ಆ ಸೂಳೀ ಮಕ್ಕಳು.....”

“ಶಂಕರವ್ರಾ, ಈಗ ಅವರನ್ನು ಅಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ನೀನೇ ಅವರ ಬಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ವೈಸನಾಧೀನನಾಗದಿದ್ದರೆ.....”

“ಬಸಲಿಂಗಪುಣ್ಣಾ, ಬಿಡು ಆ ಘಾತಕರ ಹೆಸರನ್ನೆತ್ತಬೇಡಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಇನ್ನು ನಾನು ಆ ಸೆ.....”

“ಸಾಕು, ಶಂಕರವ್ರಾ, ಸಾಕು; ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಮೇಲೆ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವದೆ, ಎಂದು ಆತನ ಕೈಹಿಡಿದು ಬಸಲಿಂಗಪುನು—ಶಂಕರವ್ರಾ, ನಿನಗಾಗಿ ನಾನು ಈಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೀ?”

“ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಯಿರಿ. ಬಸಲಿಂಗವ್ರಾ, ಇಲ್ಲಿಯ ನರಕವಾಸವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಸಹಿಸುವದಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಏನು ಸಾಯುತ್ತೇನೆ.”

“ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೆಷ್ಟರವನು? ಈ ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮಗನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬವನು. ಈ ಮರೆಗೆ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನ ಈ ಎರಡೂ ಹುಡುಗರನ್ನು ನೀನು ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಹೆಂ.....”

“ತಿಳಿಯಿತು. ನಾನೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಕೂಡಿ ಇವರನ್ನು ಗೊಳಾಡಿಸಿದೆವೆನ್ನುವರಷ್ಟೇ? ಅವೇ ಎಕೆ, ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ತಿಂದೆನ್ನೆಬಾರದೆ?”

“ಶಂಕರವ್ರಾ, ಅವೇ ಹುಡುಗರೇ ಈಗ ನಿನ್ನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ ನೋಡು. ಇಗೋ, ಈ ಹೇಮಾದ್ರಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿಸುವನು. ಹೇಮಾದ್ರಿ, ತೋರಿಸು, ನಿಮ್ಮ ಚಿಗ್ಗುವಿಗೆ ಆ ಕಾಗದವನ್ನು.”

ಹೇಮನು ಬಕ್ಕಣದೊಳಗಿನ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದು ಚಿಗಪ್ಪನ ಕೈಗಿತ್ತನು. ಅದರಲ್ಲಿ “ನನಗೆ ಮುಟ್ಟುತಕ್ಕ ಹಣವು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದ್ದು ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಆರೋಗವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠಜಿಯು ಹೇಮನ ಹೆಸರಿಗೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಪಾವತಿಯು ಆದಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಓದಿದೊಡನೆ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಕುತ್ತಿಗೆಯು ಬಿಗಿದುಬಂದಿತು. ಆತನಿಂದ ಮಾತಾಡುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ ಅವನು ಹೇಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದುಬಿಟ್ಟನು.

[೧೨]

ಲೋಕದೊಳಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳು ಬಹು ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಕೂಡುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಅವನ್ನು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಆತ್ಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತುತದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಕದ ಕೊನೆಗೆ ಆಯಿತು. ಶುರಂಗದೊಳಗಿಂದ ಬಿಡುಕೊಂಡುಬಂದ ಮೇಲೆ ಶಂಕರಪ್ಪನನ್ನು ಆತನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಗೊಡದೆ, ಒಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದನು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಅವನದೊಂದು ಉದ್ದೇಶವಿತ್ತು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಬಂದಮೇಲೆ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿದನು. ನಂತರ ಆತನಿಗೆ ಶಿವಕ್ಕನು ತುಸ ಉಸಹಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಎರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ಉಸವಾಸಬಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಈಗ ಜನ್ಮಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿದಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಆತನು ಎಲ್ಲ ಉಸಹಾರವನ್ನೂ ನುಂಗಿ-ನೀರು ಹಿಡಿದದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ಬಳಿಕ ಶಿವಕ್ಕನು ಹೇಮಾದ್ರಿಯೊಡನೆ ಗಂಗೆಯ್ತನ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಶಂಕರಪ್ಪನನ್ನು ತನ್ನ ಕೂಡುವ ಕೋಣೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು.

“ಶಂಕರಪ್ಪಾ, ಇನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನೆಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಿದ್ದೇನೆ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡು...”

ಆತನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡಗೊಡದೆ ಶಂಕರಪ್ಪನು—“ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪಣ್ಣಾ, ಇನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಹಿರಿಯಣ್ಣನಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯ ಹೊರತು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.”

“ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇದೇ ಭಾವನೆಯು ಮೊದಲಿನಿಂದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಈ ತರದ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ ನಿನ್ನ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದೊಯ್ದೊಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಂಗತಿಗಳು ನಡೆದವೋ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದೀತು. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು-.....” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಅವಳು ಮುಗುಟೆಯುನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಜಾತಕಗಳನ್ನು ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದ ಲಗ್ನವು ಹೇಗೆ ಮುಂದು ಹೋಯಿತೆಂಬದರ ವರೆಗಿನ ಸಮಸ್ತ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಬಸಲಿಂಗವ್ವನು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು.

“ಬಸಲಿಂಗವ್ವಣ್ಣಾ, ಈಗ ಏನು ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬದೇ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಆ ಹೆಂಡಲಳು...”

“ಸುಮ್ಮನೆ ಸಿಟ್ಟಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ನೀನು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಇನ್ನು ಮೇಲಾಡರೂ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕು.”

“ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ. ಎಂದೂ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನು ಧನಃ ಸುಸಿಯಲಾ, “ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ; ಆದರೆ ಶಂಕರಪ್ಪಾ, ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಮಂಗಳಗ್ರಹವಿದೆಯಷ್ಟೇ? ಆಕೆಗೆ ನಾನೊಬ್ಬ ಅಂಥ ಮಂಗಳ ಗ್ರಹವಿರುವ ವರಸನ್ನೇ ನೋಡಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಆತನು ನಮ್ಮ ಗಿರಣಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದೋ ಕಸಬಾದಾರ ನಿದ್ದು, ಆತನ ಹೊಲ-ಮನೆಯ ಉತ್ಪನ್ನವೂ ತಕ್ಕವಟ್ಟಿಗೆ ಇನ್ನಾಗಿ ಇದೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ ಆತನು ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ವರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿನೆನ್ನಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬಸವ್ವನ ಲಗ್ನವು ಕೂಡಿತೆಂದರೆ, ಆಮೇಲೆ ಚಿನ್ನವ್ವನದು ವೇಣುಪುರದ ಶೆಟ್ಟರ ಮಗನೊಡನೆ ಚಿನ್ನವ್ವನ ಜಾತಕವು ಹೇಗೂ ಕೂಡಿಬಿಟ್ಟಿದೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಆಕೆಯ ಸ್ವಭಾವಪರಿಚಯವೂ ಅವರಿಗಾಗಿದೆ. ನಾವು ಹೇಳಿದರೆ, ಅವರು ಆಕೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಗನೊಡನೆ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇನ್ನು ಉಳಿಯಿತು, ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ವಿವಾಹದ ವಿಚಾರವು. ನನ್ನ ಮಗಳಾದ ಪುಟ್ಟವ್ವನನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಎಂದೋ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ, ಗಂಗಮ್ಮನವರೂ ಒಪ್ಪಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ಅದೂ ಅಧಿಹೋಗಲಿ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲಗ್ನಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಜನರು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಒಂದು ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಲಗ್ನವನ್ನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಬಿಡೋಣ. ಆಗೋ ಆ ನಮ್ಮ ದೈವಜ್ಞ-ಮುಗುಟೆಯುನವರಿರುವರಲ್ಲವೇ?

ಅವರ ಮಗನೊಬ್ಬನು ಲಗ್ನವಾಗತಕ್ಕವನಿದ್ದಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಅವರ ಆಸ್ತರಿಳಿಸಿ ಕನ್ನೆಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ. ಮುಗುಟೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ಹಾಗೂ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದನು; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಈಗ ಅವನ ಮಗನ ಲಗ್ನಮಾಡಿ ಆತನ ಆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಯಾಕೆ ಶಂಕರಪ್ಪನು, ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯು ನಿನಗೆ ಸರಿದೋಗುವದಷ್ಟೇ? ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತಿಳಿಸು ” ಎಂದು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಅಂದನು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಅದಕ್ಕೆ ತಲೆಹಾಕಿದನು.

ಒಳಿಕೆ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಶಂಕರಪ್ಪನೊಡನೆ ಶಿಟ್ಟರ ಸಂಗಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ನಡೆದನು. ಇವರು ಬರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶಿಟ್ಟರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕೆಳಗೆ ಬರೆದದ್ರಕಾರ ಆಲೋಚನೆಯು ನಡೆದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬಾಗಿಲಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನೂ ಸಂಗಪ್ಪನೂ ಸಜಿಂತ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಗಿಲ ಮರೆಗೆ ನಿಂತು ಯಾದವ್ವನು ಅವನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರು ಇನ್ನು ಮರಳಿ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಲಗ್ನಕ್ಕೆಂದು ಹೋದವರು ಮಗನ ಲಗ್ನ ಮಾಡದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಂದರೆಂದು ಜನರೆಂದರೆ ತನ್ನ ಅೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಬರುವದಲ್ಲದೆ, ತನಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಲಾಂಛನವೂ ಅನಿರುವದೆಂದು ಸಂಗಪ್ಪನು ಅಂದನು.

ಆಗ ಯಾದವ್ವ—“ನಮ್ಮ ಜನ್ಮಬಳವನ ಲಗ್ನ ಮಾಡದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋದರೆ ಜನರು ಅಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಮಂದಿಯ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡಬೇಕೋ, ನಮ್ಮ ಮಗನ ಹಾಗೂ ಮನೆತನದ ಹಿತದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡಬೇಕೋ? ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜನ್ಮಬಳವನ ಲಗ್ನವಾಗದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನೇನೂ ಮುದುಕನಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ ”

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಶಂಕರಪ್ಪನೊಡನೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಆ ಭಾಷಣವು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕಟ್ಟಾಯಿತು. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನೊಡನೆ ಬಂದ ಶಂಕರಪ್ಪನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲ ಶುಭ ವಿಷಯಾಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಅವರಿಗಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಆತನು—ಸಂಗಪ್ಪನವರೇ, ನಿಮಗೊಂದು ಸಂತೋಷದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸುವೆನು. ನಮ್ಮ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮೇಲೆ ದುಡ್ಡು ಅಡಹಿಸಿದ ನಿಂದ್ಯ ಆರೋಪವಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ಇವರಿಗಾಗದ ಕೆಲವು ದುಷ್ಟರು ಕೂಡಿ ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಗೆ ಹೂಲಿ ಎಚ್ಚಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಸಂಕಟ

ಮಿಂದ ಶಂಕರಪ್ಪನು ವಾರಾಂಗಿರುವನು. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ.

“ಅದೇನು” ಎಂದು ಸಂಗಪ್ಪನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು,

ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪ—ಮುಗುಟೆಯ ನವರು ಸುಳ್ಳು ಜಾತಕ ತೋರಿಸಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇಷ್ಟು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಕೆಡವಿದರು. ಆದದ್ದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಯಾವ ಜಾತಕದ ಹುಡುಗಿಯೊಡನೆ ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗನ ಜಾತಕವು ಜನ್ಮಾಗಿ ಕೂಡುವದೋ ಆ ಹುಡುಗಿಯೊಡನೆ-ಚಿನ್ನವನ್ನೊಡನೆ-ನಿಮ್ಮ ಮಗನ ಮದುವೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅವೆರಡೂ ಜಾತಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿಸಿರಿ. ಆ ಹುಡುಗೆಯ ಸ್ವಭಾವ-ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಸರಿದೋರಿದರೆ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿರಿ. ಲಗ್ನವಾಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಗುವದೊಂದ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗು ಶಂಕರಪ್ಪ ಉಭಯತರ ಲಾಕಿಕಕ್ಕೂ ಕಳಂಕವುಂಟಾಗುವದು.

ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಈ ಮಾತು ಆ ಸೆಟ್ಟರ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮ್ಮತವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವಕ್ಕನೊಡನೆ ಗಂಗೆಮ್ಮನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾದವ್ವನು ಮುಂದೆ ಬಂದು—“ಪಾಪ! ಇಷ್ಟು ಅಶಕ್ತರಾದ ನೀವು ಅಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದ ದುರಿತರೆಯಿಸಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನಲ್ಲ!” ಎಂದಳು.

ಗಂಗೆಮ್ಮನು ತಾನು ಬಂದವರ ಕಾರಣ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳುವಹಾಗೆ—ಹಾಗಾದರೆ ಈ ವೊದಲು ಗೊತ್ತಾದಂತೆ ನಾಳೆಯೇ ಲಗ್ನ ಗಳಾಗಲಿ ಚಿನ್ನವನ್ನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಇನ್ನ ಬಸವಪ್ಪನು, ಬಸವನ್ನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಾರಖಾನೆಯೊಳಗಿನ ಮಾಹಾರುದ್ರಪ್ಪನು, ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟವನ್ನಿಗೆ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ವರಗಳು. ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲಗ್ನ ಗಳಾಗಬಾರದಾದ ಸ್ಮುಮುಗುಟೆಯ ನ ಮಗನದೆಂದು ಲಗ್ನ. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕೂ ವಿವಾಹಗಳು ನಾಳೆಯೇ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಗೊತ್ತಾದಮೇರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿವಾಹಗಳೂ ಬಹು ಜಂದವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದವು. ಲಗ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವತರದ ಜಗಳ-ತ-ಟೆಗಳೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ವಿವಾಹವಾದ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಗೆಮ್ಮನ ಬೇನೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುಣವಾಯಿತು. ಈಗ ಅವಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಳಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಇರಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಸಾವಕ್ಕನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಎಂಜ್ಜುಣವಾದ ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ನಿರ್ವಹಿಸಲೇ-ವಿರುಳನೆಂದು ಮಾದರು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವನಾದನು. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮೂರನತ್ತಿನಿಂದ ಶೇಟೆಜಿಯು ಅವನನ್ನು ಪುನಃ ನೌಕರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಬಸ

ಲಿಂಗಪ್ಪನು ತನ್ನ ಗಿರಣಿಯ ಎಲ್ಲ ಹಿರಿಯತನವನ್ನು ಈಜಿಗೆ ತನ್ನ ಅಳಿಯನಾದ ಹೇಮಾದ್ರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಪುಟ್ಟವನ ಹೊರತು ಹೆಣ್ಣಾಗಲಿ-ಗಂಡಾಗಲಿ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದ ಹೇಮಾದ್ರಿಯೇ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಇಷ್ಟೇಟಿಗೆ ಮಾಲಿಕನು. ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪನಿಗೆ-ಬಸವನ ಗಂಡನಿಗೆ-ಲಗ್ನವಾದುದಿ ನಿಂದ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹದಿನೈದು ರೂಪಾಯಿಯಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಳ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನು ಹೇಮಾದ್ರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ವಾಡಕೆಗೆ, ಇನ್ನು ನಾವು ಆ ನಮ್ಮ ಮೂರೂ ಜತೆ ದಂಪತಿಗಳು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡುವರೆಂಬದನ್ನಷ್ಟು ನಿನಗಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿ, ಈ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಮುಗಿಸುವ ಬೇಡನೆಲ್ಲಿರುತ್ತೇವೆ.

ಲಗ್ನವಾದ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪುಟ್ಟವನು ದೊಡ್ಡ ವಳಾದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯ ವ ನೆಗೆ ಬಂದಳು. ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವಕ್ಕನು ಅವಳನ್ನು ಬಸವನಿಗೆ ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಅವಳೊಡನೆ ಒಳ್ಳೇ ಮಾನುತೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳೆಂಬಳಿಕೆ, ಪುಟ್ಟವನು ಗಂಡನ ಹಾಗೂ ಅತ್ತೆ-ನಾದಿನಿಯ ರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಜಿನ್ನವನಂತೂ ಸಾವಕ್ಕನಂಥ ಜಾಜ್ಜಲ್ಯಸ್ವಭಾವದವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ನುರಿತವಳು; ಮೇಲಾಗಿ ಈಕೆಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಈಕೆಯ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯವರೂ, ಗಂಡನೂ ಲಗ್ನಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸೀತಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಇವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಇಂಥ ಗುಣಪೂರ್ಣಳಾದ ಸೇಸೆಯು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜನಿಂದ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೇ ತರುಗಿ ಲಭಿಸಿದಳೆಂದು ವೇಣುಪುರದ ಶಿಲವಂತ ಶಿಟ್ಟರ ಮನೆಯವರು ಈಕೆಯನ್ನು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಚ್ಚದ ಕೂಸು ಬಸವನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನಷ್ಟು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಲಗ್ನವಾಗುವಾಗಲೆ ವ ಹಾರುದ್ರಪ್ಪನಿಗೆ ಆಕೆಯ ದುರ್ಗುಣಗಳ ಮಾಹಿತಿಯಿತ್ತು. ಆಕೆಯು ಸಾವಕ್ಕನ ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದವಳು. ಅಂದವೇಲೆ ಆಕೆಯು ಸಂಸಾರವೂ ತಾಯಿಯಂತೆ ತಂದೆಯಂತೆ ಆಗಿ ಹತ್ತಿತು. ಬಸವನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಲು ಹೋದ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಗಂಡನ ತಾಯಿಯು ಬೇನೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದಳು. ಸೊಸೆಯು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೂ ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪನ ತಾಯಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದರಿಂದ ಈ ವರೆಗೆ ಬಸವನ ಸಂಬಂಧದ ಯಾವ ಗುಲ್ಲೂ ಹೊರಟಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇಂದು ಆತ್ಮೆಯು ಬೇನೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತ ಒಂದು ವೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸೊಸೆಯು ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ಸೆಟಗೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಗಿರಣಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಸಂಜೆಗೆ ಅವನು ಮನೆಗೆ ಒರಲು, ಬಸವ್ವನು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದಿದ್ದು ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ತವರು ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಳು. ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪನು ಅವಳನ್ನು ಹೋಗಗೊಡದೆ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ—ಅದೆಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದೆ? ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಅವನ ಮನೆಗೆ. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವರಾರು? ಎಂದು ಉಜ್ಜಸ್ವರದಿಂದ ನುಡಿದಳು.

“ಹೋಗಬೇಡ, ನಿನಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮವ್ವನು ದಾಸ-ದಾಸಿಯರನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವಳೇ? ಒಳಗೆ ಹೋಗು, ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡು. ಅವನಿಗೂ ಉಣಿಸು; ನನಗೂ ನೀಡು; ಬಳಿಕ ನೀನೂ ಉಣ್ಣುವಿಯಂತೆ” ಎಂದು ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪನು. ಸೌಮ್ಯಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದನು ಆ ಬಸವ್ವನು ಕಿಡಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಗಂಡನಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಆ ನೋಟವು ತಾನು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವಳಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಅರಿತು ಅವನು—“ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಪವಾಸವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರು; ಯಾವ ದಿನ ನೀನು ಸ್ವಂತ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವಿಯೋ ಅದೇ ಉಣ್ಣುವಿಯಂತೆ ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಕಾಲಗಡೆಕೆ ಮುಂದೇನು, ತಿಳಿಯಿತೇ?” ಎಂದು ಅವಳಿಗಿಂತಲೂ ಉಜ್ಜಸ್ವರದಿಂದ ಗದ್ದರಿಸಿದನು. ಆ ದುರಭಿಮಾನಿಯು ಅಂದು ತವರುಮನೆಗೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ; ಅಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಉಪವಾಸವೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಳು. ದಿನಾಲು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವಳು ತವರುಮನೆಗೆ ಹೊರಡಬೇಕು. ಅವನು ಗದ್ದರಿಸಿ ನುಡಿದು ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಈ ಮೂರು ದಿನ ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪನು ಒಂದೆತ್ತಿಗೆ ತಿಳಿಯದಹಾಗೆ ನೆರೆನುನೆಯವರಿಂದ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ತಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ತಾನೂ ಉಂಡುಒರ ತ್ರಿದ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ಇವಳು ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತರೆ, ತನಗೆಲ್ಲಿ ವೇಷು ಒರುವದೋ ಎಂದು ಊಹಿಸಿ, ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪನು ಹೆಂಡತಿಯ ಆ ಉದ್ವಾಸವನ್ನೂ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಬರಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆಕೆಯು—“ಇಂಥ ಹುಡುಗೆಯರನ್ನು ಹಾವಿಗೆ ಕರಲಿಕ್ಕೆ ಹೆದರಿಕೆ, ಬೆದರಿಕೆ, ಹೊಡೆಯುವದು, ಬಡಿಯುವದು ಮುಂತಾದ ರಾಕ್ಷಸೀ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು; ಆದರೆ ಅವರ ದುರಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪದ ಸಿಗದ

ಹಾಗೆ ಅವರೊಡನೆ ಜೊತೆ ಮಾಡಿದೆಯೇ ಅವರಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರು ತಾವಾಗಿ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಅವರೊಡನೆ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಬಾರದು.....” ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದಳು. ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪನು ಅದೇ ಮಾಂತ್ರದಿಂದ ನಡೆಯಲಾ, ಕಡೆಗೆ ನಾಲ್ಕನೇ ದಿವಸ ಬಸವ್ವನು ತುಸ ಮೊತ್ತಗಾದಳು. ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ಅನ್ನದ ಕಣವುಕೂಡ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಏಳುವದು ಸಹ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವಳು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದು, ಗಂಡನೊಡನೆ ಬಂದು ನಿಂತು—ನನಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಹಳ ಹಸಿದದೆ.

“ ಹಾಗಾದರೆ ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡು. ”

“ ಆದರೆ ನನಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ”

“ಬರುವದಿಲ್ಲ, ಒರುವದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಎಂದೂ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಒಲೆಯು ಎಂದು ರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು. ಅಂದರೆ ಬರುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ ನೋಡೋಣ. ಯಾವುದೊಂದು ಪದಾರ್ಥವು ನಿನಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಒರದಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಕಲೀಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ.

ಇಂದು ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಸವ್ವನು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಉರಿಗಾಗಿ ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಿದಳು. ಸಂಕಟಕ್ಕಾಗಿ ಅಕ್ಕಿ ತೊಳೆದಳು. ಬವಳಿ ಒರುತ್ತದೆಂದು ಬೇಳೆ ಬೀಯಿಸಿದಳು. ಅನ್ನವು ಹಸಿವೆಗೆ ಸಾಲದೆಂದು ರೊಟ್ಟಿ ಸುಡಹತ್ತಿದಳು; ಆದರೆ ಕೊಣಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಡೆದ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಒರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪನು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಎತ್ತಿ ಹಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಒಗೆಯಬೇಕೆಂದನ್ನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಖುಬೀರ ಗಂಡನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಮೈಯುಂಡ ತಾಯಿಯ ದುರ್ನಡತೆಗಳ ನಾಮಶೇಷವಾಗಿ ಬಸವ್ವನು ತುಸದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಒಳ್ಳೇ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸಲಾಪಕ್ರಮಿಸಿದಳು. ಅವಳು ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೇವಣ್ಣನನ್ನೂ, ಚಿನ್ನಕ್ಕನನ್ನೂ ಬೆನ್ನಲಿ ಬಿದ್ದ ಬಂಧು-ಬಗ್ಗಿನಿಯರಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಗಂಗಮ್ಮನನ್ನು ಹೆದರ ತಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಸತ್ಸಹವಾಸದಿಂದ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರರಿಂದ ಕರಾವೃತ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂತೇ

“ಸಜ್ಜನ ಕು ಸಜ್ಜನ ಎ.ಲೇ ತೋ ಜಂಜನಮಾ ಪೂರ್ವ |
ದುರ್ಜನಕು ದುರ್ಜನ ಎ.ಲೇ ತೋ ಭಂಗಮೆ ಧತ್ತೂ ||”

ಎಂಬ ಹಿಂದುಸ್ತಾನೀ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆ.

× × × × ×

ಯಾವ ಗಂಗಮ್ಮನು ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಿರಾಶ್ರಿತಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಹೀನಳೂ, ದೀನಳೂ ಆಗಿದ್ದಳೋ ಅದೇ ಅವಳು ಈಗ ಬಳಗವಂತೆಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಾಗಿದ್ದಳು. ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ದೈವಬಲದಿಂದ ಪುಟ್ಟವನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಡು ಶಿಶುವೂ, ಚಿನ್ನವನ ಬಸುರಿನಿಂದ ಒಂದು ಕನ್ಯಾರತ್ನವೂ ಜನಿಸಿದವು. ಅವು ತಮ್ಮ ಬಾಲಲೀಲೆ, ತೊದಲ್ಪಾಡುಗಳಿಂದ ಅಮ್ಮನನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಕಳೆದವಿವು. ಗಂಗಮ್ಮನು ಈಕೆಗೆ ಕೆಲದಿನ ಮಗನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಕೆಲದಿನ ಬಸವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಚಿನ್ನವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲ ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಸಂಸಾರದ ಚಿಂತೆಯು ಆಕೆಗೆ ತಿಲಮಾತ್ರವೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸುವಕ್ಕನು ಹೇಮಾದ್ರಿಯನ್ನೂ, ಆತನ ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಲಹುತ್ತಿದ್ದಳು.

+ + + + + + + + +

ವಾಡಕರೇ, ಮನಗಂಡಿರಾ ಬಂಧುಪ್ರೇಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು! ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ನೆಫಣ್ಣೆಯು ತನ್ನನ್ನೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಎಷ್ಟುಪರಿಯಿಂದ ಪ್ರೇಮಿಸಿ, ಅಂದರೂ, ಉಪವಾಸ ಕೆಡದಿರೂ, ಯಾವಗಂಗಮ್ಮನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ಬಂಧುಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯತ್ಯಯ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಕಡೆತನಕ ಅವರ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸಿದಳೋ, ಯಾವ ಸದ್ಗುಣಿ ಹೇಮಾದ್ರಿ ಹಾಗೂ ಚಿನ್ನವನು ತಮ್ಮ ಚಿಗವು ಹಾಗೂ ಚಿಗವನ ಮಗಳಿಂದ ನಾನಾ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದರೂ ಕಡೆಗೂ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದೆ, ಅವರನ್ನೇ ಮನಮುಟ್ಟಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಆ ಹೆತ್ತವನ ಹಾಗೂ ಆ ಬಂಧುಭಗಿನಿಯರ ಬಂಧುಪ್ರೇಮದ ಅನುಕರಣವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸರ್ವೇಶನು ಸಕಲರಿಗೂ ಈ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ!

